

ΕΘΝΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΙΖ' ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΜΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Επιβλέπουσα: Αναγνωστοπούλου Άννα

Σπουδάστρια: Λαμπροπούλου Δήμητρα

ΑΘΗΝΑ - 2006

Περίληψη

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με μακραίωνη ιστορία και μια σημαντική πολιτιστική παράδοση που συνδυάζει ευρωπαϊκά, βαλκανικά αλλά και ανατολίτικα στοιχεία. Βρίσκεται σε μια ιδιαίτερη γεωγραφική θέση και αποτελεί το σταυροδρόμι ανάμεσα σε ανατολή και δύση. Τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν και κάνουν ιδιαίτερη την ελληνική ταυτότητα είναι ακριβώς αυτή η γεωπολιτική θέση, η ύπαρξη μιας αρκετά μεγάλης ομάδας Ελλήνων ομογενών, οι οποίοι διαπρέπουν και μεταφέρουν την ελληνική φωνή σε όλη την υφήλιο, και πάνω από όλα ο ελληνικός πολιτισμός που σύμφωνα με πολλούς επιστήμονες αποτέλεσε τη βάση και την απαρχή του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει σε ποιο βαθμό προβάλλεται ο ελληνικός πολιτισμός στο εξωτερικό, μέσα από τη δράση των σημαντικότερων φορέων που δραστηριοποιούνται για το σκοπό αυτό. Γίνεται λεπτομερής αναφορά στις δράσεις τόσο των τριών συναρμόδιων Υπουργείων, Εξωτερικών, Πολιτισμού και Παιδείας, όσο και στις δραστηριότητες των νομικών προσώπων, των ιδρυμάτων και των οργανισμών που έχουν ως βασικό στόχο τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Η προσπάθεια εστιάζεται στην κατανομή των δράσεων αυτών στις διμερείς και πολυμερείς πολιτιστικές σχέσεις τις χώρας μας, ενώ ιδιαίτερο βάρος δίνεται στη συνδρομή και την κινητοποίηση του απόδημου ελληνισμού. Δεν παραγνωρίζεται τέλος και η προσπάθεια, που καταβάλλεται τα τελευταία χρόνια, για να χρησιμοποιηθούν οι δυνατότητες που οι νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο προσφέρουν.

Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην εργασία βασίζονται κυρίως στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, στη σχετική αρθρογραφία, στις ιστοσελίδες των φορέων, στα νομοθετικά κείμενα σύστασης και λειτουργίας τους, στις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις για τον πολιτισμό, και τέλος σε συζητήσεις της γράφουσας με στελέχη κυρίως των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού, σε μια προσπάθεια να διερευνηθεί η στόχευσή τους, η επάρκειά των δράσεων τους, αλλά και τα όποια προβλήματα τυχόν ανακύπτουν, στις προσπάθειες που καταβάλλουν για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού.

Λέξεις-κλειδιά

Πολιτισμός, εξωτερική πολιτιστική πολιτική, πολιτιστική διπλωματία, προβολή του ελληνικού πολιτισμού, πολιτιστικά ιδρύματα, οργανισμοί, UNESCO, Ευρωπαϊκή Ένωση, πολιτιστικά δίκτυα, Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Παιδείας, διμερείς σχέσεις, πολυμερείς σχέσεις, μορφωτικές συμφωνίες, Έδρες Νεοελληνικών Σπουδών, Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Διαδίκτυο, Απόδημος Ελληνισμός.

Summary

Greece is a country which has a long history and an important tradition that combines European, Balkan and Eastern elements. It is situated at a geographical position which has been characterized crossroads between East and West. The basic elements that characterize and make the Greek identity so special are this special geographic position, the existence of fellow-Greeks all over the world, and above all the Greek civilization which according to a lot of scientists has been the basis and the beginning of today's European civilization.

The purpose of this essay is to examine at which degree the Greek civilization is promoted abroad, through actions taken by the most important Greek institutions that have been constituted with this purpose among others. The essay refers with details to the activities of the Greek Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Civilization and the Ministry of Education and Religion, as well as to the activities of other legal entities, institutions and organizations which have as a main objective the international promotion of the Greek civilization. The effort focuses on the distribution of these activities between the bilateral and the multilateral internal relations of our country, while special emphasis is given to the contribution and the mobilization of the Greek homogeneity. Last but not least the essay does not ignore the effort that has taken part during the last years to take advantage of the possibilities that are offered by the use of new technologies.

The elements used in the essay are based in the bibliography, in articles taken from the press, in legal texts, in sites from internet and finally in discussions made with officers of the Greek Ministries of Foreign Affairs and Civilization.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	8
Εισαγωγικές Έννοιες	10
Ενότητα 1. Τα τρία συναρμόδια Υπουργεία	14
1.1 Υπουργείο Εξωτερικών.....	14
1.2 Υπουργείο Πολιτισμού	21
1.3 Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.....	26
Ενότητα 2. Διμερείς πολιτιστικές σχέσεις	27
2.1 Μορφωτικές Συμφωνίες-Μορφωτικά Προγράμματα	27
2.2 Ελληνικές Σπουδές στα ξένα Πανεπιστήμια.....	29
2.3 Ελληνικά Ιδρύματα σε ξένες χώρες.....	32
Ενότητα 3. Πολυμερείς πολιτιστικές σχέσεις	34
3.1 UNESCO	36
3.2 Ευρωπαϊκή Ένωση	39
3.3 Συμβούλιο της Ευρώπης	46
3.4 Διεθνή Πολιτιστικά Δίκτυα	47
3.4.1 Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών, Anna Lindh	47
3.4.2 Ευρασιατικός διάλογος (ASEM)	50
3.4.3 Πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου	51
3.4.4 Οργανισμός Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου	53
Ενότητα 4. Ιδρύματα και Οργανισμοί.....	54
4.1 Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού	55
4.1.1 Παραρτήματα.....	62
Αλεξάνδρεια.....	62
Βερολίνο	63
Οδησός	64
Άλλα Παραρτήματα.....	66

4.2 Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού.....	68
4.3 Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.....	74
4.4 Εθνικό Κέντρο Βιβλίου.....	76
4.5 Ίδρυμα Ωνάση.....	79
Ενότητα 5. Προβολή του ελληνικού πολιτισμού μέσα από το Διαδίκτυο	81
Ενότητα 6. Άλλοι τρόποι διεθνούς προβολής του ελληνικού πολιτισμού	89
Ενότητα 7. Απόδημος Ελληνισμός	91
Συμπεράσματα και προτάσεις.....	97
Επίλογος.....	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	102
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	108

***Πολιτισμός:** το σύνολο των υλικών, πνευματικών, τεχνικών επιτευγμάτων και επιδόσεων, που είναι αποτέλεσμα των δημιουργικών δυνάμεων και των ικανοτήτων του ανθρώπου και που εκφράζεται ιστορικά στους τύπους και στις μορφές οργάνωσης και δράσης της κοινωνίας καθώς και στη δημιουργία (υλικών και πνευματικών) αξιών.*

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής

Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη

Εισαγωγή

Η προβολή του πολιτισμού μας, η αξιοποίηση των αμφίδρομων πολιτιστικών συγγενειών μας με άλλες χώρες, αποτελεί το ήπιο, αλλά αποτελεσματικό, όπλο της διπλωματίας της χώρας μας. Ασκείται από τα Υπουργεία Εξωτερικών, Πολιτισμού και Παιδείας σε δύο επίπεδα, σε διμερές επίπεδο όταν αφορά σχέσεις της χώρας μας και δράσεις της σε συγκεκριμένες χώρες του εξωτερικού και σε πολυμερές επίπεδο όταν μιλάμε για ευρύτερες πολιτιστικές ομάδες και συμμετοχή σε διεθνείς Οργανισμούς και σε υπερεθνικά Όργανα και θεσμούς.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να δώσει μια όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη εικόνα των προσπαθειών που καταβάλλονται από σημαντικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς της χώρας μας για να προβληθεί ο ελληνικός πολιτισμός στο εξωτερικό. Αρχικά γίνεται αναφορά στα τρία συναρμόδια για την άσκηση εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής Υπουργεία (Εξωτερικών, Πολιτισμού, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων) στις αρμοδιότητές τους και στους στόχους που αυτά υπηρετούν, και στη συνέχεια επιχειρείται να ενταχθούν οι δράσεις τόσο των Υπουργείων αυτών, όσο και των αντιπροσωπευτικότερων φορέων, ιδρυμάτων και οργανισμών στις διμερείς ή πολυμερείς πολιτιστικές σχέσεις της χώρας μας με ξένες χώρες. Στην προσπάθεια η ανάλυση να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερη γίνεται επίσης αναφορά στις δυνατότητες που οι νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερα το διαδίκτυο προσφέρουν για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Τέλος δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη συμβολή του Απόδημου Ελληνισμού μέσα από επίσημους φορείς του, όπως είναι η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού και το Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού, στην προώθηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς αλλά και του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Η μελέτη επικεντρώνεται στην προσπάθεια να διερευνηθεί καταρχάς σε ποιο βαθμό προβάλλεται από τους επίσημους φορείς ο ελληνικός πολιτισμός στο εξωτερικό, κατά πόσο οι ενέργειες των συναρμόδιων φορέων είναι συντονισμένες και τέλος τι μπορεί να γίνει για να είναι οι προσπάθειες που καταβάλλονται πιο ολοκληρωμένες και να αποφέρουν καλύτερα αποτελέσματα.

Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της εργασίας είναι η σχετική βιβλιογραφία, που δυστυχώς στο συγκεκριμένο θέμα είναι περιορισμένη, οι αναφορές στον τύπο για διάφορα θέματα που η εργασία πραγματεύεται, τα νομοθετικά κείμενα που αφορούν στην ίδρυση και τη λειτουργία των διαφόρων φορέων, ιδρυμάτων και οργανισμών καθώς οι ιστοσελίδες τους στο διαδίκτυο, οι διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις για τον πολιτισμό, και τέλος οι συζητήσεις κυρίως με στελέχη των δυο βασικών συναρμόδιων Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού.

Εισαγωγικές Έννοιες

Ο πολιτισμός μιας χώρας δεν είναι μόνο το άθροισμα της πολιτιστικής της κληρονομιάς και των καλών τεχνών. Είναι επίσης η συλλογική μνήμη, συνείδηση και ταυτότητα, οι νοοτροπίες, η ιδεολογική πρόσληψη και χρήση της ιστορίας¹. Σύμφωνα με τον Fernand Braudel² ο πολιτισμός συνδέεται άμεσα με τη γεωγραφική περιοχή, με την κοινωνία στη οποία αναπτύσσεται, με την οικονομία, αλλά και με τη συλλογική νοοτροπία, τη συνείδηση και τον ψυχισμό του κοινωνικού συνόλου.

Η θεμελιακή συνιστώσα του πολιτισμού παραμένει η μόνη σταθερή δίοδος επικοινωνίας ανάμεσα σε άτομα και λαούς. Στην εποχή μας μέσα στη ρευστότητα των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών δομών που προκαλούν αντιθέσεις και συγκρούσεις, η συνιστώσα του πολιτισμού παραμένει ως μέσο ουσιαστικής επαφής και διαλόγου. Όπως γράφει και ο Ιωάννης Πανούσης *«Οδεύοντας προς το μέλλον με ταχύτητες που ξεπερνάνε τη φαντασία, ας ξαναδούμε τον πολιτισμό, όχι ως χαμένο καιρό αλλά ως τον σημαντικότερο ιμάντα μεταβίβασης πανανθρώπινων αξιών, που σημαίνει σύγκλιση της πορείας της ανθρωπότητας με τη μοίρα του κάθε ανθρώπου και ενδυνάμωση της ανθρωπιάς όλων προς όλους»*³.

Προϋπόθεση των παραπάνω είναι ο κάθε λαός να γνωρίζει και να εκτιμά τη δική του πολιτιστική ιδιαιτερότητα και ταυτότητα, ώστε να είναι σε θέση να δέχεται και να σέβεται την ιδιαιτερότητα των άλλων λαών⁴. Αυτή την πολιτιστική ταυτότητα καλούνται οι λαοί να προβάλλουν έτσι ώστε να δώσουν το δικό τους στίγμα στο διεθνές στερέωμα αλλά και με απώτερο στόχο να υποστηρίξουν μέσω του πολιτισμού τους τις όποιες άλλες θέσεις της εξωτερικής τους πολιτικής. Η πρακτική αυτή που στις μέρες μας χρησιμοποιείται σχεδόν από όλα τα ανεπτυγμένα κράτη ονομάζεται στη γλώσσα της διπλωματίας «εξωτερική πολιτιστική πολιτική».

Εξωτερική πολιτιστική πολιτική είναι λοιπόν η σειρά των μέτρων που λαμβάνει η κυβέρνηση μιας χώρας για το σχεδιασμό και την άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής αξιοποιώντας στοιχεία του πολιτισμού της με σκοπό την προβολή των

¹ Ευάγγελος Βενιζέλος, άρθρο για τον Πολιτισμό, βλ www.evenizelos.gr

² Fernand Braudel, Γραμματική των Πολιτισμών, μετάφραση Άρης Αλεξιάκης, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2002, σελ. 51-94.

³ Πανούσης Ιωάννης, Πολιτιστική Ολυμπιάδα, Ειρήνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.biopolitics.gr/HTML/PUBS/olympia/Panousis.html>.

⁴ Γιώργος Α. Παπανδρέου, πρόλογος για το βιβλίο του Πρέσβη ε.τ. κ. Γεωργίου Ι. Χριστογιάννη, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα

θέσεων της στο διεθνές σύστημα, τη θετική διαμόρφωση της διεθνούς κοινής γνώμης και την επικοινωνία ή διάδοση των αξιών του πολιτισμού της σε άλλες χώρες⁵.

Χρήσιμο κρίνεται να γίνει στο σημείο αυτό αναφορά και στους όρους διπλωματία και πολιτιστική διπλωματία, ώστε να γίνει η διάκρισή τους από τον όρο εξωτερική πολιτιστική πολιτική. Μιλώντας κανείς για διπλωματία εννοεί το σύνολο των προσώπων και των υπηρεσιών που ασχολούνται με τις διεθνείς σχέσεις ενός κράτους καθώς και την επιστήμη ή τέχνη να αντιπροσωπεύεται επίσημα ένα κράτος στις κυβερνήσεις άλλων κρατών ή σε διεθνείς οργανισμούς. Αντιστοίχως πολιτιστική διπλωματία ονομάζεται η μεθοδική χρήση στοιχείων του πολιτισμού μιας χώρας κατά την άσκηση διαχείρισης των διεθνών της σχέσεων. Για τον λόγο αυτόν η πολιτιστική διπλωματία, κλάδος που τώρα αναδύεται ερευνητικά σε διεθνές επίπεδο αλλά βεβαίως υπήρχε ανέκαθεν στην πράξη, μπορεί να συνυπάρξει με άλλους στόχους πολιτικής σχεδίασης και να τους συμπληρώσει, παρεμβαίνοντας μάλιστα σε τομείς και χώρους όπου η συνήθης πολιτική πρακτική αδυνατεί να επιδράσει θετικά.

Ενώ η παραδοσιακή διπλωματία αναφέρεται σε παγκόσμια αγαθά (ειρήνη, ασφάλεια, οικονομία) η πολιτιστική διπλωματία καλείται όχι μόνο να προβάλει την πολιτιστική δημιουργία κάθε χώρας χωριστά αλλά και να παίζει συντονιστικό ρόλο σε κατά τόπους πολιτισμούς. Η πολιτιστική διπλωματία σκοπεύει⁶:

- ❖ Στην προβολή στο εξωτερικό των πολιτιστικών αξιών και επιτεύξεων μιας χώρας και στην ενεργό συμβολή τους στο διεθνές πεδίο
- ❖ Στην ενίσχυση της πολιτιστικής και μορφωτικής συνεργασίας με άλλες χώρες για της αλληλογνωριμία και αλληλοκατανόηση των λαών και τη δημιουργία κλίματος πρόσφορου για την προώθηση της ειρήνης και της ευημερίας των λαών.

Η διεθνής πρακτική, συγκεκριμένα το βάρος το οποίο δίνουν τα ισχυρότερα ιδίως κράτη στην προβολή του πολιτισμού τους στο εξωτερικό, αρκεί για να πείσει για τη χρησιμότητα της πολιτιστικής διπλωματίας. «Ο πολιτισμός δεν κρίνει άμεσα το αποτέλεσμα των πολιτικών, οικονομικών ή στρατιωτικών συγκρούσεων. Είναι όμως αυτός που χαράζει τον ορίζοντα των αξιών, των ιδεών και των παραστάσεων και σχετίζεται άμεσα με τις ιδεολογίες και την εξαγωγή προτύπων σε όλες τις πτυχές του

⁵ Χρήστος Γιανναράς, Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού, εκδ. Ίκαρος, 2001 (σελ. 13-46).

⁶ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 75-84.

πολιτισμικού φάσματος. Επιπλέον, καθώς έχει μια πιο ελαστική εξάρτηση από τις βραχυχρόνιες εξελίξεις, ο πολιτισμός μπορεί να γίνει σχετικά ευκολότερα αντικείμενο μακρόπνοης σχεδίασης»⁷.

Η μεθόδευση της χρήσης του πολιτισμού ως εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής γίνεται με τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ των αρμόδιων κυβερνητικών φορέων σε διμερές και πολυμερές επίπεδο για προγράμματα μορφωτικών και πολιτιστικών ανταλλαγών. Η εξωτερική πολιτιστική πολιτική κινείται στα ίδια πλαίσια και χαράσσεται με βάση τις γενικότερες κατευθύνσεις και τους ευρύτερους στόχους της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας και ασκείται κυρίως από τα υπουργεία Εξωτερικών, Πολιτισμού και Παιδείας τα οποία οφείλουν να συντονίζουν τις δραστηριότητες τους και να συνεργάζονται στενά. Σημαντικό ρόλο καλούνται ακόμα να διαδραματίσουν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου υπό την εποπτεία του κράτους αλλά και ιδιωτικοί φορείς, όπως πολιτιστικά ιδρύματα, εταιρείες συγγραφέων, σωματεία καλλιτεχνών κ.α.

Όσον αφορά στα πεδία άσκησης της εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής αυτά προκύπτουν από τις σχετικές διακρατικές μορφωτικές συμφωνίες και είτε έχουν μακροπρόθεσμους και ευρύτερους στόχους είτε περιορίζονται σε καθορισμένες χρονικά και θεματικά ad hoc πολιτιστικές δραστηριότητες.

Σε σχέση με τη χώρα μας αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα, ως μια χώρα με ιστορία και πολιτιστική παράδοση τριών χιλιάδων ετών, οφείλει να δίνει ιδιαίτερη σημασία στην άσκηση της εξωτερικής πολιτιστικής της πολιτικής. Είναι μια χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης, βρίσκεται στα Βαλκάνια, είναι ταυτόχρονα μια χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. και μάλιστα του σκληρού πυρήνα της, της ΟΝΕ και της ζώνης του ευρώ. Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές σύστημα είναι σύνθετη και πολυσήμαντη. Αποτελεί σημείο αναφοράς τόσο για την Ανατολή και την Ορθοδοξία, λόγω της ιστορικής της διαδρομής, όσο και για τη Δύση, λόγω του ρόλου που διαδραμάτισε ο ελληνικός πολιτισμός στη διαμόρφωση του δυτικού. Ο διφυής χαρακτήρας του ελληνικού κράτους ως ταυτόχρονα ευρωπαϊκού και βαλκανικού-μεσογειακού, διευκολύνει την ανάπτυξη των διακρατικών σχέσεων, όχι μόνο σε οικονομικό, αλλά κυρίως σε διπλωματικό επίπεδο

⁷ Γιάγκος Ανδρεάδης, Ο πολιτισμός και οι διεθνείς σχέσεις, Το ΒΗΜΑ, 30/03/1997, Σελ.: Α16, Κωδικός άρθρου: Β12422Α163, tovima.dolnet.gr

για την ειρήνη και τη σταθερότητα της περιοχής⁸. Βοηθούμενη από τη γεωπολιτισμική της θέση (βρίσκεται σε ένα σημαντικό γεωγραφικό και πολιτισμικό σταυροδρόμι) και την ένταξή της σε σταθερούς διεθνείς σχηματισμούς, η Ελλάδα είναι λογικό να επιδιώκει τη διαμόρφωση μιας αξιόπιστης εικόνας στο εξωτερικό, που να μπορεί να προσφέρει τα εχέγγυα μιας σταθεροποιητικής και μεσολαβητικής δύναμης.

Αυτή η πολύπλευρη ταυτότητα της Ελλάδας την τοποθετεί στο επίκεντρο της περιοχής, ως πόλο σταθερότητας, ευημερίας και ανάπτυξης. Σύμφωνα με το Γιάννο Κρανιδιώτη⁹ η ελληνική εξωτερική πολιτική πρέπει να διαμορφώνεται λαμβάνοντας υπόψη τρεις κυρίως παράγοντες: τη γεωγραφική της θέση, την προσήλωσή της στις αρχές της ειρήνης, της σταθερότητας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και φυσικά τη μακρά ιστορία της και τον πολιτισμό της. Ο πολιτισμός αποτελεί το ισχυρότερο όπλο της χώρας μας και ένα σημαντικό μέσο για να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τόσο στα διεθνή όσο και στα ευρωπαϊκά πολιτιστικά δρώμενα. Σύμφωνα με τον Ευάγγελο Βενιζέλο¹⁰ « Η Ελλάδα οφείλει να είναι πάντοτε μια σύνθετη περίπτωση: να είναι η Ελλάδα της ιστορικής και πολιτιστικής διαχρονίας και συνέχειας, αλλά και η Ελλάδα που διεκδικεί τη σημερινή της ανταγωνιστική θέση μέσα στο διεθνές οικονομικό, θεσμικό και πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής μας».

⁸ Ζωή Κοσμίδου, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, άρθρο στο Βιβλίο *Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Μια Συνολική Προσέγγιση*, τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης (σελ. 363 – 394).

⁹ Γιάννος Κρανιδιώτης, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Σκέψεις και Προβληματισμοί στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 1999.

¹⁰ Ευάγγελος Βενιζέλος, *Για έναν πολιτισμό των πολιτισμών, Ελληνικότητα και οικουμενικότητα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002.

Ενότητα 1. Τα τρία συναρμόδια Υπουργεία

1.1 Υπουργείο Εξωτερικών

Η αναφορά στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού θα ξεκινήσει από τον κύριο κρατικό φορέα άσκησης της εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής, που είναι το Υπουργείο Εξωτερικών. Για να γίνει μάλιστα καλύτερα κατανοητός ο ρόλος του Υπουργείου Εξωτερικών στην προβολή του ελληνικού πολιτισμού, κρίνεται απαραίτητο να γίνουν κάποιες εισαγωγικές επισημάνσεις για τις γενικότερες κατευθύνσεις της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και να διερευνηθεί το εάν και κατά πόσο η προώθηση του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό, εντάσσεται στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Εξωτερικών.

Η ελληνική εξωτερική πολιτική εδράζεται σε ένα σύνολο αρχών που αφορούν στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη σταθερότητα και το απαραβίαστο των συνόρων, την ειρηνική διευθέτηση των διμερών διαφορών στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου, συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας προσφυγής στο δικαστήριο της Χάγης. Η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας επηρεάζεται και προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη συμμετοχή της χώρας μας στο ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βασική προτεραιότητα αποτελεί η πλήρης και ισότιμη ενσωμάτωση της Ελλάδας μέσα στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι καθώς και η εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, ενώ καθώς η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη νοτιοανατολική Ευρώπη είναι πλέον γεγονός η Ελλάδα προωθεί ένα πλαίσιο αρχών και κανόνων που θα εφαρμόζονται ενιαία και με συνέπεια σε ολόκληρη την περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης¹¹. Όλες οι χώρες της ευρύτερης περιοχής των Βαλκανίων επιδιώκουν να γίνουν μέλη της Ε.Ε. και αυτό ουσιαστικά είναι το κυριότερο στοιχείο που δημιουργεί μια νέα δυναμική στην περιοχή συμπεριλαμβανομένων και των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Η Ελλάδα ως μέλος της

¹¹ Ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών, www.mfa.gr

Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί να παίζει ρόλο ως γέφυρα με τις χώρες της Βαλκανικής και της Μεσογείου, αλλά αποτελεί ταυτόχρονα τον δίαυλο επικοινωνίας των χωρών αυτών με την Ε.Ε. Είναι άλλωστε η μόνη χώρα της περιοχής που είναι ταυτόχρονα μέλος σε όλους του ευρωπαϊκούς θεσμούς ολοκλήρωσης, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και η Ατλαντική Συμμαχία (NATO)¹². Σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης για τα Δυτικά Βαλκάνια που δρομολογήθηκε την άνοιξη του 1999 και το Σύμφωνο Σταθερότητας Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ο στρατηγικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας στα Βαλκάνια είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων για σταθερότητα, δημοκρατική ομαλότητα, λειτουργία των θεσμών, συνεργασία, ανάπτυξη και ευημερία¹³.

Όσον αφορά στην ελληνική πλευρά, τόσο η διεύρυνση του NATO προς τα Βαλκάνια (Βουλγαρία, Ρουμανία, Σλοβενία), όσο και η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον ίδιο γεωγραφικό χώρο επιτρέπουν την άμεση σύνδεση της Ελλάδας με τον ενιαίο γεωγραφικό ευρωατλαντικό χώρο, για πρώτη φορά μετά την ένταξή της στο NATO και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην προώθηση ανοχής και συμφιλίωσης μέσω του δι-εθνοτικού, δια-θρησκευτικού διαλόγου, της εκπαίδευσης και κυρίως της ιστορίας, της τέχνης και του πολιτισμού και μακροχρόνιων πρωτοβουλιών για συμφιλίωση. Η Ελλάδα ως ισχυρή σταθεροποιητική δύναμη στην περιοχή αναπτύσσει όλες εκείνες οι πρωτοβουλίες που θα αναδείξουν την πολιτιστική συνένωση των λαών της Μεσογείου, που θα προβάλλουν τα στοιχεία που τους ενώνουν. Έχοντας ως γνώμονα τα παραπάνω ο υπουργός Πολιτισμού κ. Γιώργος Βουλγαράκης αναφέρει χαρακτηριστικά *«Με τους γείτονές μας μάς συνδέουν πολλά. Κοινές ιστορικές καταβολές και πολιτισμικές παραδόσεις αλλά και η έγνοια για ένα κοινό μέλλον στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής προοπτικής. Η ιδέα μίας πολύπλευρης, πολιτικής και πολιτιστικής, συνεργασίας στα Βαλκάνια, δεν είναι καινούργια.*

Αποτυπώνεται με εντυπωσιακή πληρότητα στο έργο του Ρήγα Φεραίου και μεταδίδει έως σήμερα ένα μήνυμα συνεργασίας και ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας. Υπογραμμίζει ένα ιστορικό καθήκον που παραμένει εξαιρετικά σύγχρονο:

¹² Γιάννος Κρανιδιώτης, Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Σκέψεις και Προβληματισμοί στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 1999.

¹³ Βλ. Επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠ.ΕΞ., www.mfa.gr

- *Να αναδείξουμε τη θέση της περιοχής μας στο διεθνές πολιτιστικό στερέωμα.*
- *Να αξιοποιήσουμε τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα και να τα καταστήσουμε ανταγωνιστικά. Να υπηρετήσουμε τα συμφέροντα των χωρών μας, αλλά και της περιοχής στο σύνολο της»¹⁴.*

Στα πλαίσια που προαναφέρθηκαν και με βάση τις παραπάνω αρχές το Υπουργείο Εξωτερικών καθορίζει τους γενικούς άξονες και τους κύριους στόχους της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Το Υπουργείο Εξωτερικών έχει τη βασική ευθύνη και για την χάραξη της εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής της Ελλάδας, η οποία όπως είναι φυσικό κινείται στα πλαίσια της γενικότερης εξωτερικής πολιτικής της χώρας και υλοποιείται σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία Πολιτισμού και Παιδείας, με άλλες Υπηρεσίες και Οργανισμούς.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό του Υπουργείου Εξωτερικών ο οποίος ψηφίστηκε το 1998¹⁵ η Ε΄ Γενική Διεύθυνση Πολιτιστικών, Θρησκευτικών και Προξενικών Υποθέσεων είναι αρμόδια για το γενικό συντονισμό του συνόλου των πολιτιστικών, θρησκευτικών και προξενικών υποθέσεων των επιμέρους Διευθύνσεων της. Επίσης είναι η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εξωτερικών για τη μελέτη, εισήγηση και υποβολή προτάσεων για τη λήψη αναγκαίων μέτρων σχετικά με την προώθηση και προαγωγή της χώρας στους τομείς πολιτισμού και μορφωτικών ανταλλαγών αφενός και την πολιτιστική προβολή της χώρας αφετέρου. Συγκεκριμένα η Ε1 Διεύθυνση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων μεριμνά (σε συνεργασία με τα άλλα συναρμόδια Υπουργεία, Υπηρεσίες και Οργανισμούς) για τη γενική πολιτιστική προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό και την προβολή του ελληνικού πνεύματος και πολιτισμού στο διεθνές πεδίο. Ειδικότερα η Ε1 Διεύθυνση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων είναι αρμόδια για:

- τη διαπραγμάτευση και υπογραφή των Μορφωτικών Συμφωνιών με τα ξένα κράτη,
- τη διαπραγμάτευση και υπογραφή των Μορφωτικών Προγραμμάτων,
- την παρακολούθηση της εκτέλεσης των Μορφωτικών Προγραμμάτων και των ανταλλαγών που προβλέπουν,
- την πραγματοποίηση πολιτιστικών ανταλλαγών και εκδηλώσεων,
- την παροχή υποτροφιών σε αλλογενείς και ομογενείς φοιτητές,

14 Γιώργος Βουλγαράκης, Ομιλία στο Συνέδριο του 1st Balkan Performing Arts Market με θέμα «Η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία εντός δικτύου».

¹⁵ Οργανισμός ΥΠΕΞ, ν. 2594/1998.

- την παρακολούθηση των πολιτιστικών και επιστημονικών ιδρυμάτων του εξωτερικού και των εδρών ελληνικού ενδιαφέροντος,
- τις σχέσεις της Ελλάδας με την ΟΥΝΕΣΚΟ.

Η Διεύθυνση Ε1 αποτελείται από τέσσερα τμήματα:

1. Το Τμήμα Μορφωτικών Συμφωνιών και Προγραμμάτων το οποίο ασχολείται με τη μελέτη, επεξεργασία, διαπραγμάτευση, υπογραφή και εφαρμογή Μορφωτικών Συμφωνιών και Μορφωτικών Προγραμμάτων καθώς και με τη χάραξη της τηρητέας πολιτικής όσον αφορά στη σύναψη πολιτιστικών και μορφωτικών σχέσεων με τους επιδιωκόμενους σκοπούς.
2. Το Τμήμα Διμερούς και Διεθνούς Πολιτιστικής Συνεργασίας, στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκουν:
 - Η παρακολούθηση της εκτέλεσης των Προγραμμάτων πολιτιστικής συνεργασίας, σε συνεργασία με τα άλλα αρμόδια Υπουργεία, Υπηρεσίες και Οργανισμούς και η παρακολούθηση των μορφωτικών σχέσεων και δραστηριοτήτων της Ελλάδας με τους Διεθνείς Μορφωτικούς Οργανισμούς πλην ΟΥΝΕΣΚΟ.
 - Η παρακολούθηση σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας της εφαρμογής των ανταλλαγών μεταξύ Ελλάδας και άλλων χωρών στον τομέα της Επιστημονικής Έρευνας και Τεχνολογίας.
 - Η ρύθμιση κάθε θέματος που ανάγεται στη σύμπραξη της χώρας σε διεθνές επίπεδο για τη σύγκλιση Διεθνών Συνεδρίων ή οργάνωση διεθνών καλλιτεχνικών γεγονότων στην Ελλάδα.
 - Η υποβοήθηση των εκτελεστικών φορέων της Διοίκησης, για την πραγματοποίηση των υποχρεώσεων και των σκοπών που καθορίζονται από τις συναφθείσες Μορφωτικές Συμφωνίες και Προγράμματα.
 - Η σύνταξη των προγραμμάτων υποτροφιών που χορηγούνται στους αλλοδαπούς και στους απόδημους καθώς και η παρακολούθηση της εφαρμογής τους.
 - Η χορήγηση υποτροφιών σε ομογενείς του εξωτερικού και αλλοδαπούς και η παρακολούθηση της εφαρμογής τους.

- Η συνεργασία με τις ξένες Κυβερνήσεις ή οργανισμούς για την επιλογή Ελλήνων σπουδαστών και αποφοίτων Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, στους οποίους χορηγούνται υποτροφίες από τις Κυβερνήσεις ή οργανισμούς τους.
3. Το Τμήμα ΟΥΝΕΣΚΟ το οποίο είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση (σε συνεργασία με τα άλλα αρμόδια Υπουργεία, Υπηρεσίες και Οργανισμούς), των σχέσεων της Ελλάδας με την ΟΥΝΕΣΚΟ καθώς και των δραστηριοτήτων του Οργανισμού αυτού.
 4. Το Τμήμα Πολιτιστικών και Επιστημονικών Ιδρυμάτων και Επιτροπών στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκουν:
 - Η ενίσχυση και πραγματοποίηση πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και γενικά κάθε φύσης ανταλλαγών και εκδηλώσεων, εκτός Μορφωτικών Προγραμμάτων, για την πολιτιστική πολιτική της Ελλάδας.
 - Η εποπτεία και ο έλεγχος των Ελληνικών Πνευματικών Ιδρυμάτων του εξωτερικού και των Ελληνικών Εδρών, περιλαμβανομένων και των εδρών Ελληνικών Σπουδών.
 - Η παρακολούθηση και ενίσχυση των σπουδών ελληνικού ενδιαφέροντος σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του εξωτερικού.
 - Η παρακολούθηση σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας των δραστηριοτήτων άλλων χωρών στον τομέα της Επιστημονικής Έρευνας και Τεχνολογίας.

Οι παραπάνω αρμοδιότητες της Ε1 Διεύθυνσης του Υπουργείου Εξωτερικών δίνουν έμφαση και λαμβάνουν υπόψη τέσσερις βασικές συνιστώσες στις οποίες βασίζεται η εξωτερική πολιτιστική πολιτική της Ελλάδας:

1. Τη γεωπολιτική θέση, την ιστορική και πολιτισμική παράδοση της χώρας μας, οι οποίες αποτελούν ιδιαίτερο συγκριτικό πλεονέκτημα, για να λειτουργήσει ως κόμβος επικοινωνίας και προσέγγισης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των χωρών της Βαλκανικής, του Παρευξείνιου χώρου και της Μεσογείου.
2. Τον πολιτισμό που αναγνωρίζεται πλέον και τυπικά ως σημαντική διάσταση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την χάραξη και την υλοποίηση των Κοινοτικών πολιτικών.
3. Την ανάδειξη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας και της συνεισφοράς του Βυζαντίου και της Ορθοδοξίας, ως ισότιμης συνιστώσας στην ιστορία του Ευρωπαϊκού πολιτισμού που εδράζεται στέρεα πάνω στην Ελληνορωμαϊκή

παράδοση. Οι θρησκευτικές μας παραδόσεις μπορούν να παίξουν καταλυτικό ρόλο στο διάλογο ανάμεσα στους λαούς της ευρύτερης γεωγραφικής μας περιοχής.

4. Τον Ελληνισμό της διασποράς που αποτελεί σημαντική δύναμη για την ενίσχυση της διεθνούς θέσης της Ελλάδας με ερείσματα στον πολιτικό, οικονομικό και πνευματικό κόσμο των χωρών υποδοχής¹⁶.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τα όπλα που μπορεί να χρησιμοποιήσει η Ελλάδα κατά την άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής σε μια προσπάθεια να υποστηρίξει και να ενισχύσει τις πολιτικές της θέσεις στο εξωτερικό. Το Υπουργείο Εξωτερικών λαμβάνοντας υπόψη τις συνιστώσες αυτές έχει συστήσει τα αντίστοιχα τμήματα στην Ε1 Διεύθυνση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων. Αυτό στο οποίο κυρίως πρέπει να δοθεί έμφαση είναι η στελέχωση της Διεύθυνσης αλλά και των πρεσβειών με στελέχη που θα γνωρίζουν σε βάθος τα θέματα του ελληνικού πολιτισμού και θα είναι σε θέση να τα χρησιμοποιήσουν ως εργαλεία για την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μας. Αρνητική εξέλιξη στην περίπτωση αυτή ήταν η κατάργηση του κλάδου των μορφωτικών συμβούλων με τον Οργανισμό του 1998 και η αντικατάσταση του από ειδικούς εξωτερικούς συνεργάτες (20 τον αριθμό) με προσωρινής διάρκειας απασχόληση μη ανανεώσιμη. Αξίζει ακόμα να προσθέσουμε ότι για να καλυφθούν οι ελλείψεις είχε προβλεφθεί στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης τμήμα «μορφωτικών συμβούλων», το οποίο δυστυχώς καταργήθηκε το 1991, επειδή οι απόφοιτοι του δεν απορροφούνταν. Λόγω έλλειψης μορφωτικών ακόλουθων, άτυποι φορείς της πολιτιστικής διπλωματίας μας είναι τα Γραφεία Τύπου των κατά τόπους πρεσβειών και προξενείων της χώρας μας¹⁷ και οι ακόλουθοι επικοινωνίας που αποφοιτούν από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης. Τα Γραφεία Τύπου έχουν αναλάβει να διεκπεραιώνουν τα θέματα του πολιτισμού μας και να συσφίγγουν τις πολιτιστικές σχέσεις της Ελλάδας με εκείνες άλλων χωρών. Πάντως το 2001 με νέο νόμο ο κλάδος των εμπειρογνομόνων επανήλθε. Τα παραπάνω καταδεικνύουν την ανάγκη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού στην εξωτερική πολιτιστική πολιτική της χώρας μας, ώστε από τη μια μεριά να είναι σαφείς οι στόχοι και η στρατηγική επίτευξης τους και από την άλλη να είναι

¹⁶ Βλ. Γιώργος Α. Παπανδρέου, πρόλογος για το βιβλίο του Πρέσβη ε.τ. κ. Γεωργίου Ι. Χριστογιάννη, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα.

¹⁷ Ντ. Σιώτης, Ευνοϊκή συγκυρία για πολιτιστική διπλωματία, Το ΒΗΜΑ, 28/05/2000

συγκεκριμένα, κατάλληλα εκπαιδευμένα και εξειδικευμένα τα στελέχη που θα τους φέρουν εις πέρας.

1. 2 Υπουργείο Πολιτισμού

Το Υπουργείο Πολιτισμού είναι ο κρατικός φορέας, ο υπεύθυνος για την προστασία, διάσωση, ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και για την ανάπτυξη των τεχνών στην Ελλάδα¹⁸. Έχει επομένως συναρμοδιότητα με το Υπουργείο Εξωτερικών όσον αφορά στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού.

Ο πρώτος Οργανισμός του Υπουργείου Πολιτισμού προβλεπόταν στο Προεδρικό Διάταγμα 941/1977. Ο επόμενος Οργανισμός, ο οποίος θεσπίστηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 191/2003, ισχύει μέχρι και σήμερα. Σύμφωνα με τον ισχύοντα Οργανισμό αποστολή του Υπουργείου Πολιτισμού είναι *«η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας από τους αρχαιότερους χρόνους μέχρι σήμερα, και η υποστήριξη της ανάπτυξης του σύγχρονου πολιτισμού¹⁹»*.

Όσον αφορά στην πολιτιστική εξωτερική πολιτική, αρμόδια Διεύθυνση είναι η Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων, η οποία παρά το γεγονός ότι είναι μια ιδιαίτερα σημαντική και νευραλγική για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού Διεύθυνση, υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης. Η Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων αποτελείται από τέσσερα τμήματα: το Τμήμα Διακρατικών Σχέσεων, το Τμήμα Διεθνών Οργανισμών, το Τμήμα Απόδημου Ελληνισμού και το Τμήμα Επικοινωνίας και Πληροφόρησης.

Το Υπουργείο Πολιτισμού έχει συναρμοδιότητα με το Υπουργείο Εξωτερικών όσον αφορά στην κατάρτιση και την εκτέλεση μορφωτικών συμβάσεων με τις ξένες χώρες, στη σχέσεις της χώρας μας με τους διεθνείς οργανισμούς και κυρίως με την ΟΥΝΕΣΚΟ, στην ενίσχυση και την εποπτεία των ελληνικών πολιτιστικών ιδρυμάτων και των εδρών νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό, ενώ εκπροσωπεί τη χώρα μας στο χώρο του πολιτισμού στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και σε διάφορα πολιτιστικά δίκτυα. Ασχολείται δε ιδιαίτερα με τα ζητήματα που

¹⁸ Πηγή: Ιστοσελίδα ΥΠ.ΠΟ, www.culture.gr

¹⁹ Προεδρικό Διάταγμα 191/2003, άρθρο 1

απασχολούν τον Απόδημο Ελληνισμό και την προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς αλλά και του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Όπως συμβαίνει και με το Υπουργείο Εξωτερικών έτσι και το Υπουργείο Πολιτισμού εστιάζει το ενδιαφέρον του σε πολιτιστικές συνεργασίες με χώρες που ενδιαφέρουν την Ελλάδα γενικότερα στην άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής. Ενδιαφέρεται λοιπόν, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, για τη συμμετοχή της χώρας μας σε πολιτιστικά δίκτυα της ευρύτερης περιοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του βαλκανικού και του ευρασιατικού χώρου ειδικότερα. Τέλος το Υπουργείο Πολιτισμού καταβάλλει προσπάθειες για να δραστηριοποιείται σε περιοχές όπου διαχρονικά υπάρχει ελληνική απουσία. Αξίζει να σημειωθεί ότι από το 2001 έχει περάσει στην εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού που αποτελεί τον κύριο φορέα προβολής της χώρας μας στο εξωτερικό. Επιπλέον πολλοί φορείς τους οποίους εποπτεύει ή με τους οποίους έχει συνάψει Προγραμματικές Συμβάσεις το Υπουργείο Πολιτισμού φροντίζουν για την προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό σε συγκεκριμένους τομείς ανάλογα με το αντικείμενό τους. Τέτοιοι φορείς είναι το Εθνικό Θέατρο, η Εθνική Λυρική Σκηνή, το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, τα Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα, η Εθνική Πινακοθήκη, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, οι Έλληνες εκδότες, τα Μουσεία κ.τ.λ. Σε κάποιους από αυτούς τους φορείς θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια.

Σύμφωνα με στοιχεία που μου παραχώρησε η επικεφαλής της Δ/σης Διεθνών Σχέσεων του ΥΠ.ΠΟ. το Υπουργείο στην προσπάθειά του να προβάλλει τον ελληνικό πολιτισμό επικουρείται καταρχάς από τους εκτός Ελλάδας φορείς του Απόδημου Ελληνισμού και τις ακαδημαϊκές μονάδες σε ξένα Πανεπιστήμια στα οποία υπάρχουν έδρες νεοελληνικών σπουδών και επιπλέον από ιδρύματα που αναπτύσσουν σχετικές δράσεις, όπως είναι το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, τον Οργανισμό Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου κ.α.

Το ΥΠ.ΠΟ μέσα από την πολιτική που ασκεί στοχεύει αφενός στην τεκμηριωμένη ενημέρωση της διεθνούς κοινής γνώμης για όλα τα ζητήματα που αφορούν στον ελληνικό πολιτισμό και αφετέρου στην επικοινωνία της διεθνούς κοινότητας με τα προϊόντα του ελληνικού πολιτισμού και στη δημιουργική συμμετοχή του ελληνικού πολιτισμού στο διεθνές πολιτισμικό γίγνεσθαι. Για να πετύχει τους στόχους του το ΥΠ.ΠΟ. συμμετέχει σε διεθνείς εκδηλώσεις αλλά και

αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας τόσο με τους φορείς, όπως προαναφέρθηκε, του Απόδημου Ελληνισμού, όσο και με τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα και με τις ελληνικές και ξένες Διπλωματικές Αρχές. Τέλος επιχειρεί να αξιοποιήσει το δημιουργικό συνδυασμό της Δημόσιας Διοίκησης με την Κοινωνία των Πολιτών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Πολιτισμού η παραπάνω στρατηγική έχει αρχίσει να αποδίδει καρπούς καθώς οι ελληνικού ενδιαφέροντος εκδηλώσεις παρακολουθούνται από μεγάλο αριθμό αποδεκτών, το ενδιαφέρον των ξένων για σπουδές ελληνικού ενδιαφέροντος αυξάνεται ενώ πλέον ο ελληνικός πολιτισμός συμμετέχει ενεργά στο διαπολιτισμικό διάλογο.

Ιδιαίτερη σημασία κατά την άσκηση της πολιτικής του αποδίδει το ΥΠ.ΠΟ., όπως και το Υπουργείο Εξωτερικών, στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης στηρίζοντας δίκτυα συνεργασίας στην περιοχή με βάση κοινά πολιτισμικά ενδιαφέροντα και προγράμματα, καθώς και συμμετέχοντας σε πολιτικές πρωτοβουλίες με αντικείμενο την ανίχνευση δυνατοτήτων εφαρμογής προγραμμάτων πολυμερούς πολιτισμικής συνεργασίας. Τέτοιες πρωτοβουλίες οι οποίες αποφασίζονται στις Συναντήσεις Κορυφής και τα Δίκτυα Υπουργών Πολιτισμού και στηρίζονται από Διεθνείς Οργανισμούς όπως η ΟΥΝΕΣΚΟ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι για παράδειγμα οι «Πολιτιστικές Διαδρομές», με την έννοια της τεκμηριωμένης καταγραφής ιστορικών-πολιτισμικών στοιχείων στα πλαίσια συγκεκριμένης θεματικής και με το χαρακτήρα της διασυνοριακής συνεργασίας. Τέτοιες «Πολιτιστικές Διαδρομές» στην περιοχή των Βαλκανίων είναι για παράδειγμα οι Δρόμοι του Μοναχισμού ή η Πολιτιστική Εγνατία.

Στα πλαίσια των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνει το Υπουργείο Πολιτισμού αξίζει ακόμα να γίνει αναφορά στο θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας που έχει ενεργοποιήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση με εισήγηση της τότε Ελληνίδας Υπουργού Παιδείας Μελίνας Μερκούρη²⁰ και δίνει την ευκαιρία της προβολής της πολιτιστικής παραγωγής των ευρωπαϊκών χωρών. Η πρώτη ελληνική Πολιτιστική Πρωτεύουσα ήταν η Αθήνα το 1985, ακολούθησε η Θεσσαλονίκη το 1997 και η Πάτρα το 2006. Για το θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας θα γίνει εκτενέστερος λόγος παρακάτω στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός» που εντάσσεται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006 και συγχρηματοδοτείται από

²⁰ Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005.

το Υπουργείο Πολιτισμού και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, στο οποίο αναφέρεται ότι «Ο πολιτισμός αποτελεί ένα συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας. Είναι ο τομέας που την αναδεικνύει και την καθιερώνει ως σημαντικό διεθνή παράγοντα. Επιπλέον, μέσα από πρωτοβουλίες στον τομέα του πολιτισμού και την προώθηση των πολιτιστικών δικτύων με τις Παρευξείνιες, Βαλκανικές και Μεσογειακές χώρες, η Ελλάδα θα μπορούσε να έχει καθοριστικό ρόλο στο πολιτικό γίγνεσθαι της ευρύτερης περιοχής». Σημαντική παράμετρο του Προγράμματος αποτελεί η σύνδεση της πολιτιστικής εξέλιξης και δημιουργίας με την αναπτυξιακή προοπτική της χώρας και κυρίως των περιφερειών της. Οι προτεραιότητες στον τομέα του πολιτισμού αποτυπώνονται ως εξής²¹:

- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ανάπτυξη του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού.
- Ανάπτυξη του τομέα του πολιτισμού στην Κοινωνία της Πληροφορίας.
- Ενίσχυση και Εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού.

Τέλος καλό θα ήταν να γίνει λόγος και για το θεσμό της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας (2001-2004), ο οποίος αποτέλεσε μια ελληνική πρωτοβουλία για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού στα πλαίσια των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004. Τη διαχείριση της ανέλαβε ο νεοσύστατος Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, στον οποίο θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια. Η Πολιτιστική Ολυμπιάδα ήταν το σπουδαιότερο ελληνικό πολιτιστικό εγχείρημα των τελευταίων ετών, τα αποτελέσματα της όμως ως προς την προβολή του ελληνικού πολιτισμού είναι κατά πολλούς αμφιλεγόμενα²². Δεν μπορεί ωστόσο να παραγνωρίσει κανείς το γεγονός ότι η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων από τη χώρα μας δημιούργησε μια κινητικότητα και συνέβαλε στην εισροή σημαντικών ποσών και στο χώρο του πολιτισμού. Αξίζει να σημειωθούν η ανακαίνιση και επέκταση πολλών

²¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Ελένη Μουτσάκη, Πολυμελής και περιφερειακή πολιτιστική διπλωματία και ο συναφής ρόλος της Ελλάδας, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005 και Αικατερίνη Βουτσά, Πολιτικές διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.

²² Βλέπε «20 εκατ. ευρώ για εκθέσεις και συλλογές και 21 εκατ. ευρώ για προβολή», Η Καθημερινή, 14-11-04, Αγγελικόπουλος Βασίλης, «Τι πέτυχε και πού απέτυχε η «Πολιτιστική»», Η Καθημερινή (Τέχνες και Γράμματα), 28.11.2004, Κοντράρου-Ρασσιά Ν., «Χρέη, αβέβαιο μέλλον, κριτική στους πρώην», Ελευθεροτυπία, 23.12.2004, Ριχάρδος Σωμερίτης, «Το πολιτιστικό μηδέν», Το ΒΗΜΑ, 21/11/2004, Ιωάννης Πανούσης, Πολιτιστική Ολυμπιάδα, Ειρήνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.biopolitics.gr/HTML/PUBS/olympia/Panousis.html>., Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, "Ανοργάνωτη η προβολή μας στο εξωτερικό", συνέντευξη στον Ι. Κ. Πρετεντέρη, http://tovima.dolnet.gr/print_article.php?e=B&f=14201&m=A24&aa=1.

μουσείων, καθώς και η διοργάνωση από τη χώρα μας σημαντικών εκθέσεων²³ και πολιτιστικών γεγονότων²⁴.

Βλέπουμε λοιπόν ότι γίνονται σημαντικές προσπάθειες από την πλευρά της ελληνικής πολιτείας για την προβολή και την προώθηση του ελληνικού πολιτισμού. Σύμφωνα με τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Γιώργο Βουλγαράκη²⁵ «Ο ελληνικός πολιτισμός μπορεί να αποτελέσει ισχυρό πόλο προσέλκυσης του διεθνούς ενδιαφέροντος. Για κάτι τέτοιο ωστόσο απαιτείται η χάραξη μιας εθνικής πολιτικής, που θα περιλαμβάνει, στην εξωστρεφή της προοπτική, τη δυνατότητα επικοινωνίας της σύγχρονης ελληνικής διανοητικής και καλλιτεχνικής ζωής με τους ορίζοντες του κόσμου. Η ενίσχυση της μεταφραστικής μας πολιτικής, η ένταξη ελληνικών θεάτρων σε διεθνή δίκτυα, η προώθηση κινηματογραφικών συμπαραγωγών, η αυξημένη συμμετοχή σε διεθνή εικαστικά γεγονότα και η ελληνική παρουσία σε καθιερωμένους φεστιβαλικούς θεσμούς είναι απαραίτητα μέτρα για τη στήριξη της σύγχρονης δημιουργίας».

²³ Outlook, Monument to Now, Διαπολιτισμοί κ.λ.π.

²⁴ Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ.179-185.

²⁵ Βλ. Γιώργος Βουλγαράκης, «Μάνατζερ για τη βαριά βιομηχανία του πολιτισμού», συνέντευξη στη Μαρία Θέρμου, Το ΒΗΜΑ, 02/07/2006.

1.3 Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι το τρίτο συναρμόδιο Υπουργείο σε θέματα διεθνούς προβολής του ελληνικού πολιτισμού. Η Διεύθυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων είναι η αρμόδια υπηρεσία που διαχειρίζεται και χορηγεί υποτροφίες για χώρες που δεν έχουν υπογράψει μορφωτικές συμφωνίες με την Ελλάδα, μεριμνά για ανταλλαγές εκπαιδευτικών και αδελφοποιήσεις σχολείων και βρίσκεται σε τακτική επαφή με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού που διδάσκουν την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό. Επίσης το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συμμετέχει κάθε χρόνο στη Διεθνή Έκθεση Γλωσσών στο Παρίσι και σε άλλες διοργανώσεις με σκοπό την προβολή της ελληνικής γλώσσας και ελληνικού πολιτισμού²⁶ και εκπονεί για το σκοπό αυτό εκδόσεις σε συνεργασία με το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας²⁷. Επίσης υπάρχει και ο Ενιαίος Διοικητικός Τομέας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, ο οποίος ασχολείται με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό, τις ελληνικές σπουδές στο εξωτερικό και τα διαπολιτισμικά σχολεία.

Αξίζει τέλος να γίνει λόγος για το επίσημο πτυχίο Ελληνομάθειας που αποτελεί αρμοδιότητα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας το οποίο βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς η γλώσσα ως φορέας των πολιτιστικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων κάθε χώρας καθορίζει και επιβάλλει τον τρόπο διάρθρωσης και τις λεπτομέρειες των αντίστοιχων σπουδών.

²⁶ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Ιστοσελίδα του Υπουργείου www.ypepth.gr και της Ειδικής Γραμματείας Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, www.isocrates.gr, αλλά και του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, www.keg.gr

²⁷ Ενδεικτικοί τίτλοι: Νεοελληνική Γλώσσα κα Λογοτεχνία στην Ιταλία, Τα Νέα Ελληνικά στη Γαλλική Εκπαίδευση, Η Γλωσσική Εκπαίδευση των Ελλήνων Μεταναστών στην Ευρώπη, Γλώσσες στην Ευρώπη κ.α.

Ενότητα 2. Διμερείς πολιτιστικές σχέσεις

2.1 *Μορφωτικές Συμφωνίες-Μορφωτικά Προγράμματα*

Ως μορφωτικές συμφωνίες, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Οργανικού νόμου του Υπουργείου Εξωτερικών, νοούνται «διακρατικές συμφωνίες που περιέχουν γενικές ρυθμίσεις για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ δύο κρατών στους τομείς πολιτισμού, εκπαίδευσης, επιστήμης, μέσων μαζικής ενημέρωσης κ.α.²⁸» Η μορφωτική συμφωνία πρέπει να υπογραφεί και να επικυρωθεί νομοθετικά για να έχει ισχύ εσωτερικού δικαίου. Όπως έχει ήδη αναφερθεί η υπογραφή αλλά και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μορφωτικών συμφωνιών αποτελούν συναρμοδιότητα των Υπουργών Εξωτερικών και Πολιτισμού, ενώ η διάρκεια τους είναι συνήθως 3-5 έτη ανανεώσιμη. Τα κείμενα αυτά αποτελούν διακηρύξεις καλών προθέσεων και πλαίσια διμερούς συνεργασίας, η οποία εξαρτάται από τις οικονομικές δυνατότητες και την αμοιβαία εκδήλωση ενδιαφέροντος των συμβαλλομένων μερών, χωρίς η συνεργασία αυτή να είναι υποχρεωτική ή δεσμευτική. Οι μορφωτικές συμφωνίες προβλέπουν την ανταλλαγή τεκμηριωμένων παρουσιάσεων πολιτιστικής και εκπαιδευτικής φύσεως και συνήθως ορίζουν τους φορείς της κάθε χώρας που θα υλοποιήσουν τις συμφωνηθείσες διατάξεις²⁹.

Η υπογραφή των μορφωτικών προγραμμάτων προβλέπεται στις μορφωτικές συμφωνίες και γίνεται συνήθως από τους επικεφαλής των αντίστοιχων αντιπροσωπειών που επισκέπτονται εναλλάξ τις συμβαλλόμενες χώρες. Γενικά καταβάλλεται προσπάθεια ώστε οι διάφορες πολιτιστικές και άλλες μορφωτικές εκδηλώσεις να προσαρμόζονται στις πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Απαραίτητη κρίνεται η συνεργασία και ο συντονισμός των συναρμόδιων φορέων για την κατάλληλη επιλογή των πολιτιστικών φορέων που θα υλοποιήσουν τα μορφωτικά προγράμματα και των πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα πραγματοποιηθούν στα πλαίσια τους, ενώ σημαντικό βάρος πέφτει και στις κατά τόπους πρεσβείες για την προετοιμασία και την πραγματοποίηση των εκδηλώσεων αυτών. Στα μορφωτικά προγράμματα που υπογράφει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με την επικεφαλής της Δ/σης Διεθνών Σχέσεων του ΥΠ.ΠΟ., το

²⁸ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 89-94.

²⁹ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 89-94.

πολιτιστικό ενδιαφέρον της Ελλάδας αφορά τα γειτονικά κράτη, τις μεγάλες πολιτιστικές δυνάμεις (Η.Π.Α., Ρωσία, Κίνα) καθώς και περιοχές με ιδιαίτερο πολιτιστικό-πολιτικό ενδιαφέρον όπως είναι π.χ. ο χώρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ο ευρύς ισπανόφωνος χώρος.

2.2 Ελληνικές Σπουδές στα ξένα Πανεπιστήμια

Σημαντικό ρόλο στην προβολή του ελληνικού πολιτισμού διαδραματίζουν και οι έδρες ή τα τμήματα κλασικών, βυζαντινών και νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό. Τη δημιουργία και τη λειτουργία των εδρών και των τμημάτων κλασικών και βυζαντινών σπουδών αναλαμβάνουν τα ξένα πανεπιστημιακά ιδρύματα με τις ελληνικές αρχές να αναλαμβάνουν ρόλο επιβοηθητικό ενισχύοντας σε εκπαιδευτικό και εποπτικό υλικό και οργανώνοντας ανταλλαγές επιστημόνων για σεμινάρια και διαλέξεις. Αντίθετα τη βασική ευθύνη και τα περισσότερα έξοδα των εδρών νεοελληνικών σπουδών καλείται να καλύψει με έξοδα της η ελληνική πολιτεία³⁰. Μεγάλος αριθμός των εδρών αυτών χρηματοδοτείται σε ετήσια βάση ή περιστασιακά από τον κρατικό προϋπολογισμό των εποπτευόμενων Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού αλλά και από ειδικούς λογαριασμούς (κυρίως έσοδα του ΛΟΤΤΟ). Τα ποσά των επιχορηγήσεων κυμαίνονται ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητών και τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν³¹.

Σύμφωνα με την επικεφαλής της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού, το Πρόγραμμα του ΥΠ.ΠΟ. για την ενίσχυση των ελληνικών σπουδών στα ξένα πανεπιστήμια εφαρμόζεται εδώ και τριάντα έτη, αφορά στη στήριξη περίπου 100 ακαδημαϊκών μονάδων (αναλυτικός κατάλογος υπάρχει στο Παράρτημα) σε όλο τον κόσμο και έχει τρεις βασικούς προσανατολισμούς. Αφενός τη στήριξη συγκεκριμένων προγραμμάτων, αφετέρου τη διατήρηση ακαδημαϊκών μονάδων που κινδυνεύουν να καταργηθούν και τέλος τη δημιουργία νέων ακαδημαϊκών μονάδων ελληνικού ενδιαφέροντος σε συνεργασία με τα ξένα Πανεπιστήμια.

Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας³² επιχορηγούνται κατά προτεραιότητα οι σπουδές σε μεταπτυχιακό επίπεδο καθώς ο προπτυχιακός κύκλος προσελκύει συνήθως Έλληνες φοιτητές. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι καθώς οι έδρες μεταπτυχιακών σπουδών συνεργάζονται με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα άλλων χωρών με διεθνή εμβέλεια, οι ξένοι φοιτητές που φοιτούν σ'αυτές μπορούν να επηρεάσουν θετικά την επιστημονική

³⁰ Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ.195-200.

³¹ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 106-109.

³² Βλ. www.isocrates.gr

κοινότητα για τα θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος και να προβάλλουν τον ελληνικό πολιτισμό παγκόσμια³³.

Ιδιαίτερη ανάπτυξη των ελληνικών σπουδών παρατηρείται σε πανεπιστήμια ευρωπαϊκών χωρών (π.χ. Ιταλία, Ισπανία, Ρωσία), σε πανεπιστήμια των Η.Π.Α., του Καναδά και χωρών της Ν. Αμερικής καθώς και σε πανεπιστήμια της Κίνας και της Αυστραλίας. Σε αυτές τις ακαδημαϊκές μονάδες οι σπουδές ελληνικού ενδιαφέροντος διαρκούν κατά μέσο όρο τρία έτη και συμμετέχουν ανά έτος περίπου 30 σπουδαστές που έχουν τις ελληνικές σπουδές ως κύριο αντικείμενο σπουδών και επίσης περίπου 20 σπουδαστές που έχουν τις ελληνικές σπουδές ως δευτερεύον αντικείμενο εργασίας.

Όπως προαναφέρθηκε την ευθύνη για τη λειτουργία των κλασικών και βυζαντινών εδρών στα ξένα πανεπιστήμια έχουν αποκλειστικά τα ξένα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Το ΥΠ.ΠΟ. τα υποστηρίζει ηθικά αλλά και οικονομικά με επιχορηγήσεις περίπου 1.000.000 ευρώ ετησίως. Επιπλέον το ΥΠ.ΠΟ. χρηματοδοτεί και οργανώνει ετησίως και για ένα μήνα στη Θεσσαλονίκη, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, το Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλώσσας, Ιστορίας και Πολιτισμού στο οποίο συμμετέχουν ετησίως περίπου 100 σπουδαστές Ελληνικών Σπουδών ξένων πανεπιστημίων. Το Σεμινάριο αυτό οργανώνεται επί τριάντα έτη, έχει διεθνή αναγνώριση και θεωρείται από τα καλύτερα σεμινάρια για σπουδές πολιτισμού διεθνώς.

Εκτός από το ΥΠ.ΠΟ. στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της και η Ε1 Διεύθυνση του Υπουργείου Εξωτερικών επιχορηγεί αριθμό εδρών ελληνικών σπουδών και κέντρων ελληνικού ενδιαφέροντος σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού με τον εγκεκριμένο ετήσιο προϋπολογισμό δαπανών της.

Για τον καλύτερο συντονισμό όσων φορέων δραστηριοποιούνται στο θέμα της στήριξης και προώθησης των ελληνικών σπουδών στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, συγκροτήθηκε πρόσφατα Διυπουργική Επιτροπή (σύμφωνα με το νόμο 2413/96 για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση), της οποίας προεδρεύει η Ειδική Γραμματέας Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού, το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού και το

³³ Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ.195-200.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Η Επιτροπή έχει ως έργο την καταγραφή των προγραμμάτων σπουδών ελληνικού ενδιαφέροντος στο εξωτερικό και την αξιολόγηση τους με σκοπό την ορθολογικότερη διάθεση των κονδυλίων που δαπανώνται για τα πρόγραμμα αυτά από τους κρατικούς φορείς³⁴.

Αυτό που αξίζει να υπογραμμιστεί σε σχέση με τις έδρες και τα τμήματα νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό είναι το γεγονός ότι ναι μεν η Ελληνική Πολιτεία εκφράζει κατά καιρούς το ενδιαφέρον της ωστόσο τα χρήματα των επιχορηγήσεων τις περισσότερες φορές δεν επαρκούν για τη επιβίωση και τη διατήρησή τους³⁵. Σύμφωνα με τα πρακτικά της Συνάντησης των Ευρωπαίων Νεοελληνιστών³⁶, που έγινε το 1995 στην Αθήνα, πολλές σημαντικές έδρες νεοελληνικών σπουδών στην Ευρώπη φθίνουν λόγω περιορισμένων πόρων αλλά και συνεχώς μειούμενου ενδιαφέροντος για το αντικείμενο τους, καθώς τις περισσότερες φορές δεν έχει αντίκρισμα στην αγορά εργασίας. Είναι λοιπόν επιτακτική ανάγκη να ενισχυθούν οι ελληνικές σπουδές μέσα από μεγαλύτερη κρατική ενίσχυση, υποτροφίες και κίνητρα στους σπουδαστές για να τις ακολουθήσουν. Σύμφωνα με το Δημήτρη Τζιόβα³⁷, καθηγητή Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Birmingham της Αγγλίας, «η πολιτιστική διπλωματία μιας χώρας δεν πρέπει να αξιολογείται από βαρύγδουπες εκδηλώσεις ή πολυτελείς εκθέσεις, αλλά από τη μέριμνά της για τα καθημερινά και τα ουσιαστικά, όπως οι υποτροφίες σε ξένους φοιτητές ή ερευνητές που στο μέλλον θα στελεχώσουν πανεπιστήμια, τηλεοπτικούς σταθμούς, δημοσιογραφικούς οργανισμούς ή άλλα ιδρύματα στη χώρα τους και θα διαμορφώνουν την κοινή γνώμη. Αν πραγματικά υπάρχει η θέληση να βελτιωθεί η διεθνής εικόνα της Ελλάδας δεν αρκεί να βελτιωθεί μόνο η τουριστική, συγκοινωνιακή ή αθλητική υποδομή της αλλά και η πολιτισμική διπλωματία της με επενδύσεις που έχουν βάθος χρόνου».

³⁴ Τα στοιχεία είναι από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών, www.mfa.gr

³⁵ Βλ. Σπ. Μοσκόβου, Οι νεοελληνιστές στον ευρωπαϊκό στίβο, Το ΒΗΜΑ, 11/10/1998.

³⁶ Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Ευρώπη, Πρακτικά Συνάντησης των Ευρωπαίων Νεοελληνιστών, Αθήνα 31.03-04.04.1995.

³⁷ Δημήτρης Τζιόβας, Πολιτιστική διπλωματία, Για να βελτιωθεί η διεθνής εικόνα της Ελλάδας δεν αρκεί να βελτιωθεί μόνο η υποδομή της, Το ΒΗΜΑ, 22/08/2004, tonima.dolnet.gr

2.3 Ελληνικά Ιδρύματα σε ξένες χώρες

Εκτός από τις έδρες και τα τμήματα νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό τα Υπουργεία Εξωτερικών, Πολιτισμού και Παιδείας χορηγούν οικονομική ενίσχυση από τον κρατικό προϋπολογισμό και σε ιδρύματα που λειτουργούν σε ξένες χώρες, βάσει της επιτόπιας νομοθεσίας και έχουν ως αποστολή εκτός από την υπόλοιπη ερευνητική και επιστημονική δράση τους και τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Τα περισσότερα από τα ιδρύματα αυτά οφείλουν την ίδρυση τους στην πρωτοβουλία των οικείων ελληνικών κοινοτήτων του εξωτερικού ή σε δυναμικούς ευκατάστατους ομογενείς³⁸.

Ένα ίδρυμα που αναπτύσσει αξιόλογη δράση και αναλαμβάνει σημαντικές πρωτοβουλίες είναι το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας. Σύμφωνα με στοιχεία από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών³⁹ το Ινστιτούτο ιδρύθηκε το 1951 ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, εποπτευόμενο και επιχορηγούμενο από τα Υπουργεία Εξωτερικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η εποπτεία ασκείται μέσω δύο τριμελών Επιτροπών, της Εποπτικής και της Διαχειριστικής, στις οποίες μετέχουν εκπρόσωποι των δύο συναρμόδιων Υπουργείων, την ευθύνη δε του επιστημονικού έργου του και γενικά της λειτουργίας του έχει ο Διευθυντής του, ο οποίος επιλέγεται από την Ακαδημία Αθηνών.

Παρά το γεγονός ότι το Ινστιτούτο Βενετίας υπάγεται διοικητικά στα Υπουργεία Εξωτερικών και Εθνικής Παιδείας και το Υπουργείο Πολιτισμού στηρίζει την εκδοτική και πολιτιστική του δραστηριότητα και συνεργάζεται με το Υπουργείο Εξωτερικών για την από κοινού στήριξη προγραμμάτων που αποβλέπουν στη συντήρηση και διασφάλιση των θησαυρών (βιβλία, χειρόγραφα, εικόνες κ.α.) που ανήκουν στο Ινστιτούτο.

Το Ινστιτούτο ιδρύθηκε ύστερα από συμφωνία της Ελληνικής και της Ιταλικής Κυβέρνησης και αποβλέπει στην αξιοποίηση της σημαντικής ακίνητης περιουσίας της ιστορικής Ελληνικής Κοινότητας Βενετίας και του ιστορικού αρχείου της Βενετίας, στην προβολή των περίφημων εικόνων του Ναού του Αγίου Γεωργίου και στη μετεκπαίδευση φιλολόγων και άλλων επιστημόνων.

³⁸ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη ³⁸ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 106-109.

³⁹ www.mfa.gr

Ο σκοπός του ιδρύματος είναι επιστημονικός-ερευνητικός. Το Ινστιτούτο έχει δραστηριότητα εκδοτική, στο πλαίσιο της οποίας εκδίδει βιβλία Ελλήνων και αλλοδαπών επιστημόνων, καθώς και ετήσιο επιστημονικό περιοδικό, με τίτλο «Θησαυρίσματα», όπου δημοσιεύονται μελέτες ερευνητών. Επίσης διοργανώνει επιστημονικά συνέδρια καθώς και διαλέξεις, ενώ παρέχει δωρεάν φιλοξενία σε ερευνητές-επιστήμονες που εργάζονται για διατριβές τους. Μάλιστα με σκοπό να διευκολύνει Έλληνες επιστήμονες να ασχοληθούν με την έρευνα της Μεταβυζαντινής περιόδου το Ινστιτούτο Βενετίας προσφέρει έξι υποτροφίες 1-3 ετών, παρέχοντας τους επιπλέον δωρεάν στέγη και μηνιαία αποζημίωση.

Εκτός από Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας ιδρύματα με αξιόλογη δράση είναι ακόμα:

1. Το Ελληνικό Πολιτιστικό Κέντρο Παρισίων.
2. Το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Αλεξανδρείας Αιγύπτου.
3. Η Association des Amis de la Grece στο Παρίσι.
4. Το Griechisches Theater Wuppertal στη Γερμανία.
5. Το Boston University ALEA III.
6. Η Association Cultural Hispano-hellenica στη Μαδρίτη.
7. Το Greek Institute στο Λονδίνο κ.α.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων αυτών περιλαμβάνονται η διοργάνωση θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών, περιοδικές εκδόσεις, διαλέξεις και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις⁴⁰.

⁴⁰ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα.

Ενότητα 3. Πολυμερείς πολιτιστικές σχέσεις

Η πολιτιστική διπλωματία, έχοντας συνειδητοποιήσει την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της διπλωματικής πρακτικής μέσα σε ένα χώρο διαρκώς διευρυνόμενων τεχνολογικών δυνατοτήτων και αξιοπρόσεκτης κινητικότητας και ρευστότητας στο επίπεδο των διεθνών σχέσεων, τείνει πλέον να εγκαταλείψει την αποκλειστική διμερή δραστηριότητά της, και να επεκταθεί στις πολυμερείς διπλωματικές σχέσεις, που αναπτύσσονται κυρίως μέσα σε Διεθνείς Οργανισμούς και δίκτυα⁴¹.

Ο αριθμός και η σημασία των Διεθνών Οργανισμών στο διεθνές σύστημα αυξάνεται συνεχώς. Ο ρόλος τους, είτε οικονομικός είτε πολιτικός γίνεται διαρκώς σημαντικότερος και οι αρμοδιότητές τους διευρύνονται όλο και περισσότερο. Αυτό οφείλεται στην παγκοσμιοποίηση των προβλημάτων που δεν μπορούν πια να αντιμετωπιστούν αποκλειστικά και μόνο μέσα στα σύνορα κάθε κράτους. Οφείλεται επίσης στην παγκοσμιοποίηση των ευκαιριών για συνεργασία σε όλους τους τομείς μεταξύ κρατών αλλά και προσώπων. Οι Διεθνείς Οργανισμοί λειτουργούν πρωτίστως ως χώροι έκφρασης και ανταλλαγής ιδεών και προτάσεων, οι οποίες στη συνέχεια συστηματοποιούνται και προσλαμβάνουν τη μορφή περισσότερο ή λιγότερο δεσμευτικών κειμένων, που σε κάθε περίπτωση κατευθύνουν τη δράση της διεθνούς κοινότητας. Μπορούν έτσι να συμβάλλουν στη θεμελίωση συνθηκών πολιτισμικής συνεργασίας, μέσα από την οποία θα αναδειχτούν τα κοινά σημεία που συνδέουν τους λαούς και θα υποβαθμιστούν συγκρουσιακές λογικές που οδηγούν σε άγονες αντιπαράθεσεις⁴².

Η Ελλάδα είναι μέλος σε μεγάλο αριθμό διεθνών Οργανισμών. Εκτός από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μετέχει σε παγκόσμιους Οργανισμούς (π.χ. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, UNESCO) και σε περιφερειακούς (NATO, ΟΣΕΠ). Μετέχει σε πολιτικούς Οργανισμούς (π.χ. Συμβούλιο Ευρώπης, ΟΑΣΕ), οικονομικούς (π.χ. Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνές

⁴¹ Ελένη Μουτσάκη, Πολυμερής και περιφερειακή πολιτιστική διπλωματία και ο συναφής ρόλος της Ελλάδας, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ'Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.

⁴² Ελένη Μουτσάκη, Πολυμερής και περιφερειακή πολιτιστική διπλωματία και ο συναφής ρόλος της Ελλάδας, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ'Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.

Νομισματικό Ταμείο, ΟΟΣΑ), ανθρωπιστικούς (π.χ. UNICEF) ή με άλλο εξειδικευμένο αντικείμενο (π.χ. Παγκόσμιος Οργανισμός Εργασίας). Η ελληνική συμμετοχή αποσκοπεί στην υλοποίηση των στόχων της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μέσω των διεθνών οργανισμών, και ειδικότερα της ειρήνης, του σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανάπτυξης των πάσης φύσεως διεθνών σχέσεων.

Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά τόσο στους μεγάλους Οργανισμούς στους οποίους συμμετέχει η Ελλάδα και αναπτύσσουν δράσεις στον πολιτιστικό τομέα, και συγκεκριμένα στην UNESCO, την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης όσο και σε τέσσερα αντιπροσωπευτικά πολιτιστικά δίκτυα στα οποία η χώρα μας συμμετέχει και συγκεκριμένα στο Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών Anna Lindh, στον Ευρασιατικό Διάλογο, στην Πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου και στον Οργανισμό Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου.

3.1 UNESCO

Η UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) είναι εξειδικευμένος Οργανισμός του Ο.Η.Ε., ο οποίος ιδρύθηκε το 1945, έχει έδρα το Παρίσι και σήμερα αριθμεί γύρω στα 190 μέλη. Τα κράτη-μέλη έχουν αντικαταστήσει στην Ουνέσκο μόνιμες αντιπροσωπείες, που αποτελούν το σύνδεσμο μεταξύ του Οργανισμού και των κυβερνήσεων⁴³. Ο Οργανισμός διατηρεί αυτονομία έναντι του Ο.Η.Ε., έχει δικά του μέλη, διοικητικά όργανα, διαδικασίες και προϋπολογισμό ενώ αποτελείται από τρία βασικά όργανα: α) τη Γενική Συνέλευση, β) την Εκτελεστική Επιτροπή και γ) τη Γραμματεία.

Η Γενική Συνέλευση αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των κρατών μελών που λαμβάνουν αποφάσεις για τη γενική πολιτική της UNESCO. Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από διεθνώς αναγνωρισμένες προσωπικότητες διανοούμενους και αντιπροσώπους κρατών με εξαετή θητεία, και έχει ως έργο της :α) την εξέταση του προγράμματος εργασίας και του προϋπολογισμού, β) την εισήγηση στη Γενική Συνέλευση για την εκλογή νέων μελών και νέου Γενικού Διευθυντή, γ) την επίβλεψη της εκτέλεσης του προγράμματος. Τέλος η Γραμματεία έχει επικεφαλής το Γενικό Διευθυντή ο οποίος έχει ευρύτατες εκτελεστικές και εισηγητικές αρμοδιότητες⁴⁴.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Οργανισμού⁴⁵ η UNESCO δραστηριοποιείται στους τομείς της εκπαίδευσης, των φυσικών επιστημών, των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, του πολιτισμού, της επικοινωνίας και της πληροφορικής. Όσον αφορά στις πολιτικές του Οργανισμού για τον Πολιτισμό αξίζει να σημειωθεί ότι η UNESCO είναι ο μόνος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που εστιάζει στον τομέα του πολιτισμού. Βοηθάει τα κράτη μέλη να βελτιώνουν και να επικαιροποιούν την πολιτική τους για τον πολιτισμό και δίνει σημασία και προτεραιότητα τόσο στην πολιτιστική ανάπτυξη όσο και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η UNESCO από τις πρώτες ακόμα διακηρύξεις της συμπεριέλαβε τον πολιτισμό ανάμεσα στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου ενώ επανειλημμένα συζητήθηκαν σε διακυβερνητικές διασκέψεις οι έννοιες της πολιτιστικής δημοκρατίας και του

43 Για περισσότερες πληροφορίες και λεπτομέρειες σχετικά με την ίδρυση, τα μέλη αλλά και τις δράσεις της UNESCO στον τομέα του πολιτισμού, βλ. Κόνσολα Ντόρα, Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 1995, σελ. 115-122.

44 Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 111-114.

45 www.unesco.com

πολιτιστικού πλουραλισμού. Όσο δε αφορά στο θέμα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς η δράση της UNESCO υπήρξε εξ αρχής πλούσια και αποφασιστική⁴⁶.

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά κάθε φορά στο διετές πρόγραμμα και στον προϋπολογισμό της UNESCO με στόχο τόσο την επίτευξη των στρατηγικών στόχων και των γενικότερων επιδιώξεων του Οργανισμού, όσο και κάποιων θετικών αποτελεσμάτων σε θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος. Μέσα από συζητήσεις με τον αρμόδιο για θέματα της UNESCO υπάλληλο της Δ/σης Διεθνών Σχέσεων του ΥΠ.ΠΟ. προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα σχετικά με τους ελληνικούς στόχους. Καταρχάς βασική επιδίωξη της ελληνικής πλευράς αποτελεί η επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα και η εν γένει επιστροφή ή απόδοση πολιτιστικών αγαθών στα πλαίσια της σύμβασης «για την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών στις χώρες προέλευσής τους ή την απόδοσή τους σε περίπτωση παράνομης κτήσης». Την Ελλάδα ενδιαφέρει ακόμα η διάσωση μνημείων ελληνικού ενδιαφέροντος στην Τουρκία και η ένταξη ιστορικών μνημείων του ελληνικού πολιτισμού στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO⁴⁷. Η χώρα μας επίσης έχει εκφράσει ενδιαφέρον για τη διάσωση και συντήρηση μνημείων ελληνικού ενδιαφέροντος στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης⁴⁸, για την ενίσχυση και συνέχιση του προγράμματος «Πολιτιστικές Διαδρομές» στη Ν.Α. Ευρώπη καθώς και για την ενδυνάμωση της ευρωμεσογειακής συνεργασίας. Τέλος την Ελλάδα ενδιαφέρει να συνεχίσει η απονομή του Βραβείου Μελίνα Μερκούρη⁴⁹, καθώς και να ενισχυθεί η διεθνής προβολή και προώθηση των Ελλήνων καλλιτεχνών καθώς και η ενδυνάμωση των ελληνικών πολιτιστικών βιομηχανιών, στόχοι που θα επιτευχθούν πιο εύκολα αν η Ελλάδα επανεκλεγεί στο Εκτελεστικό Συμβούλιο της UNESCO.

Σημαντική ήταν επίσης η συμβολή της UNESCO στην προσπάθεια διάσωσης και συντήρησης των μνημείων της Ακρόπολης της Αθήνας στα πλαίσια των εκστρατειών που κάνει ο Οργανισμός για τη διάσωση της παγκόσμιας κληρονομιάς.

⁴⁶ Αναλυτικά για τις συμβάσεις και τις διακηρύξεις της UNESCO για τον πολιτισμό βλ. Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ. 142-148.

⁴⁷ Εγγεγραμμένα είναι ήδη 17 ελληνικά μνημεία και έχει υποβληθεί προς έγκριση ως 18^ο η Παλαιά Πόλη της Κέρκυρας.

⁴⁸ Ήδη η Ελλάδα χρηματοδοτεί σε συνεργασία με την UNESCO το ναό της Παναγίας Παρθένου στο Κόσσοβο, ενώ δραστηριοποιείται και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων για μεταφορά τεχνογνωσίας και προγράμματα συντήρησης.

⁴⁹ Το βραβείο απονέμεται κάθε δύο χρόνια (έπαθλο ΥΠ.ΠΟ. 20.000 ευρώ) σε ένα φυσικό χώρο που περιβάλλει ένα πολιτιστικό μνημείο ή αρχαιολογικό χώρο.

Την εκστρατεία για την Ακρόπολη άρχισε με έκκληση του ο Γενικός Διευθυντής της UNESCO στις 10 Ιανουαρίου 1977. Η εγκύκλιος επιστολή που συνόδευε το κείμενο της έκκλησης περιείχε περιγραφή της κατάστασης διατήρησης των μνημείων και προτάσεις για διορθωτικά μέτρα. Το συνολικό κόστος των εργασιών συντήρησης υπολογίστηκε σε 15 εκατ. δολάρια, από τα οποία η UNESCO ανέλαβε να συγκεντρώσει τα 10 εκατ. δολάρια. Τελικά καθώς η ελληνική πολιτεία θεώρησε ότι είχε τις οικονομικές δυνατότητες να αναλάβει το σύνολο της δαπάνης, η οικονομική συνεισφορά της UNESCO υπήρξε περιορισμένη, αλλά η ηθική της ενίσχυση για την κινητοποίηση του διεθνούς ενδιαφέροντος τεράστια⁵⁰.

Ωστόσο ανεξάρτητα από τις ελληνικές επιδιώξεις αυτό που αξίζει να αναφερθεί είναι ότι για οικονομικούς κυρίως λόγους τα προγράμματα του Οργανισμού περιορίζονται στα απολύτως επιτυχημένα. Στρατηγικός στόχος της UNESCO για τα επόμενα έτη είναι η προστασία και προώθηση της πολιτισμικής πολυμορφίας⁵¹, ενώ οι τομείς δραστηριοποίησης της για την επίτευξη του παραπάνω στόχου θα πρέπει να είναι:

- Η προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου.
- Η σύνδεση πολιτισμού και βιώσιμης ανάπτυξης.
- Η διασύνδεση άυλης κληρονομιάς, πολυμορφίας και δημιουργικότητας.
- Η δραστηριοποίηση της UNESCO σε περιοχές που εξέρχονται από ένοπλες συγκρούσεις ή άλλου είδους καταστροφές για τη διάσωση πολιτιστικών αγαθών.
- Η προώθηση των γλωσσών, των τεχνών και της εκπαίδευσης.
- Η εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των συμβάσεων.

Γενικά λόγω της διεθνούς συγκυρίας και της σημασίας που έχει και του ρόλου που καλείται να παίξει ο πολιτισμός ως πεδίο διαλόγου και επίλυσης των διαφορών των λαών, η UNESCO οφείλει να αποτελέσει για τα επόμενα έτη σημείο αναφοράς και πεδίο χειρισμού κρίσιμων ζητημάτων της διεθνούς πολιτικής.

⁵⁰ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Κόνσολα Ντόρα, Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 1995, σελ. 132-134.

⁵¹ Όπως τέθηκε στη Συνάντηση των Εθνικών Επιτροπών της UNESCO της περιοχής της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής.

3.2 Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης το 1957 δε γινόταν καμία ρητή αναφορά σε συγκεκριμένες δράσεις για τον πολιτιστικό τομέα. Οι πολιτιστικές πτυχές, παρ' όλο που λαμβάνονταν υπόψη στις άλλες ενέργειες της Ένωσης, δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης πολιτικής. Ωστόσο γρήγορα αποτέλεσε κοινή αποδοχή ότι η ενίσχυση και προώθηση του πολιτισμού αποτελούσε πολιτική, οικονομική αλλά και κοινωνική επιταγή. Δίνοντας πολιτιστική διάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών κρατών θέλησαν να δημιουργήσουν μια Ευρώπη των λαών. Ανέθεσαν στην Ένωση την αποστολή να ευαισθητοποιήσει τους Ευρωπαίους στην ιστορία και τις κοινές αξίες τους, να τους ενθαρρύνει να γνωρίσουν τα ευρωπαϊκά έργα και την κληρονομιά με σεβασμό προς τις τοπικές και περιφερειακές πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Συγκεκριμένα, οι κυβερνήσεις θέλησαν να ενθαρρύνουν τις πολιτιστικές ανταλλαγές μέσα στην Ευρώπη, να δώσουν τη δυνατότητα σε πολίτες, καλλιτέχνες και επαγγελματίες του πολιτισμού να συμμετάσχουν σε ευρωπαϊκά σχέδια, να ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και να διευκολύνουν την πρόσβαση των περισσότερων στον πολιτισμό.

Το 1977 η Επιτροπή υπέβαλε την πρώτη της Ανακοίνωση για την Κοινοτική Δράση στον Πολιτιστικό Τομέα. Για πρώτη φορά τότε συστάθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ειδική Επιτροπή Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Το 1982 η Επιτροπή υπέβαλε δεύτερη Ανακοίνωση με τίτλο «Ενίσχυση της Κοινοτικής Δράσης στον Πολιτιστικό Τομέα», η οποία καθόριζε τους βασικούς άξονες της κοινοτικής παρέμβασης στο συγκεκριμένο πεδίο, που θα είχε επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με τις πολιτιστικές πολιτικές των κρατών-μελών⁵². Από την περίοδο αυτή αρχίζουν να συνεδριάζουν και τα Συμβούλια των Υπουργών Πολιτισμού.

Η κοινοτική δράση αποκτά νομική βάση και συγκροτημένο πλαίσιο μόλις το 1992 με την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο Μάαστριχτ. Η γλώσσα, η λογοτεχνία, οι τέχνες του θεάματος, οι εικαστικές τέχνες, η αρχιτεκτονική, η χειροτεχνία, κινηματογράφος και οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές αποτελούν μέρος της πολιτισμικής ποικιλίας της Ευρώπης. Αν και ανήκουν σε μια συγκεκριμένη χώρα ή περιφέρεια, εκπροσωπούν μέρος της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς της

⁵² Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ.151-158.

Ευρώπης. Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι διττός: η διαφύλαξη και η υποστήριξη αυτής της ποικιλίας και η παροχή συνδρομής ώστε αυτή να καταστεί προσπελάσιμη για τους άλλους⁵³. Σύμφωνα με στοιχεία από την επίσημη ιστοσελίδα της⁵⁴, η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τις ενέργειες συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων των διαφόρων κρατών μελών ή συμπληρώνει τις πρωτοβουλίες τους, χωρίς να επιβάλλει όμως στα μέλη της να εναρμονίσουν την πολιτική τους για τον πολιτισμό. Η δράση της Κοινότητας καλύπτει τέσσερις τομείς:

1. βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
2. διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας,
3. μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές,
4. καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.

Ενθαρρύνεται επίσης η συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη τις πολιτιστικές πτυχές σε όλες τις δραστηριότητές της. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει τα διακρατικά σχέδια στα οποία συμμετέχουν φορείς (επιχειρήσεις, ενώσεις, δημόσιες αρχές, τοπικές αυτοδιοικήσεις, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα) από διάφορα Κράτη Μέλη και τρίτες χώρες.

Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ υπάρχει ειδικό άρθρο για τον πολιτισμό (άρθρο 128), στο οποίο ως γενικός στόχος ορίζεται ότι *«η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών-μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά»*. Έτσι η Ε.Ε ενθαρρύνει τη συνεργασία των κρατών-μελών σε όλους τους τομείς του πολιτισμού, ενώ υποστηρίζει και ενθαρρύνει τη δράση τους όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, εισάγοντας και στον πολιτιστικό τομέα την «αρχή της επικουρικότητας» που διέπει όλη τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

⁵³ Βλ. http://europa.eu/pol/cult/overview_el.htm

⁵⁴ Βλ. <http://europa.eu/>

Μετά τη θέση σε ισχύ της συνθήκης του Μάαστριχτ την 1η Νοεμβρίου 1993, η Ευρωπαϊκή Ένωση διεξάγει πολιτιστικές ενέργειες. Πράγματι από το 1992 και μετά η δράση της Ένωσης στον πολιτιστικό τομέα μεταφράζεται σε συγκεκριμένες ενέργειες τις οποίες διαχειρίζεται η αρμόδια για τον πολιτισμό Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού. Στόχος της Επιτροπής και γενικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να συμβάλλει στην «ανάπτυξη των πολιτισμών των Κρατών Μελών» (άρθρο 3 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας).

Πράγματι, το άρθρο 151 της Συνθήκης του Μάαστριχτ εξουσιοδοτεί την Ευρωπαϊκή Ένωση να υποστηρίζει πολιτιστικές πρωτοβουλίες μέσα από προγράμματα και δράσεις όπως το πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 , η δράση «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» και «ο Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός μήνας». Ο στόχος της είναι διττός. Δεν συνεισφέρει μόνο στην ανάπτυξη των πολιτισμών των Κρατών Μελών με σεβασμό στην εθνική και περιφερειακή πολυμορφία, αλλά ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Η διαδικασία έγκρισης των πολιτιστικών δράσεων που προτείνονται από την Επιτροπή και βασίζονται στο άρθρο 151, είναι η συναπόφαση (συμφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των υπουργών), για την οποία απαιτείται ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών. Σημαντικό είναι επίσης το άρθρο 87(3)(δ) της Συνθήκης το οποίο επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων εκ μέρους των κρατών-μελών σε οικονομικούς παράγοντες για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την προϋπόθεση ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, δηλαδή εάν δεν νοθεύονται οι κοινοτικοί κανόνες για τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές.

Για λόγους αποκέντρωσης η διαχείριση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων είναι δυνατόν να γίνεται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών. Στην περίπτωση αυτή, οι πολιτιστικοί φορείς που συμμετέχουν προέρχονται γενικά από την ίδια περιοχή ή την ίδια χώρα. Τα ευρωπαϊκά όργανα μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν τους κανονισμούς για την ενθάρρυνση πολιτιστικών ενεργειών και έτσι οι πολιτικές που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της καλής λειτουργίας της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς διευκολύνοντας τις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των Κρατών Μελών εφαρμόζονται εξίσου και στους ευρωπαϊκούς πολιτιστικούς φορείς.

Η Ε.Ε. διεξάγει ακόμα προγράμματα υποστήριξης για ορισμένους πολιτιστικούς κλάδους, ενθαρρύνοντάς τους να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που παρέχονται από την ενιαία αγορά και τις ψηφιακές τεχνολογίες. Κρίνεται αναγκαία η δημιουργία ενός δυναμικού περιβάλλοντος για τις βιομηχανίες αυτές μειώνοντας τη γραφειοκρατία, παρέχοντας ευχερέστερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, βοηθώντας στα ερευνητικά σχέδια και ενθαρρύνοντας μεγαλύτερη συνεργασία με εταίρους εντός και εκτός της Ένωσης.

Η Ένωση περιλαμβάνει επίσης μια πολιτιστική διάσταση σε πολλούς από τους άλλους χώρους πολιτικής της όπως η εκπαίδευση (περιλαμβανόμενης της εκμάθησης γλωσσών), η επιστημονική έρευνα, η υποστήριξη προς νέες τεχνολογίες και την κοινωνία των πληροφοριών, και η κοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη. Μαζί, τα δύο ευρωπαϊκά ταμεία το κοινωνικό και το περιφερειακό δαπανούν πάνω από 500 εκατ. ευρώ ετησίως σε σχέδια με πολιτιστικό στοιχείο.

Η υποστήριξη της γλωσσικής ποικιλίας αποτελεί επίσης μια από τις αρχές λειτουργίας της Ε.Ε. Με τη διεύρυνση του 2004, ο αριθμός των επισήμων γλωσσών της Ένωσης αυξήθηκε από 11 σε 20. Η Ε.Ε. απαιτεί η νομοθεσία της να είναι διαθέσιμη σε όλες τις γλώσσες και ως εκ τούτου προσπελάσιμη για όλους τους πολίτες. Εγγυάται επίσης ότι κάθε πολίτης Ε.Ε. μπορεί να απευθυνθεί γραπτά σε ένα θεσμικό όργανο ή φορέα της Ε.Ε. και να λάβει απάντηση στην ίδια γλώσσα. Κατά τον ίδιο τρόπο, ένα μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχει δικαίωμα να εκπροσωπεί τους ψηφοφόρους του/της στη γλώσσα τους όταν λαμβάνει το λόγο.

Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, συγκεκριμένα Προγράμματα στο χώρο του πολιτισμού οργανώνονται και υποστηρίζονται οικονομικά από την Ε.Ε. Ένα από τα πιο σημαντικά προγράμματα, το «Πολιτισμός 2000», διεξάγεται για πέντε έτη μέχρι το τέλος του 2006 με τον κοινοτικό προϋπολογισμό να ανέρχεται για το Πρόγραμμα αυτό στα €236 εκατ. ευρώ. Συγκεκριμένα το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» αποτελεί ενιαίο μέσο προγραμματισμού και χρηματοδότησης για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα του πολιτισμού, το οποίο θεσπίστηκε για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2006. Οι στόχοι του Προγράμματος είναι:

- να συμβάλλει στην εγκαθίδρυση μιας ευρωπαϊκής πολιτιστικής περιοχής
- να αναπτύξει καλλιτεχνική και φιλολογική δημιουργία

- να προωθήσει τη γνώση της ευρωπαϊκής ιστορίας και του πολιτισμού ανά την ΕΕ και πέρα από αυτή
- να αναπτύξει χώρους κληρονομιάς και πολιτιστικές συλλογές ευρωπαϊκής σημασίας
- να προωθήσει τον διαπολιτισμικό διάλογο και την κοινωνική ολοκλήρωση.

Έως σήμερα συμμετέχουν στο πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» οι φορείς 30 ευρωπαϊκών χωρών: των 15 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο), των 3 χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ - Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία) και των 2 υποψήφιων χωρών (Βουλγαρία και Ρουμανία).

Το Πρόγραμμα Πολιτισμός δεν είναι όμως το μοναδικό πρόγραμμα της Ε.Ε. στον τομέα του πολιτισμού. Υπάρχει ακόμα το πρόγραμμα «πολιτιστικές πρωτεύουσες», το οποίο αποσκοπεί στην προβολή της μεγάλης ποικιλομορφίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού⁵⁵. Κάθε χρόνο μία ή δύο πόλεις επιλέγονται πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης, καθιστάμενες έτσι επιλέξιμες για χρηματοδοτική υποστήριξη βάσει του Πολιτισμός 2000. Τα ποσά αυτά χρηματοδοτούν εκθέσεις και εκδηλώσεις που προβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά της πόλης και της περιφέρειάς της καθώς και μια ευρεία δέσμη παραστάσεων, συναυλιών και άλλων θεμάτων, όπου συναντώνται συντελεστές και καλλιτέχνες από ολόκληρη την Ε.Ε. Η πείρα δείχνει ότι το πρόγραμμα είχε μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στην ανάπτυξη του πολιτισμού και του τουρισμού των επιλεγισών πόλεων. Το πρόγραμμα, που αποτέλεσε πρόταση της Υπουργού Πολιτισμού της Ελλάδας Μελίνας Μερκούρη, είχε αρχικά προγραμματισθεί να τελειώσει το 2004 αλλά ήταν τέτοια η επιτυχία του που ήδη ανανεώθηκε για άλλα 15 έτη. Πρώτη πολιτιστική πρωτεύουσα ήταν η Αθήνα. Η

⁵⁵ Για λεπτομέρειες βλ. Νικόλαος Παπαμανώλης, Η ευρωπαϊκή πολιτική για το θεσμό της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης». Προϋποθέσεις, όροι και κριτήρια ανάδειξης. Μελέτη περίπτωσης: Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006», διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ Έκπαιδευτική σειρά, Αθήνα 2005.

ιρλανδική πόλη του Κόρκ ήταν η πρώτη πολιτιστική πρωτεύουσα της νέας σειράς το 2005, ενώ το 2006 ο τίτλος πέρασε στην Πάτρα στην Ελλάδα.

Από το 2009 και εξής, η ανακήρυξη της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης θα λαμβάνει υπόψη τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 25 κράτη μέλη, σύμφωνα με τον κατάλογο που ορίζεται στο παράρτημα Ι της απόφασης αριθ. 649/2005/ΕΚ. Η χρονολογική σειρά μπορεί να τροποποιηθεί με τη σύμφωνη γνώμη των ενδιαφερόμενων κρατών μελών. Η παρούσα πρωτοβουλία είναι ανοικτή και στη συμμετοχή ευρωπαϊκών τρίτων χωρών. Οι χώρες αυτές μπορούν να προτείνουν την υποψηφιότητα μιας πόλης ως πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης και πρέπει να κοινοποιούν την πρότασή τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα και ύστερα από σύσταση της Επιτροπής, ορίζει επισήμως μία από αυτές τις προταθείσες πόλεις ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης για κάθε έτος, λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι επιθυμητή μια περίοδος προετοιμασίας τεσσάρων ετών (άρθρο 4).

Κάθε πόλη καταρτίζει πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων, προβάλλοντας την πολιτιστική ιδιομορφία και κληρονομιά της καθώς και τη θέση της στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά, και εντάσσοντας στις εκδηλώσεις πολιτιστικούς φορείς άλλων ευρωπαϊκών χωρών, με σκοπό την καθιέρωση βιώσιμων συνεργασιών (άρθρο 5). Η Επιτροπή καταρτίζει κάθε χρόνο έκθεση για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εκδήλωσης του προηγούμενου έτους. Η έκθεση αυτή υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να διατυπώνει προτάσεις αναθεώρησης της σχετικής απόφασης, τις οποίες κρίνει αναγκαίες για την ομαλή εφαρμογή της πρωτοβουλίας αυτής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να συνεισφέρει οικονομικά στην εκδήλωση «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» μέσω του προγράμματος-πλαισίου της «Πολιτισμός 2000», υποστηρίζοντας ορισμένες από τις εκδηλώσεις ευρωπαϊκών διαστάσεων που προβλέπονται στο πρόγραμμα των εορτασμών.

Τέλος θα ήταν παράλειψη να μην προστεθεί στις παραπάνω δράσεις η πρόταση της Επιτροπής για ένα νέο ενιαίο μέσο χρηματοδότησης και προγραμματισμού για την πολιτιστική συνεργασία, με τίτλο «πρόγραμμα Πολιτισμός 2007», για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2007 έως την 31η Δεκεμβρίου 2013. Η αρχική πρόταση της Επιτροπής προβλέπει προϋπολογισμό ύψους 408 εκατ. ευρώ

με σκοπό την ανάπτυξη της διακρατικής πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ φορέων από χώρες της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Συγκεκριμένα προτείνεται η υποστήριξη ενεργειών πολιτιστικής συνεργασίας, ευρωπαϊκών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα καθώς και της διάδοσης πληροφοριών, μελετών ανάλυσης και δραστηριοτήτων προβολής στον τομέα του πολιτισμού. Αυτό το νέο μέσο αποτελεί τη συνέχεια του προγράμματος-πλασίου Πολιτισμός 2000, το οποίο κάλυπτε την περίοδο 2000-2006. Σε σχέση με το προηγούμενο πρόγραμμα, το πρόγραμμα αυτό είναι πιο πλήρες, πιο ανοικτό και πιο εύχρηστο. Το πρόγραμμα βασίζεται σε τρεις στόχους με μεγάλη ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία:

1. προώθηση της διακρατικής κινητικότητας των εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού·
2. ενθάρρυνση της διακρατικής κυκλοφορίας των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών έργων και προϊόντων πέρα από τα εθνικά σύνορα·
3. ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου βασιζόμενου στην ισότητα μεταξύ πολιτισμών.

Από όλα όσα προαναφέρθηκαν γίνεται φανερό πως ο πολιτισμός συνιστά ένα προνομιακό πεδίο, στο οποίο μπορούν να αναζητηθούν οι αξίες εκείνες που θα δώσουν την ώθηση στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και θα βοηθήσουν την Ε.Ε να προσδιορίσει τη θέση της και να καθορίσει το στίγμα της στο σημερινό συνεχώς μεταβαλλόμενο και απαιτητικό διεθνές περιβάλλον.

3.3 Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 για να προωθήσει στενότερους δεσμούς μεταξύ των μελών του και να διατηρήσει την πολιτική και πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης. Εδρεύει στο Στρασβούργο και έχει ευρύ πεδίο δράσης με προτεραιότητα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης το Συμβούλιο της Ευρώπης ασχολείται με θέματα επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε., κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων, υγείας, παιδείας, αθλητισμού, περιβάλλοντος, νομικής συνεργασίας κ.α.⁵⁶ Ο πολιτιστικός τομέας δίνει ιδιαίτερη έμφαση τόσο στην προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας και κληρονομιάς, όσο και στη διακρατική πολιτιστική συνεργασία σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η δραστηριότητα του Συμβουλίου στον τομέα του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς θεμελιώνεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τον Πολιτισμό, η οποία δίνει έμφαση στην εδραίωση του διαπολιτισμικού διαλόγου, στην αποδοχή της πολιτισμικής πολυμορφίας και διαφορετικότητας, και στη συνειδητοποίηση της σημασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς⁵⁷.

Για την επίτευξη των στόχων του το Συμβούλιο της Ευρώπης οργανώνει διασκέψεις, συνέδρια, συμπόσια και σεμινάρια, που καταλήγουν στην υπογραφή Συμβάσεων, Διακηρύξεων και Συστάσεων. Αρμόδια όργανα είναι η Επιτροπή Πολιτισμού και Εκπαίδευσης, τα Τμήματα Πολιτιστικής Πολιτικής και Δράσης και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και κυρίως το Συμβούλιο Πολιτιστικής Συνεργασίας, όπου συζητούνται οι νέες ιδέες και καθορίζονται οι στρατηγικές του οργανισμού.

⁵⁶ Ελένη Τζουμάκα, Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ.148-151.

⁵⁷ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Ελένη Μουτσάκη, Πολυμερής και περιφερειακή πολιτιστική διπλωματία και ο συναφής ρόλος της Ελλάδας, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.

3.4 Διεθνή Πολιτιστικά Δίκτυα

3.4.1 Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών, Anna Lindh

Το Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών είναι ο πρώτος οργανισμός που ιδρύθηκε και χρηματοδοτείται και από τα 35 κράτη-μέλη της Ευρωμεσογειακής συνεργασίας⁵⁸, ενώ ξεκίνησε την πορεία του από τη Διάσκεψη της Βαρκελώνης, το 1995. Η πρώτη δήλωση του Ιδρύματος υιοθετήθηκε στη Βαρκελώνη καθώς για πρώτη φορά εκεί δηλώνεται η ανάγκη να αναπτυχθεί ένας διάλογος κουλτούρων και πολιτισμών μέσα στα πλαίσια των μεσογειακών κοινωνιών. Η διάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών στη Βαλέντσια, στις 22-23 Απριλίου 2002 περιλαμβάνει ένα υπόμνημα για τη δημιουργία του Ευρω-μεσογειακού Ιδρύματος διαλόγου των πολιτισμών. Το κείμενο πάντως που αφορά στους στόχους, στις δράσεις και στη διαδικασία σύστασης του Ιδρύματος για τον διαπολιτισμικό διάλογο υιοθετήθηκε κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ε.Ε., στην Ενδιάμεση Ευρωμεσογειακή Διάσκεψη Υπουργών Εξωτερικών (Κρήτη 26-27 Μαΐου 2003). Τα στοιχεία που υπάρχουν για το Ίδρυμα στην παρούσα εργασία προέρχονται κυρίως από την Ιστοσελίδα του στο διαδίκτυο⁵⁹.

Ο βασικός στόχος του Ιδρύματος Anna Lindh είναι να φέρει ανθρώπους και περιφέρειες από τις δύο πλευρές της Μεσογείου πιο κοντά και να μειώσει το κενό ανάμεσά τους. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ η νεολαία είναι η βασική ομάδα στόχων των δράσεων του Ιδρύματος. Ως ειδικότεροι στόχοι αναφέρονται:

- ο καθορισμός, η ανάπτυξη και η προώθηση περιοχών πολιτιστικής σύγκλισης ανάμεσα στις χώρες και τους πολίτες της Μεσογείου, με στόχο την αποφυγή των στερεοτύπων,
- η διενέργεια ενός στενού και συνεχούς διαλόγου ανάμεσα σε πολιτιστικούς κύκλους, που συνήθως δεν εμπεριέχονται στις βασικές διπλωματικές και πολιτιστικές ανταλλαγές,

⁵⁸ Η Ευρωμεσογειακή συνεργασία αποτελείται από τα 25 κράτη-μέλη της Ε.Ε. και 10 μεσογειακούς εταίρους.

⁵⁹ http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/euromed_foundation/index.htm

- να λειτουργήσει ως καταλύτης για την προώθηση ανταλλαγών, συνεργασίας και κινητικότητας ανάμεσα σε άτομα όλων των επιπέδων, με ιδιαίτερη στόχευση στη νεολαία και σε δραστηριότητες σχετικές με νέους ανθρώπους.

Το Ίδρυμα δρα ως δίκτυο 35 εθνικών δικτύων που έχουν ιδρυθεί από τα κράτη-μέλη της ευρωμεσογειακής συνεργασίας. Κάθε χώρα καθορίζει κατάλληλα ιδρύματα και οργανισμούς, τα οποία σε εθνικό επίπεδο εργάζονται για την ανάπτυξη του διαλόγου των πολιτισμών και επιλέγει το ίδρυμα ή τον οργανισμό που θα ηγείται του εθνικού δικτύου. Η Ελλάδα αντιπροσωπεύεται στο Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών από το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού. Το Ίδρυμα Anna Lindh αποτελείται από ένα διοικητικό συμβούλιο, από μια συμβουλευτική επιτροπή, από έναν διευθύνοντα σύμβουλο και από διοικητικό προσωπικό, ενώ χρηματοδοτείται τόσο από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. όσο και από τις συνεισφορές των μελών της Ευρω-μεσογειακής συνεργασίας. Το Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών θεωρεί ότι ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς είναι διάλογος ανάμεσα σε ανθρώπινες οντότητες και ότι στις σημερινές και μελλοντικές γενιές πρέπει να παρέχονται εργαλεία διαλόγου των πολιτισμών. Για το λόγο αυτό το Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών πιστεύει ότι στην Ευρωμεσογειακή περιοχή οι πολίτες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να μαθαίνουν τουλάχιστον μια ξένη γλώσσα καθώς και να αποκτούν γνώση για όλες τις θρησκείες και τις πολιτιστικές παραδόσεις που έχουν διαμορφώσει την περιοχή ως σταυροδρόμι πολιτισμών.

Ενδιαφέρον στοιχείο της ευρωμεσογειακής συνεργασίας είναι και το Μεσογειακό Forum, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά προς τις διαδικασίες του Ιδρύματος ως «εργαστήριο ιδεών». Για την Ελλάδα το Μεσογειακό Forum είναι αυτό που κυρίως έχει αναδειχτεί σε ευκαιρία διατύπωσης προτάσεων πολιτιστικής συνεργασίας. Αξίζει να αναφερθεί ότι στη συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών των 11 κρατών που μετέχουν στο Forum στην Ταγγέρη το 2001, ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών διατύπωσε προτάσεις για το διάλογο των θρησκειών και των πολιτισμών, οι οποίες συμπεριελήφθησαν στα συμπεράσματα της διάσκεψης των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, καθώς κρίθηκε ότι μπορούν να συμβάλλουν στην άμβλυνση των πολιτιστικών εντάσεων της

Μεσογείου⁶⁰. Επιπλέον όσον αφορά στην ελληνική πλευρά αξίζει ακόμα να αναφερθεί η προτεραιότητα που δόθηκε κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ε.Ε. το 2003 στην αναβάθμιση της Διαδικασίας της Βαρκελώνης. Συγκεκριμένα στην Ενδιάμεση Ευρωμεσογειακή Διάσκεψη Υπουργών Εξωτερικών (Κρήτη 26-27 Μαΐου 2003) δόθηκε από την ελληνική πλευρά ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη του διαπολιτισμικού διαλόγου, με απώτερο στόχο τόσο την ενίσχυση της συνοχής στην περιοχή της Μεσογείου όσο και στην ποιοτική αναβάθμιση της ευρωμεσογειακής συνεργασίας.

⁶⁰ Ελένη Μουτσάκη, Πολυμελής και περιφερειακή πολιτιστική διπλωματία και ο συναφής ρόλος της Ελλάδας, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.

3.4.2 Ευρασιατικός διάλογος (ASEM)

Σύμφωνα με στοιχεία από την Ιστοσελίδα⁶¹ του, ο ASEM είναι μια ανεπίσημη διαδικασία διαλόγου και συνεργασίας, η οποία φέρνει κοντά 15 μέλη της Ε.Ε και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με δέκα ασιατικές χώρες. Ο Ευρασιατικός διάλογος ασχολείται με πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά θέματα, με στόχο την ενδυνάμωση της σχέσης ανάμεσα στην Ευρώπη και την Ασία, μέσα σε πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού και ισότιμης συνεργασίας.

Τα βασικά στοιχεία του Ευρασιατικού διαλόγου είναι η ανεπισημότητά του, οι πολλές του διαστάσεις, η έμφαση που αποδίδει στην ισότιμη συνεργασία και η εστίαση του σε υψηλό επίπεδο συνομιλιών. Διενεργεί συναντήσεις κορυφής κάθε χρόνο είτε στην Ευρώπη είτε στην Ασία, ενώ αποφάσεις λαμβάνονται ακόμα και σε συμβούλια Υπουργών αλλά και σε ομάδες εργασίας. Ο ASEM καλύπτει όλα τα ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος για την Ευρώπη και την Ασία, ενώ οι δραστηριότητες του μπορούν να κατανεμηθούν σε τρεις κυρίως πυλώνες: τον πολιτικό, τον οικονομικό και τον πολιτιστικό. Καθώς ο τομέας στον οποίο αφορά η παρούσα εργασία είναι ο τρίτος αξίζει να αναφερθεί ότι υπάρχει ευρύ πεδίο διαλόγου και επαφών ανάμεσα στις δύο ηπείρους, καθώς και συνεργασία σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς.

Συγκεκριμένα στον κοινωνικό και πολιτιστικό πυλώνα οι συναντήσεις Κορυφής του Ευρασιατικού διαλόγου απαιτούν την ενίσχυση των πολιτιστικών δεσμών Ευρώπης-Ασίας, κυρίως μέσα από τη στενότερη διαπροσωπική επικοινωνία, η οποία κρίνεται απαραίτητη για μεγαλύτερη κατανόηση και συνεργασία των δύο περιοχών. Η αμοιβαία κατανόηση ενισχύεται περαιτέρω μέσα από πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ανταλλαγές που αφορούν κυρίως στη νεολαία και τους σπουδαστές των δύο ηπείρων.

Η Ελλάδα ενδιαφέρεται για τη συμμετοχή της στον Ευρασιατικό διάλογο κυρίως λόγω της γεωγραφικής της θέσης (βρίσκεται στο σταυροδρόμι ανάμεσα στις δύο ηπείρους), ωστόσο σύμφωνα με την υπεύθυνη για τα θέματα των πολιτιστικών δικτύων υπάλληλο της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων του ΥΠ.ΠΟ., δεν έχει μέχρι στιγμής αναπτύξει κάποια ιδιαίτερη πρωτοβουλία στα πλαίσια του συγκεκριμένου δικτύου.

⁶¹ www.aseminfoboard.org

3.4.3 Πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου

Η πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου αποτελεί δράση κυρίως των χωρών της νότιας Ευρώπης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και είναι επίσημα θεσμοθετημένη από το Μάιο του 2000 και τη διακήρυξη της Ανκόνας. Τα στοιχεία που η παρούσα εργασία περιλαμβάνει προέρχονται από συζητήσεις με την υπεύθυνη για τα θέματα των πολιτιστικών δικτύων υπάλληλο της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων του ΥΠ.ΠΟ., και από τη μελέτη κοινής δήλωσης των κρατών-μελών της πρωτοβουλίας για πολιτιστικά θέματα τον Απρίλιο του 2005, καθώς και της Δήλωσης των Τιράνων κατά τη διάρκεια του 8^{ου} Συμβουλίου της Πρωτοβουλίας Αδριατικής-Ιονίου, το Μάιο του 2006.

Οι χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου είναι: η Ελλάδα, η Ιταλία, η Αλβανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Αρμενία, η Κροατία, η Σλοβενία και η Σερβία-Μαυροβούνιο. Βασικός της στόχος είναι η ανάπτυξη και η ευημερία της περιοχής μέσα από τη στενή συνεργασία ενώ με απώτερη και γενικότερη στόχευση αποτελεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και εμβάθυνση, μέσα από την αμοιβαία κατανόηση, τις σχέσεις καλής γειτονίας, την προώθηση της δημοκρατίας και των μεταρρυθμίσεων, την ασφάλεια, την οικονομία της αγοράς, τη νομιμότητα και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι χώρες-μέλη της πρωτοβουλίας Αδριατικής-Ιονίου αναλαμβάνουν διαδοχικά την προεδρία για ένα έτος, ενώ οι συζητήσεις γίνονται και οι αποφάσεις λαμβάνονται σε στρογγυλές τράπεζες (δύο κάθε έτος), οι οποίες αφορούν σε όλα τα πεδία πολιτικής.

Στον τομέα του πολιτισμού οι τομείς στους οποίους συνεργάζονται τα κράτη-μέλη της πρωτοβουλίας Αδριατικής-Ιονίου είναι η υποβρύχια αρχαιολογία, η πολιτιστική κληρονομιά, τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες, καθώς και οι πολιτιστικές διαδρομές ως μοντέλο πολιτιστικής διασύνδεσης στην περιοχή. Μάλιστα η συνεργασία στη στρογγυλή τράπεζα για τον πολιτισμό έχει επιφέρει αποτελέσματα όσον αφορά στην προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στη μεταφορά τεχνογνωσίας στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης και της συντήρησης των μνημείων κατά μήκος της ακτής Αδριατικής-Ιονίου, με σκοπό την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού στις χώρες-μέλη της πρωτοβουλίας. Σημαντική δουλειά και πρόοδος έχει συντελεστεί ακόμα προς τη δημιουργία ενός δικτύου εθνικών μουσείων των χωρών αυτών, σε συνεργασία με τη Unesco, για την αναζήτηση και την επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα μουσεία αυτά.

Με σκοπό την προώθηση και την επίτευξη των στόχων που προαναφέρθηκαν τα κράτη-μέλη της πρωτοβουλίας Αδριατικής-Ιονίου συμφώνησαν σε κοινή δήλωση τους για πολιτιστικά θέματα τον Απρίλιο του 2005:

- να προτείνουν ιδρύματα και οργανισμούς που μπορούν να ενσωματωθούν στο δίκτυο που θα ασχολείται με την υποβρύχια αρχαιολογία,
- να εργαστούν ενεργά στη δημιουργία κοινών πολιτιστικών διαδρομών σχετικών με την πολιτιστική κληρονομιά, τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία και την καλύτερη προώθηση και συνεργασία ανάμεσα σε φυσικά, εθνογραφικά και ναυτικά μουσεία,
- να συνεχίσουν να κάνουν επαφές σε θεσμικό επίπεδο, με σκοπό την απόκτηση διοικητικής εκπαίδευσης στον τομέα της βιβλιοθηκονομίας και την προώθηση της μετάφρασης λογοτεχνικώς έργων ανάμεσα στις χώρες-μέλη,
- να ερευνήσουν την πιθανότητα της χρησιμοποίησης κοινών σχεδίων όλων των κρατών για την απόκτηση πηγών από τα Ευρωπαϊκά ταμεία, με σκοπό την περιφερειακή ανάπτυξη.

Όσον αφορά τη συμμετοχή της χώρας μας μπορεί κανείς να σημειώσει ότι η Ελλάδα είχε την προεδρία της Πρωτοβουλίας κατά την περίοδο 2001-2002 και τα θέματα που είχε θέσει είχαν να κάνουν με θέματα που αφορούν και ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την ελληνική πλευρά όπως είναι:

- οι νέες τεχνολογίες και η τέχνη σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Mediaterra,
- η αξιοποίηση και διαχείριση των αρχαίων θεάτρων,
- η δημιουργία δικτύου περιφερειακών θεάτρων,
- η ανάπτυξη δικτύων έρευνας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

3.4.4 Οργανισμός Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου

Αξίζει τέλος να γίνει αναφορά και στη συμμετοχή της Ελλάδας στον Οργανισμό Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου. Τα λίγα στοιχεία που θα παρατεθούν παρακάτω προέρχονται από τη Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού. Ο Ο.Σ.Ε.Π. συγκροτήθηκε το 1992 με την υπογραφή της δήλωσης του Βοσπόρου. Συμμετέχουν σ' αυτόν: η Αλβανία, η Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, η Βουλγαρία, η Γεωργία, η Ελλάδα, η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Ρωσία, η Τουρκία, η Ουκρανία, και από το 1999 η Σερβία-Μαυροβούνιο. Τα πολιτιστικά θέματα μέχρι πριν τρεις μήνες χειριζόταν η Επιτροπή Πολιτιστικών, Μορφωτικών και Κοινωνικών Υποθέσεων, ενώ έχει κατατεθεί ελληνική πρόταση για τη συγκρότηση Επιτροπής ειδικής για τον πολιτισμό. Ο Οργανισμός έχει από το 1994 Μόνιμη Διεθνή Γραμματεία με έδρα την Κωνσταντινούπολη.

Από όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με τα πολιτιστικά τυπικά ή άτυπα δίκτυα στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα, μπορεί κανείς εύκολα να συμπεράνει πως η χώρα μας επιθυμεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης καθώς και να βοηθήσει στην ευρωπαϊκή διεύρυνση και ολοκλήρωση. Έχοντας επίγνωση τη σημασία του ελληνικού πολιτισμού και την επιρροή του στην εξέλιξη ολόκληρης της περιοχής η χώρα μας συμμετέχοντας στα δίκτυα που προαναφέρθηκαν προβάλλει και προωθεί τον πολιτισμό της και αναζητά λύσεις σε προβλήματα που τυχόν ανακύπτουν. Είναι σαφές πως η επιλογή της συμμετοχής στα δίκτυα αυτά αποτελεί πολιτική επιλογή στρατηγικής σημασίας τόσο για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού όσο και για την αντιμετώπιση των ζητημάτων σε άλλα πεδία πολιτικής που προκύπτουν στην Ευρώπη γενικά και στις βαλκανικές και μεσογειακές χώρες ειδικότερα.

Ενότητα 4. Ιδρύματα και Οργανισμοί

Μετά από την αναφορά στους σημαντικότερους διεθνείς οργανισμούς και στα διεθνή πολιτιστικά δίκτυα στα οποία συμμετέχοντας η Ελλάδα προσπαθεί να προωθήσει τις εθνικές θέσεις στον τομέα του πολιτισμού, θα επιχειρηθεί μια αναφορά στα σπουδαιότερα ελληνικά ιδρύματα και οργανισμούς που έχουν ιδρυθεί με σκοπό τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Τα ιδρύματα αυτά δεν ανήκουν στο στενό κρατικό πυρήνα αλλά είτε είναι εποπτευόμενα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου είτε αποτελούν αποκλειστικά ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Θα γίνει με τη σειρά αναφορά στο Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, στον Οργανισμό Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου και στο Κοινοφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάση.

4.1 Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού

Το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού (Ε.Ι.Π.) ιδρύθηκε με το νόμο 2026 του 1992 (ΦΕΚ. 43/23.03.1992), με έδρα την Αθήνα (Στρατηγού Καλλάρη 50, 154 52 Παλαιό Ψυχικό) και με σκοπό την προβολή του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας σ' ολόκληρο τον κόσμο. Πρώτος πρόεδρος του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού υπήρξε ο ακαδημαϊκός Ιωάννης Γεωργάκης. Ακολούθησαν ο ακαδημαϊκός Μιχαήλ Σακελλαρίου, ο καθηγητής Αδαμάντιος Πεπελάσης, ο καθηγητής Νίκος Οικονομίδης, ο καθηγητής Αργύρης Φατούρος και ο μουσικοσυνθέτης Σταύρος Ξαρχάκος. Ο καθηγητής Γλωσσολογίας και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης διορίστηκε Πρόεδρος του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού (7/4/06) μετά την παραίτηση που υπέβαλε, από την θέση αυτή, ο μουσικοσυνθέτης κ. Σταύρος Ξαρχάκος.

Αρχικά ονομάστηκε «Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού» (Ι.Ε.Π.), συστήθηκε ως αυτοδιοίκητο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, τέθηκε υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας και υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εξωτερικών, ενώ σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο είχε ως αποστολή «την προβολή, διάδοση και καλλιέργεια στο εξωτερικό, κατά συστηματικό τρόπο του ελληνικού πολιτισμού». Ο οργανισμός διοίκησης και διαχείρισης του Ι.Ε.Π. κυρώθηκε με το προεδρικό διάταγμα 199/1992. Το Ι.Ε.Π. είχε τέσσερα όργανα: α) τη Γενική Συνέλευση, β) το εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, γ) την Εξελεγκτική Επιτροπή και δ) την Εκτελεστική Γραμματεία. Διέθετε έξι παραρτήματα στο εξωτερικό: στην Οδησό, στην Αλεξάνδρεια, στο Λονδίνο, στο Βερολίνο, στη Νέα Υόρκη και στο Παρίσι⁶².

Η προσωπικότητα του Ιωάννη Γεωργάκη υπήρξε καθοριστικής σημασίας για την πρώτη περίοδο του Ιδρύματος καθώς το κύρος, η επιβολή, η εμπειρία και οι προσβάσεις που διέθετε εξασφάλισαν τα μέσα για την υλοποίηση του αρχικού φιλόδοξου οράματος⁶³. Υποστηρίχθηκε από την πολιτική ηγεσία και εξασφάλισε την απαιτούμενη χρηματοδότηση. Τα πρώτα χρόνια εκπροσωπούσε την Ελλάδα σε διεθνή πολιτιστικά γεγονότα, σε μεγάλες εικαστικές εκθέσεις και σε διεθνείς εκθέσεις βιβλίου, ώσπου οι αρμοδιότητες αυτές πέρασαν σε πιο εξειδικευμένους φορείς (π.χ. το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου). Επίσης αξίζει να σημειωθούν μια σειρά από εκδηλώσεις

⁶² Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 94-98.

⁶³ Ελένη Τζουμάκα, *Πολιτιστική Διπλωματία, Διεθνή Δεδομένα και Ελληνικές Προοπτικές*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα 2005, σελ. 200-233.

που πραγματοποίησε εκείνη την περίοδο το Ι.Ε.Π. στη Βενετία⁶⁴, αλλά και ένα σημαντικό κύκλο εκθέσεων το 1995 στη Βιέννη⁶⁵. Οι εκδηλώσεις αυτές είχαν ως στόχο να τονιστεί η παρουσία πυρήνων του Ελληνισμού στην Ευρώπη και να καταδειχθούν οι γέφυρες επικοινωνίας που υπάρχουν ανάμεσα στον ελληνικό και στον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Με το νόμο 2524/1997 (ΦΕΚ 183/17.09.1997) το Ίδρυμα μετονομάστηκε σε Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού και αποτελείται πλέον από δύο όργανα: το δεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο διορίζεται κάθε τέσσερα χρόνια, και τον Πρόεδρο. Δύο μέλη του Δ.Σ. προτείνονται αντίστοιχα από τους Υπουργούς Παιδείας και Πολιτισμού. Μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο νόμος 2949/2001, το Δ.Σ του Ε.Ι.Π. αποτελείται πλέον από δεκατρία μέλη, και όπως δηλώνει η νέα ονομασία του δε δεσμεύεται να προβάλλει αποκλειστικά τον ελληνικό πολιτισμό, είναι απλώς ελληνικό ίδρυμα για την προβολή γενικά του πολιτισμού. Μάλιστα από το 2001 το Ε.Ι.Π. δεν ανήκει πλέον στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Εξωτερικών αλλά εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού. Γίνεται έτσι προσπάθεια να εναρμονιστεί (τουλάχιστον ως προς την επωνυμία) με τους αντίστοιχους φορείς άλλων κρατών όπως είναι το Γαλλικό Ινστιτούτο και το Βρετανικό Συμβούλιο. Το βάρος της δράσης του Ιδρύματος πέφτει κυρίως στη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία, χωρίς φυσικά να αγνοείται και η σημαντικότερη πολιτιστική κληρονομιά του ελληνισμού. Ο νέος νόμος προβλέπει και τη σύσταση Συνέλευσης από επιφανείς προσωπικότητες για την επεξεργασία θεμάτων σχετικά με τη δράση, το σχεδιασμό και τη στρατηγική του Ιδρύματος. Έσοδα του Ε.Ι.Π. αποτελούν: α) κρατική επιχορήγηση από το Υπουργείο Εξωτερικών, β) έσοδα από συμβάσεις σχετικές με την προώθηση των σκοπών του, την παροχή υπηρεσιών ή την εκμετάλλευση προϊόντων που παράγει, γ) δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες.

Το σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο του Ε.Ι.Π. υπό την προεδρία του καθηγητή κ. Γ. Μπαμπινιώτη, πρύτανη του πανεπιστημίου Αθηνών καθόρισε την πολιτική του στην πρώτη του συνεδρίαση (Δευτέρα, 17 Ιουλίου 2006). Αναφερόμενος στους στόχους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει, σήμερα, το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, ο πρόεδρος του Ε.Ι.Π., καθηγητής κ. Γ. Μπαμπινιώτης, μίλησε για

⁶⁴ Οι εκδηλώσεις είχαν τίτλο «Venetiae quasi alterum Byzantium» και άζονες τη διάδοση της ελληνικής παιδείας στη Βενετία από βυζαντινούς λόγιους που κατέφυγαν εκεί μετά την Άλωση και την αλληλεπίδραση ανάμεσα στη Βενετία και το Βυζάντιο.

⁶⁵ Οι εκθέσεις περιελάμβαναν τα εξής θέματα: «Τα τυπωμένα στη Βιέννη Ελληνικά Βιβλία, 1749-1800», «Ο Ελληνικός Προεπαναστατικός Τύπος: Βιέννη-Παρίσι (1784-1821)», «Κωνσταντίνος Παρθένης: Βιέννη-Παρίσι-Αθήνα», «Δημήτρης Μητρόπουλος: Ζωή και Έργο».

στράτευση του συμβουλίου στην υπηρεσία του πολιτισμού, επισήμανε την ανάγκη για συνεργασία και με άλλους φορείς (ΥΠ.ΠΟ, ΥΠ.ΕΞ, ΥΠ.Ε.Π.Θ) αλλά και με προσωπικότητες των Γραμμάτων, των Τεχνών και της Επιστήμης που θα κληθούν να αποτελέσουν ένα «Σώμα Πολιτιστικών Συμβούλων». Αναφερόμενος στις επικείμενες δραστηριότητες του Ιδρύματος, ο καθηγητής κ. Γ. Μπαμπινιώτης διευκρίνισε⁶⁶ ότι στις άμεσες προτεραιότητες του ΕΙΠ είναι η παρουσία του ελληνικού πολιτισμού (ελληνική γλώσσα, Γράμματα και Τέχνες, πολιτιστικά επιτεύγματα) στις βαλκανικές χώρες, πάντα σε επίπεδο αμοιβαιότητας. Δεύτερος στόχος είναι οι χώρες της ευρωπαϊκής διεύρυνσης, τρίτος οι χώρες όπου δραστηριοποιείται ο Απόδημος Ελληνισμός, ενώ «πραγματική πολιτιστική πρόκληση»- όπως τη χαρακτήρισε- αποτελεί η προβολή του ελληνικού πολιτισμού στις μεγάλες χώρες της Ασίας (Κίνα, Ιαπωνία, Ινδία, Κορέα), και στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, οι οποίες τρέφουν σεβασμό προς τον ελληνικό πολιτισμό, όσο λίγο κι αν τον γνωρίζουν.

Έχοντας τους παραπάνω στόχους, μια πρώτη σημαντική εκδήλωση στην οποία θα συμβάλει το Ε.Ι.Π. είναι το Έτος 2008-Αφιέρωμα στην Ελλάδα που οργανώνεται στο Πεκίνο. Στη συνεδρίαση του συμβουλίου έγιναν εξάλλου συγκεκριμένες προτάσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν ουσιαστική συμβολή του Ε.Ι.Π. στις πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Κίνα. Τα Παραρτήματα που λειτουργούν σήμερα στο Βερολίνο, την Οδησό και την Αλεξάνδρεια θα συνεχίσουν –όπως διευκρινίστηκε στη συνεδρίαση του ΔΣ- τη λειτουργία τους και θα βελτιώσουν τις αποδόσεις τους. Στις χώρες που προαναφέρθηκαν θα δημιουργηθούν σταδιακά «Εστίες Ελληνικού Πολιτισμού» με προτεραιότητα στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, γύρω από την οποία μπορούν να προβληθούν τα ελληνικά γράμματα, η ελληνική τέχνη, η ελληνική διανόηση, η ελληνική πολιτιστική κληρονομιά, το ελληνικό βιβλίο κατά το πρότυπο των συναφών ιδρυμάτων της Ε.Ε. (Βρετανικό Συμβούλιο, Γαλλικό Ινστιτούτο, Γκαίτε κ.ά).

Αυτή τη στιγμή το Ε.Ι.Π επιχορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού με το ποσό των € 2,5εκ., το οποίο δεν επαρκεί για την επίτευξη των στόχων του Ιδρύματος και χρειάζεται να χρησιμοποιηθεί η δυνατότητα της έκτακτης επιχορήγησης από την Πολιτεία, των χορηγιών και των δωρεών. *«Αποτελεί ηθική και εθνική υποχρέωση όλων των δυνάμενων φορέων (τραπεζών, βιομηχάνων, εφοπλιστών και άλλων οικονομικών παραγόντων) να συμβάλουν από κοινού στη δημιουργία οικονομικού*

⁶⁶ Βλ. Ιστοσελίδα του Ε.Ι.Π., www.hfc.gr

κεφαλαίου υπό τη μορφή προικοδότησης που θα βοηθήσει στη δράση και λειτουργία των Εστιών Ελληνικού Πολιτισμού», ανέφερε ο Πρόεδρος του Ε.Ι.Π. καθηγητής κ. Γ. Μπαμπινιώτης κατά τη διάρκεια της πρώτης συνεδρίασης του νέου Διοικητικού Συμβουλίου και διευκρίνισε ότι «μία επιτροπή εκπροσώπων των φορέων αυτών, που θα έχει στη διάθεσή της όλα τα οικονομικά στοιχεία, θα ελέγχει άμεσα και συνεχώς την καλή διαχείριση των πόρων αυτού του κεφαλαίου».

Το Ε.Ι.Π. αναπτύσσει δραστηριότητες μέσω των Παραρτημάτων του στην Αλεξάνδρεια, το Βερολίνο, τη Νέα Υόρκη, την Οδησό, μέσω των εκπροσώπων του στο Λονδίνο και την Μόσχα καθώς και σε άλλες πόλεις και χώρες, σε συνεργασία με μορφωτικούς και πολιτιστικούς φορείς⁶⁷. Τα Παραρτήματα αποτελούν κέντρα πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, εκπαίδευσης και διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας. Οι βιβλιοθήκες των Παραρτημάτων λειτουργούν ως κέντρα ενημέρωσης: διαθέτουν βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, video, CD, CD-Rom, προσφέρουν σύνδεση με το Διαδίκτυο και παρέχουν πληροφορίες για την πολιτιστική ζωή στην Ελλάδα, για την παιδεία, τις επιστήμες, το περιβάλλον, την κοινωνική ζωή. Η ελληνική γλώσσα διδάσκεται σε όλα τα επίπεδα στα Παραρτήματα Βερολίνου, Οδησού και Αλεξάνδρειας (αρχαίων, μέσου επιπέδου, προχωρημένων και ακόμη τμήματα ειδικού χαρακτήρα για παιδιά και εφήβους, για γνώστες της αρχαίας ελληνικής, προφορικού λόγου, εξάσκησης στον γραπτό λόγο). Σεμινάρια για διδάσκοντες την ελληνική οργανώνονται σε τακτά διαστήματα από τα Παραρτήματα. Τα Παραρτήματα είναι επίσης εντεταλμένα εξεταστικά κέντρα στα οποία διενεργούνται κάθε χρόνο εξετάσεις από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας του Υπουργείου Παιδείας για την απόκτηση Κρατικού Τίτλου Πιστοποίησης Ελληνομάθειας. Επίσης το Ε.Ι.Π. εκτός από τις δράσεις των Παραρτημάτων του οργανώνει εκδηλώσεις σε πολλές περιοχές του κόσμου, συμμετέχει σε ευρωπαϊκές και παγκόσμιες διοργανώσεις καθώς και σε πολιτιστικά δίκτυα (π.χ. Ένωση Αρχαίων Λιμανιών, Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα για το Διάλογο των Πολιτισμών κ.α.), διαδίδει το ελληνικό βιβλίο, προβάλλει τον ελληνικό κινηματογράφο και εκδίδει βιβλία-καταλόγους ως τεκμηρίωση των εκδηλώσεων του σε πολλές γλώσσες.

Σύμφωνα με άρθρο του νέου του προέδρου⁶⁸ το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, μέσα στον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων του, έδωσε (λιγότερο στο

⁶⁷ Τα περισσότερα στοιχεία είναι από την ιστοσελίδα του Ε.Ι.Π., www.hfc.gr
⁶⁸ Γ. Μπαμπινιώτης, άρθρο στο Βήμα, Νέες Εποχές, «Η γλώσσα ως πρόσβαση στον πολιτισμό», Κυριακή 2 Ιουλίου 2006 - Αρ. Φύλλου 14802.

παρελθόν) και προτίθεται να δώσει εφεξής μεγαλύτερη έμφαση στον παράγοντα «ελληνική γλώσσα», παράλληλα, βεβαίως, προς τις άλλες πολιτιστικές δραστηριότητές του (γράμματα, τέχνες, επιστήμες, διανόηση -συγχρονικά και διαχρονικά). Σύμφωνα με το Γ. Μπαμπινιώτη «η έμφαση στη γλώσσα, εφόσον πρόκειται για σωστά οργανωμένη διδασκαλία τής γλώσσας, δεν αποτελεί μόνο επαφή με τις λέξεις ως μέσο επικοινωνίας αλλά και έμπρακτη επαφή με τα σύμβολα έκφρασης τής σκέψης και της όλης δράσης ενός λαού, δηλαδή οδό άμεσης πρόσβασης σ' έναν πολιτισμό». Αν έτσι έχουν τα πράγματα, γίνεται αντιληπτό ότι η κατάλληλη διδασκαλία τής ελληνικής γλώσσας, εντός και εκτός Ελλάδος, αποτελεί οδό πρόσβασης και γνωριμίας με τον ελληνικό πολιτισμό. Ιδιαίτερα ενδιαφέρει - προκειμένου για το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού- η διδασκαλία τής Ελληνικής σε ξένους που θέλουν να γνωρίσουν τον πολιτισμό μας με όχημα τη γνώση τής ελληνικής γλώσσας. Η νέα διοίκηση του Ε.Ι.Π. επιδιώκει, λοιπόν, να λειτουργήσουν στο εξωτερικό (με προτεραιότητα τις Βαλκανικές χώρες, τις πρώην ανατολικές χώρες και τις μεγάλες χώρες τής Ασίας, Κίνα, Ιαπωνία, Κορέα και Ινδία) «Εστίες Ελληνικού Πολιτισμού», όπου θα διδάσκεται η ελληνική γλώσσα και, δι' αυτής, θα επιδιώκεται η γνωριμία με τον ελληνικό πολιτισμό, συμπληρούμενη με εκδηλώσεις που θα φέρνουν τους ήδη ευαισθητοποιημένους ξένους και άλλους ενδιαφερόμενους σε επαφή με ποικίλες εκφάνσεις τού ελληνικού πολιτισμού (λογοτεχνία, θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, επιστήμες, διανοητές κ.ά.). Η επαφή αυτή θα πρέπει να έχει διαχρονικές αναφορές όπως είναι η φύση τού ελληνικού πολιτισμού (αρχαιότητα - Βυζάντιο - Νέος Ελληνισμός), ξεκινώντας πάντοτε και εστιάζοντας στον σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό και στη σύγχρονη ελληνική γλώσσα. πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρον -με αξιοποίηση των ειδικών και με φαντασία- η σύγχρονη τεχνολογία των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

Εκτός από τις δράσεις που αναλαμβάνει και προτίθεται να αναλάβει το Ε.Ι.Π στο εξωτερικό, αξίζει να γίνει αναφορά και στην κεντρική βιβλιοθήκη του, η οποία λειτουργεί από το 1994 ως κέντρο που οργανώνει και συντονίζει τις βιβλιοθήκες των Παραρτημάτων. Παρέχει υπηρεσίες βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης και πληροφόρησης. Η συλλογή της αποτελείται από πληροφοριακό υλικό -έντυπο και οπτικοακουστικό- και εξυπηρετεί τις πληροφοριακές ανάγκες του Ε.Ι.Π. και των δραστηριοτήτων του. Δεν είναι ανοικτή για το κοινό. Από το 1994 μέχρι σήμερα δημιουργήθηκαν επίσης

τέσσερις βιβλιοθήκες στα Παραρτήματα Οδησού, Αλεξάνδρειας, Βερολίνου, Νέας Υόρκης. Οι Βιβλιοθήκες συνδέονται με τη λειτουργία των Τμημάτων Ελληνικής Γλώσσας, λειτουργούν ως κέντρα πληροφόρησης εξασφαλίζοντας την πρόσβαση σε κάθε είδους πληροφορία που αφορά την Ελλάδα μέσω των "φυσικών" τους συλλογών και του διαδικτύου. Είναι ανοιχτές για το κοινό. Οι συλλογές των βιβλιοθηκών των Παραρτημάτων αποτελούνται από έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό (κασέτες, video, CD, CD-ROM) και καλύπτουν, εκτός από το πληροφοριακό τμήμα - βιβλιογραφίες, κατάλογοι, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά - τους τομείς: Φιλοσοφία, Θρησκεία, Κοινωνικές Επιστήμες, Εκπαίδευση, Γλώσσα, Καλές Τέχνες, Λογοτεχνία, Ιστορία, Αρχαιολογία, Γεωγραφία. Επίσης λειτουργεί τμήμα παιδικής και νεανικής βιβλιοθήκης. Ο εμπλουτισμός των βιβλιοθηκών γίνεται με γνώμονα τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του κοινού που εξυπηρετεί κάθε Παράρτημα λαμβάνοντας υπόψη τα εκπαιδευτικά του προγράμματα γλώσσας και κάθε είδους δραστηριότητα που διοργανώνεται.

Το Ε.Ι.Π. οργανώνει ακόμα διαγωνισμούς που απευθύνονται σε μαθητές της Ελλάδας και του εξωτερικού. Οι μαθητές που διακρίνονται φιλοξενούνται στην Ελλάδα με όλα τα έξοδα πληρωμένα και συμμετέχουν σε προγράμματα σχολικών κατασκηνώσεων. Για πρώτη φορά το 1996 οργανώθηκε ετήσιος διαγωνισμός παιδικής ζωγραφικής για μαθητές σχολείων της Ουκρανίας ηλικίας 7 έως 15 ετών. Στο διαγωνισμό του 2002 είχαν δοθεί δύο θέματα: Οι Ολυμπιακοί αγώνες και Η γοργόνα, ο Μεγαλέξανδρος και ο δράκος (θέματα από τα ομώνυμα παραμύθια που παραχώρησε για το διαγωνισμό η Δήμητρα Σίμου). Πραγματοποιήθηκε επίσης διαγωνισμός αφίσας με θέμα «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και η Αθήνα - Αθήνα 2004», ο οποίος απευθυνόταν σε μαθητές σχολείων της Ουκρανίας και σχολείων της Ελλάδας που συνεργάζονται με Ουκρανικά σχολεία. Ο διαγωνισμός οργανώθηκε σε συνεργασία με την Οργανωτική Επιτροπή του «Αθήνα 2004» και εντάχθηκε στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας.

Ένας ακόμα θεσμός που έχει καθιερωθεί από το Ε.Ι.Π. είναι οι μαθητικοί διάλογοι. Στα πλαίσια του εντάχθηκε κύκλος εκδηλώσεων με τίτλο «Ημέρες Πυθαγόρα στον Κρότωνα» (που πραγματοποιήθηκε 24 Απριλίου έως 4 Μαΐου 2002) σε συνεργασία του Ε.Ι.Π. με την επαρχία Καλαβρίας και τον Δήμο Κρότωνα. Επίσης στον Κρότωνα παρουσιάστηκε ένα οκταήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που οργάνωσαν το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού και ο Δήμος της πόλης και αποτελείτο από: έκθεση μαθηματικών, σειρά Μαθητικών Διαλόγων ανάμεσα σε μαθητές και

καθηγητές με επίκεντρο την πυθαγόρεια σκέψη και τις μαθηματικές της προεκτάσεις στο σήμερα και το αύριο, διαλέξεις, συζήτηση στρογγυλής τράπεζας, παρουσίαση της Υδραύλεως (αρχαίο μουσικό όργανο), κονσέρτο με ελληνικά τραγούδια συνοδεία του οργάνου.

Επίσης πολιτιστικό πρόγραμμα απευθυνόμενο στους νέους με τίτλο «Τέχνη και Επιστήμη στην Ευρώπη του 20ού Αιώνα: σύγκριση ανάμεσα σε τρεις γενιές», πραγματοποιήθηκε από το Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Λάρνακας, στις 24-30 Νοεμβρίου 2002, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ένωσης Αρχαίων Ελληνικών Λιμανιών της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου. Οργανώθηκε σε συνεργασία με το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου και υπάγεται στο γενικότερο πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη διάρκεια του προγράμματος αναπτύχθηκαν διάλογοι μεταξύ νέων της Κύπρου και ενημέρωση σχετικά με τους «Ευρωπαϊκούς Θεσμούς» με τίτλο «Η Ευρώπη από το μύθο στην πραγματικότητα του σήμερα και του αύριο». Η δραστηριότητα αυτή αποτέλεσε το δεύτερο μέρος του προγράμματος «Σύγχρονες και νεότερες οπτικές τέχνες - Η τέχνη ως εργαλείο διαπολιτισμικού διαλόγου». Το πρώτο μέρος περιελάμβανε ένα διεθνές εργαστήρι για Ευρωπαίους καλλιτέχνες με θέμα «Γνωρίζοντας και ζωγραφίζοντας την Κύπρο», όπου φοιτητές των Σχολών Καλών Τεχνών από τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα δημιούργησαν έργα εμπνευσμένα από την Κύπρο.

Τέλος σχετικά με τις εκδηλώσεις που έχει αναλάβει το Ε.Ι.Π, υπό τη νέα του διοίκηση, σημαντική είναι η πρωτοβουλία να τιμήσει τον Γρ. Μαρασλή οργανώνοντας έκθεση προς τιμή του στο Παράρτημα της Οδησού από την 1^η Σεπτεμβρίου ως τις 15 Οκτωβρίου 2006. Στον πρόλογο του καταλόγου της έκθεσης, Ο πρόεδρος του ΕΙΠ, καθηγητής κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης αναφέρει για τον Γρ. Μαρασλή ότι, *«Η συμβολή του στην ιστορία του Ελληνισμού, εκτός Ελλάδος, υπήρξε σημαντική. Ήταν μια μοναδική προσωπικότητα που τίμησε την πατρίδα και συνέβαλε πολλαπλώς σε δραστηριότητες έργων υποδομής και εντός Ελλάδος»*, αναφερόμενος στα Μαρασλεία Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στην Αθήνα (ιδιοκτησίας σήμερα του Πανεπιστημίου Αθηνών) και στη Θεσσαλονίκη, στο Ορφανοτροφείο στην Κέρκυρα και στη γνωστή σειρά εκδόσεων «Βιβλιοθήκη Μαρασλή».

4.1.1 Παραρτήματα

Αλεξάνδρεια

Το Παράρτημα της Αλεξάνδρειας ιδρύθηκε το 1994⁶⁹. Στεγάζεται στο νεοκλασικό κτίριο του πρώην Αβερωφείου Παρθεναγωγείου, Διαθέτει δανειστική βιβλιοθήκη ανοιχτή στο κοινό και χώρους εκθέσεων, διαλέξεων και διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας. Προγραμματίζεται να επεκταθεί και σε άλλους χώρους του κτιρίου με τη δημιουργία "Αίθουσας Κωνσταντίνος Καβάφης" για τη μελέτη και τεκμηρίωση του έργου του ποιητή. Λειτουργεί μόνιμη Κινηματογραφική Λέσχη όπου προβάλλονται ελληνικές ταινίες με αραβικούς υποτίτλους. Το Παράρτημα οργανώνει διαλέξεις, εκθέσεις, συναυλίες και έχει αναπτύξει συνεργασίες με το Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας, την ελληνική κοινότητα, τις ελληνικές διπλωματικές αρχές, τα πολιτιστικά ινστιτούτα άλλων χωρών και άλλους φορείς. Στο Παράρτημα λειτουργούν Τμήματα Ελληνικής Γλώσσας, τα οποία ξεκίνησαν στην Αλεξάνδρεια την περίοδο 1994-1995. Τα μαθήματα παρακολουθούν κυρίως μαθητές, φοιτητές και επιχειρηματίες και είναι οργανωμένα σε τέσσερα επίπεδα. Στο τέλος κάθε σχολικού έτους (Μάιος) διενεργούνται με την ευθύνη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας οι εξετάσεις για τη χορήγηση του Κρατικού Τίτλου Πιστοποίησης Ελληνομάθειας. Το αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας διαμορφώνεται σε συντονισμό με το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Οι διδάσκοντες επιλέγουν με δική τους ευθύνη τα εγχειρίδια και το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιούν. Το διδακτικό υλικό χορηγείται στους σπουδαστές από το Ε.Ι.Π. Από το ακαδημαϊκό έτος 1996-1997, με τη συμβολή του Παραρτήματος, ξεκίνησε η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας. Το Παράρτημα μεριμνά για το διδακτικό προσωπικό και χορηγεί κάθε χρονιά το διδακτικό υλικό. Καθ' όλο το διδακτικό έτος οργανώνονται επιμορφωτικά σεμινάρια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Τα σεμινάρια απευθύνονται στους διδάσκοντες στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας.

Λόγος αξίζει να γίνει και για τη βιβλιοθήκη του Παραρτήματος στην Αλεξάνδρεια η οποία παρέχει πληροφορίες για την Ελλάδα και τον σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό. Διαθέτει πλούσια συλλογή 4.000 τίτλων έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού στην ελληνική, αγγλική και αραβική γλώσσα καλύπτοντας τις θεματικές κατηγορίες γλώσσα, καλές τέχνες, λογοτεχνία, γεωγραφία, ιστορία,

⁶⁹ www.hfc-alex.com

αρχαιολογία, φιλοσοφία, θρησκεία, κοινωνικές επιστήμες, παιδική και νεανική λογοτεχνία. Παρέχει υπηρεσίες τρέχουσας ενημέρωσης και πληροφόρησης μέσω του διαδικτύου. Η συλλογή είναι μηχανογραφημένη και ο κάθε ενδιαφερόμενος έχει πρόσβαση στον on line κατάλογο. Η βιβλιοθήκη είναι δανειστική και στα μέλη της παρέχεται η δυνατότητα φωτοαντιγράφων ενώ διαθέτει και αναγνωστήριο, ανοιχτό στο κοινό.

Βερολίνο

Ιδρύθηκε το 1995 και βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του Βερολίνου⁷⁰. Διαθέτει βιβλιοθήκη, αίθουσα πολλαπλών εκδηλώσεων και διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας. Αναπτύσσει δραστηριότητες για την υποστήριξη και προώθηση του ελληνικού πολιτισμού στο Βερολίνο και σε ολόκληρη τη Γερμανία καθώς και σε όλο τον γερμανόφωνο χώρο της Κεντρικής Ευρώπης, σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, τις διπλωματικές αρχές, τα πολιτιστικά ιδρύματα άλλων χωρών και ομογενειακούς φορείς. Η δράση του εκτείνεται σε όλους σχεδόν τους τομείς της γερμανικής πολιτιστικής ζωής, ενώ επικεντρώνεται κυρίως στην παρουσίαση εικαστικών εκθέσεων, λογοτεχνικών αναγνώσεων, θεατρικών και κινηματογραφικών έργων από την Ελλάδα, στη διοργάνωση διαλέξεων και σεμιναρίων, καθώς και στην λειτουργία της βιβλιοθήκης, την παροχή γενικών πληροφοριών για πολιτιστικά θέματα καθώς και την προσφορά μαθημάτων ελληνικής γλώσσας. Αρχή του Ιδρύματος είναι ο διάλογος και η διαμεσολάβηση μεταξύ του ελληνικού πολιτισμού και του πολιτισμού της χώρας που φιλοξενεί τις δραστηριότητές του. Ως εκ τούτου, συνεργάζεται στενά με γερμανόφωνους φορείς κατά τη διοργάνωση των εκάστοτε εκδηλώσεών του, ένα μικρό μέρος των οποίων φιλοξενείται στους χώρους του,

Το Ίδρυμα δραστηριοποιείται σε όλους τους τομείς του πολιτισμού. Φυσικά, το κέντρο βάρους μετατίθεται συχνά, αναλόγως των επίκαιρων πολιτιστικών και πολιτικών πραγμάτων. Το Παράρτημα Βερολίνου δίνει ιδιαίτερη σημασία στη διάδοση της ελληνικής γλώσσας, προσφέροντας από την εποχή της ίδρυσής του μαθήματα γλώσσας σε διάφορα επίπεδα, φιλοξενώντας ετησίως περί τους 100 ενδιαφερομένους. Το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού είναι μέλος του Συνδέσμου Ευρωπαϊκών Μορφωτικών Ινστιτούτων Βερολίνου.

⁷⁰ www.griechische-kultur.de

Οδησός

Το Παράρτημα του Ε.Ι.Π. στην Οδησσό ιδρύθηκε το 1994⁷¹, μετά από απόφαση του Δ.Σ. του Ιδρύματος και την άδεια λειτουργίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ουκρανίας. Ο Δήμος της Οδησσού παραχώρησε για το σκοπό αυτό, με συμβολικό μίσθωμα, τρία οικήματα, ένα από τα οποία υπήρξε η ιστορική οικία του Γρηγορίου Ιωάννη Μαρασλή, όπου συνεδρίαζαν και τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Με τη φροντίδα του Ε.Ι.Π. οργανώθηκε στους χώρους του Παραρτήματος το Μουσείο της Φιλικής Εταιρείας, το οποίο πρόσφατα εμπλουτίστηκε με κειμήλια του Ιστορικού Λαογραφικού Μουσείου Οδησσού. Το παράρτημα διαθέτει δανειστική βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο καθώς και αίθουσες πολλαπλών εκδηλώσεων και διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας. Λειτουργεί χορωδία και χορευτικό συγκρότημα με συνεχή παρουσία στην πολιτιστική ζωή της πόλης. Η συνεργασία με τους φορείς της Ουκρανίας εκτείνεται σε όλα τα πολιτιστικά θέματα του τόπου και ιδιαίτερα στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά Ελλάδας και Ουκρανίας. Πραγματοποιεί και ενισχύει πολλές εκδόσεις. Οι δραστηριότητες του Παραρτήματος Οδησσού καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα εκδηλώσεων και συμβάλλουν στη διαμόρφωση αμοιβαίων, γόνιμων, αλλά και ισότιμων σχέσεων συνεργασίας. Οι εκδηλώσεις σύμφωνα με στοιχεία από την ιστοσελίδα του Παραρτήματος περιλαμβάνουν: οργάνωση και οικονομική στήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων, διδασκαλία και διάδοση της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού, διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για την αναβάθμιση του τρόπου και των μέσων διδασκαλίας, χορηγία υποτροφιών για την επιμόρφωση των σπουδαστών της ελληνικής γλώσσας, επιμέλεια και οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, οικονομική ενίσχυση και προώθηση καλλιτεχνικών συνεργασιών και ανταλλαγών, ενίσχυση της συνεργασίας με ουκρανικούς και ελληνικούς πολιτιστικούς φορείς, συνεργασία με μουσεία, βιβλιοθήκες, αρχεία και κρατικούς φορείς για την ανάδειξη τεκμηρίων που άπτονται θεμάτων ελληνικού ενδιαφέροντος, συμμετοχή ή αποκλειστική διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων με θέματα που αφορούν στην ελληνική παρουσία στην Ουκρανία, ανάδειξη της ελληνικής παρουσίας στην περιοχή, ενίσχυση των ελληνικών συλλόγων και κοινοτήτων, στήριξη ουκρανικών πολιτιστικών φορέων, ιδρυμάτων ή μεμονωμένων καλλιτεχνών, το έργο των οποίων προβάλλει τον ελληνικό πολιτισμό.

⁷¹ www.hfcodessa.org

Επίσης η βιβλιοθήκη είναι αναπόσπαστο κομμάτι των δραστηριοτήτων του Παραρτήματος στην Οδησσό. Λειτουργεί από το 1994 και είναι η μοναδική στο είδος της σε όλη την Ουκρανία, μηχανογραφημένη και δανειστική, με μια πλούσια συλλογή βιβλίων η οποία απαριθμεί περισσότερους από έξι χιλιάδες ελληνικούς τίτλους. Ενημερώνεται επίσης με ουκρανικές, ρωσικές και άλλες ξενόγλωσσες εκδόσεις. Η συλλογή της βιβλιοθήκης αποτελείται από έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό (κασέτες, video, CD, CD-ROM) και καλύπτει, εκτός από το πληροφοριακό τμήμα - βιβλιογραφίες, κατάλογοι, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά - τους τομείς: Φιλοσοφία, Θρησκεία, Κοινωνικές Επιστήμες, Εκπαίδευση, Γλώσσα, Καλές Τέχνες, Λογοτεχνία, Ιστορία, Αρχαιολογία, Γεωγραφία. Επίσης λειτουργεί τμήμα παιδικής και νεανικής βιβλιοθήκης. Αξιόλογη είναι επίσης η συλλογή παιδικών βιβλίων και οπτικοακουστικού υλικού: CD ελληνικής μουσικής, έντεχνης, παραδοσιακής και σύγχρονης, κασέτες ήχου, βιντεοταινίες ψυχαγωγικού και μορφωτικού περιεχομένου, εκπαιδευτικά προγράμματα. Η βιβλιοθήκη ενημερώνεται τακτικά, σε συνεργασία με την υπεύθυνη της κεντρικής βιβλιοθήκης του Ε.Ι.Π. και με γνώμονα τις ανάγκες και επιθυμίες των αναγνωστών. Τα μέλη της είναι κυρίως νέοι, ηλικίας 16 έως 25 ετών, ως επί το πλείστον σπουδαστές σε ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ακολουθεί ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων μέσης ηλικίας, καθώς και μαθητών, κυρίως από σχολεία όπου διδάσκεται η ελληνική γλώσσα.

Τέλος και η εκδοτική δραστηριότητα έχει αποκτήσει ιδιαίτερη θέση στο πρόγραμμα του Παραρτήματος της Οδησσού. Αξίζει ιδιαίτερη μνεία στους δύο αρχαιολογικούς οδηγούς για τις ελληνικές αποικίες και τις αρχαιότητες της βόρειας παρευξείνιας περιοχής και της Κριμαίας. Οι εκδόσεις αυτές αποτελούν επιστέγασμα των πολύχρονων επιδοτήσεων του Ε.Ι.Π. για τις ανασκαφές και της στενής συνεργασίας που αναπτύχθηκε με τους Ουκρανούς αρχαιολόγους. Επισημαίνεται ότι είναι οι πρώτοι αρχαιολογικοί οδηγοί που εκδίδονται στην Ουκρανία οι οποίοι κάνουν γνωστά τα ευρήματα των αρχαιολογικών ανασκαφών στο ευρύτερο κοινό και στην επιστημονική κοινότητα διεθνώς. Το ίδιο ισχύει και για το λεύκωμα του ζωγράφου ελληνικής καταγωγής Κυριάκου Κωνστάντη, ιδρυτή της νοτιορωσικής σχολής στη ζωγραφική, άγνωστης στους ειδικούς εκτός Ουκρανίας. Χρήσιμη επίσης για τους ερευνητές είναι η αποδελτίωση και έκδοση των μητρώων της ελληνικής εκκλησίας της Αγίας Τριάδος, που διεξάγεται σε συνεργασία με το Ιστορικό Αρχείο Οδησσού. Όλη η εκδοτική παραγωγή γίνεται με τη μέριμνα των στελεχών του Παραρτήματος και με την υποστήριξη του Τμήματος Εκδόσεων του Ε.Ι.Π. Παράλληλα, η εκδοτική

δραστηριότητα αφορά τις τρέχουσες εκδηλώσεις του Παραρτήματος, π.χ. εκδόσεις-συνοδευτικά έντυπα, κατάλογοι εκθέσεων κ.ά., και επεκτείνεται στην οικονομική στήριξη αξιόλογων εκδόσεων άλλων φορέων.

Άλλα Παραρτήματα

Επίσης το Ε.Ι.Π. έχει παράρτημα στη Νέα Υόρκη το οποίο ιδρύθηκε το 1995 και στεγάζεται στο κέντρο του Μανχάταν⁷². Το Παράρτημα διαθέτει βιβλιοθήκη ανοιχτή στο κοινό και αίθουσα πολλαπλών εκδηλώσεων. Αναπτύσσει δραστηριότητες σε συνεργασία με τις διπλωματικές αρχές και τοπικούς φορείς (αμερικανικά πανεπιστήμια, ομογενειακούς συλλόγους, ελληνικούς φορείς που έχουν δραστηριοποιηθεί στις ΗΠΑ) και οργανώνει εκδηλώσεις-αφιέρωματα που πραγματοποιούνται στους δικούς του χώρους ή σε γνωστούς πολιτιστικούς χώρους της Νέας Υόρκης. Έχει καθιερώσει τα τελευταία έξι χρόνια φεστιβάλ ελληνικού κινηματογράφου, το οποίο παρουσιάζεται κάθε Απρίλιο στη γνωστή αίθουσα ταινιών τέχνης στη Νέα Υόρκη, το Anthology Film Archives. Στη συνέχεια οι ταινίες στέλνονται στον Καναδά και σε άλλες αμερικανικές πόλεις.

Στο Λονδίνο το Παράρτημα έκλεισε λόγω του υπερβολικού κόστους λειτουργίας του αλλά το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού συνεχίζει να αναπτύσσει τη δραστηριότητά του στο πλαίσιο των εκδηλώσεων Greece in Britain οι οποίες οργανώνονται κάθε χρόνο από την ελληνική πρεσβεία και αναδεικνύουν την πολυμορφία του ελληνικού πολιτισμού. Το πρόγραμμα Greece in Britain⁷³ είναι ένα πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1998 κατά τη διάρκεια εορτασμού της μελλοντικής προεδρίας της Αγγλίας στην Ε.Ε. Χωρίς να αγνοεί την ιστορία και τα επιτεύγματα του ελληνικού πολιτισμού, το πρόγραμμα προσφέρει μια ευρεία γκάμα γεγονότων που παρουσιάζουν τον πλούτο και την ποικιλία του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και προσελκύει διαφορετικού τύπου κοινό. Υποστηρικτές και χορηγοί του προγράμματος Greece in Britain είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας, η Τράπεζα Κύπρου, το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, το Ίδρυμα Σταύρου Νεάρχου καθώς και τα ελληνικά Υπουργεία Εξωτερικών και

⁷² www.foundationhellenicculture.com

⁷³ Μπορεί να αναφερθεί η πρώτη μεγάλη έκθεση έργων του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου στο Λονδίνο το 2004 καθώς και το Φεστιβάλ Ελληνικού Δράματος και το Βυζαντινό Φεστιβάλ την περίοδο Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2004.

Πολιτισμού. Τέλος το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού στην Μόσχα⁷⁴ αναπτύσσει δραστηριότητα σε συνεργασία με τοπικούς φορείς.

Γενικά λόγω του οικονομικού κόστους κρίνεται ευκολότερη η δραστηριοποίηση του Ε.Ι.Π. σε περισσότερες χώρες μέσα από την τοποθέτηση εκπροσώπων από την ίδρυση νέων Παραρτημάτων. Το Υπουργείο Πολιτισμού, σύμφωνα με τη Διευθύντρια Διεθνών Σχέσεων Άλκηστη Σουλογιάννη, κρίνει απαραίτητη τη συνέχιση και τη ενίσχυση της λειτουργίας του Ε.Ι.Π. καθώς θεωρείται ο κύριος μοχλός για την προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με το Γεώργιο Χριστογιάννη⁷⁵ η επιτυχία των δραστηριοτήτων του Ε.Ι.Π. και η επίτευξη των στόχων του εξαρτάται από τις παρακάτω βασικές προϋποθέσεις:

1. Η χρησιμοποίηση του επιτελικού σχεδιασμού για τη σφαιρική και μακροπρόθεσμη προβολή της χώρας μας στο εξωτερικό.
2. Ο συντονισμός των ενεργειών του Ε.Ι.Π. με τις δράσεις των άλλων αρμόδιων πολιτιστικών φορέων.
3. Η συνεργασία με τις κατά τόπους διπλωματικές αρχές για τη διερεύνηση της σκοπιμότητας, της χρησιμότητας και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των δραστηριοτήτων που επιλέγονται.
4. Η αξιοποίηση του πνευματικού και υλικού δυναμικού των Ελλήνων ομογενών στο εξωτερικό.

⁷⁴ www.hfcmow.com

⁷⁵ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 94-98.

4.2 Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού

Ο Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού (Ο.Π.Ε.Π.) είναι ανώνυμη εταιρεία που εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού. Η ίδρυση του Οργανισμού έγινε με νόμο του Ελληνικού Κράτους (Ν 2557/97 - ΦΕΚ Α' 271/1997) "Θεσμοί, μέτρα και δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης" με τις προσθήκες του Ν.2819/2000 - ΦΕΚ Α' 84/2000 και τις τροποποιήσεις του Ν.2833/2000 - ΦΕΚ Α' 150/2000). Άρχισε να λειτουργεί το 2000, με σκοπό την ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτιστικού δυναμικού της χώρας. Η σημερινή ονομασία του Οργανισμού δόθηκε με το Άρθρο 73 / παρ. 16 του Ν. 3028/2002 ΦΕΚ Α' 153/2002. Ο Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού τόσο ως δομή όσο και ως στόχευση, στην πραγματικότητα ήταν απλά μέχρι πρότινος, ο μηχανισμός υλοποίησης της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας. Λειτουργούσε μάλιστα υπό τον ομώνυμο τίτλο. Η Π.Ο. διοργάνωσε μια σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες του εξωτερικού σε συνεργασία με φορείς, Οργανισμούς και φυσικά πρόσωπα της Ελλάδας και του εξωτερικού, με βασικό στόχο τους τελευταίους δύο μήνες πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το σύνολο των εκδηλώσεων να πραγματοποιούνται στην Ελλάδα. Βασικό χαρακτηριστικό όλων αυτών των εκδηλώσεων δεν ήταν να προβληθεί μόνο ο ελληνικός πολιτισμός, αλλά και οι άλλοι σημαντικοί πολιτισμοί του κόσμου, στο πνεύμα της ενότητας και της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Άλλωστε, ο πολιτισμός ήταν, είναι και θα είναι πάντα μια κοινή γλώσσα επικοινωνίας όλων των εθνών. Η Πολιτιστική Ολυμπιάδα είναι ένας θεσμός που συγκροτήθηκε με τη συνεργασία της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και της ΟΥΝΕΣΚΟ, με μόνιμη έδρα της γραμματείας του στην Αρχαία Ολυμπία, και είχε ως στόχο να προβληθεί η αυθεντικότητα των ολυμπιακών ιδεών και να γίνει αναγωγή στις ιστορικές αφετηρίες του ολυμπισμού. Φιλοδοξία του Ο.Π.Ε.Π. ήταν οι διοργανώτριες χώρες των Ολυμπιακών Αγώνων να καθιερώσουν της Πολιτιστική Ολυμπιάδα. Από τη στιγμή που ολοκληρώθηκε η Πολιτιστική Ολυμπιάδα, *«ξεκίνησε μια νέα πορεία επαναπροσδιορίζοντας επί της ουσίας τον ρόλο του από μηδενική βάση, καθώς ναι μεν μπορεί να είχε ένα καταστατικό, μία υποδομή, αλλά το τι θα έκανε ο Οργανισμός δεν ήταν πλήρως αποσαφηνισμένο»⁷⁶.*

⁷⁶Γεωργία Ηλιοπούλου, Διευθύνουσα Σύμβουλος Ο.Π.Ε.Π., 1st Balkan Performing Arts Market, εισήγηση στο συνέδριο «Η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, η Βαλκανική Ενδοχώρα και το Διεθνές Πολιτιστικό Τοπίο»

Ο Ο.Π.Ε.Π. αποτελώντας ένα από τα κυριότερα εργαλεία για την εφαρμογή των πολιτικών για την προβολή του ελληνικού πολιτισμού, μπορεί και οφείλει να σχεδιάζει και να προγραμματίζει βάσει των υπαρκτών αναγκών αυτών ακριβώς των πολιτικών. Σύμφωνα με ενημερωτικό έντυπο του Ο.Π.Ε.Π.⁷⁷ ο Οργανισμός υλοποιεί μια σειρά από ενέργειες και δράσεις με σκοπό την υποστήριξη του πολιτιστικού δυναμικού της χώρας:

- Δημιουργία γεγονότων που προβάλλουν τη διαχρονική οικουμενικότητα του ελληνικού πολιτισμού.
- Ανάπτυξη διεθνών πολιτιστικών πρωτοβουλιών και συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα πολιτιστικών ανταλλαγών και συνεργασιών
- Ενίσχυση της δημιουργικότητας και της κινητικότητας του ελληνικού έμφυχου δυναμικού και ιδιαίτερα των νέων δημιουργών.
- Δημιουργία και παροχή σύγχρονων μέσων και υποδομών προβολής και διάδοσης της πλούσιας ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς και του νεότερου ελληνικού πολιτισμού, με αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας.
- Ενεργοποίηση και συντονισμός ελληνικών πολιτιστικών φορέων για κοινές δράσεις.
- Προγράμματα που στοχεύουν σε μια «βιώσιμη περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη», μέσω της ανάδειξης της ιδιαίτερης πολιτιστικής φυσιογνωμίας ελληνικών γεωγραφικών τόπων και πολιτιστικών διαδρομών.
- Προγράμματα εκπαιδευτικού χαρακτήρα και οργάνωση εκπαιδευτικών εργαστηρίων με σκοπό την πληροφόρηση και την παροχή γνώσεων για το πολιτιστικό γίνεσθαι στο διεθνές πολιτιστικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με το παραπάνω ενημερωτικό έντυπο τρεις είναι οι βασικές ενότητες δράσεων του Οργανισμού: πολιτιστικές, ψηφιακές και αναπτυξιακές. Όσον αφορά στις πολιτιστικές δράσεις ο Ο.Π.Ε.Π. σχεδιάζει και πραγματοποιεί εκδηλώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, προβάλλοντας και ενισχύοντας τον πολιτισμό μας, μέσα από την υλοποίηση μεγάλων, σύνθετων και συμβολικών γεγονότων αλλά και ειδικών δράσεων κυρίως ψυχαγωγικού χαρακτήρα, σε συνεργασία με φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού αλλά και συμμετέχοντας σε προγράμματα της

⁷⁷ Ενημερωτικό έντυπο του ΥΠ.ΠΟ, «Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, Ταξιδεύοντας τον Ελληνικό Πολιτισμό σε όλο τον κόσμο».

Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό την ανάδειξη της κοινής ευρωπαϊκής πολιτισμικής ταυτότητας.

Για τις ψηφιακές του δράσεις θα γίνει λόγος στη συνέχεια ενώ οι αναπτυξιακές του δράσεις έχουν να κάνουν κυρίως με τη διαχείριση των πωλητηρίων που βρίσκονται εντός των αρχαιολογικών χώρων, την οποία του παραχώρησε από το 2001 το ΥΠ.ΠΟ. Μετά την ολοκλήρωση της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, ο Ο.Π.Ε.Π. άρχισε να ασχολείται εντατικά με τα πωλητήρια των μουσείων εμπλουτίζοντας τα προϊόντα τους με νέα προϊόντα περισσότερο χρήσιμα στους επισκέπτες όπως συμβαίνει σε όλα τα σύγχρονα μουσεία του κόσμου. Προτεραιότητα του Ο.Π.Ε.Π. σύμφωνα με τον Πρόεδρο του, Σταμάτη Μαύρο⁷⁸ είναι η εκμετάλλευση των ψηφιακών εφαρμογών που θα αλλάξουν το τοπίο στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, με την αναβάθμιση των τεχνολογιών και την αξιόπιστη παροχή υπηρεσιών στους επισκέπτες τους.

Αξίζει στη συνέχεια να γίνει λόγος για την προσπάθεια που καταβάλλει ο Ο.Π.Ε.Π. για την προβολή των σύγχρονων Ελλήνων καλλιτεχνών και την προώθηση των προϊόντων τους στη διεθνή πολιτιστική αγορά. Στην προσπάθεια του αυτή ο Οργανισμός είχε να αντιμετωπίσει τρία βασικά προβλήματα: ποιοι ήταν οι καλλιτέχνες που έπρεπε να προβληθούν, σε ποια αγορά και με ποιον τρόπο⁷⁹.

Ως προς το πρόβλημα της δομής της εγχώριας πολιτιστικής αγοράς, το πρώτο μέλημα του Ο.Π.Ε.Π. ήταν η δημιουργία της στοιχειώδους υποδομής. Η δημιουργία βάσης δεδομένων (Database) του όλου πολιτιστικού τοπίου και του δημιουργικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα ολοκληρώνεται άμεσα. Για πρώτη φορά γίνεται προσπάθεια συγκέντρωσης, καταγραφής και πολλαπλής αξιοποίησης όλου του πολιτισμικού αποθέματος της χώρας, όλου του έμψυχου δυναμικού, των χώρων, των φορέων, των θεσμών.

Όσον αφορά στην αγορά στην οποία οι δημιουργοί και τα προϊόντα τους θα πρέπει να απευθυνθούν, ο Ο.Π.Ε.Π. έχει προχωρήσει στη δημιουργία βάσης δεδομένων για το διεθνές πολιτιστικό περιβάλλον τόσο στην παραγωγή, όσο και στην

⁷⁸ Δελτίο τύπου για τον επίσημο απολογισμό του ΟΠΕΠ και της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, Αθήνα 22 Δεκεμβρίου 2004.

⁷⁹ Γεωργία Ηλιοπούλου, Διευθύνουσα Σύμβουλος Ο.Π.Ε.Π., εισήγηση στο συνέδριο: «Η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, η Βαλκανική Ενδοχώρα και το Διεθνές Πολιτιστικό Τοπίο», 1st Balkan Performing Arts Market.

παρουσίαση. Η διαδικασία ξεκίνησε ήδη, η ροή των πληροφοριών γίνεται ομαλά και σχετικά γρήγορα, και αναμένεται να ολοκληρωθεί σύντομα. Παράλληλα, η ίδρυση εσωτερικού γραφείου στον Οργανισμό για τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα, την ένταξη και την απορρόφηση κονδυλίων δίνει απαντήσεις στο σύνολο των ενδιαφερομένων δημιουργών, αφού τους παρέχεται εύκολη πληροφορία και πρόσβαση, αλλά και δωρεάν υπηρεσίες για το διογκωμένο γραφειοκρατικό μέρος. Τέλος, η επισταμένη ενασχόληση του ΟΠΕΠ με το “Creating Cultural Capital” (C.C.C.), πολιτιστικό πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης, που αφορά σε δύο σπουδαίες και αλληλένδετες δράσεις για τη Μεσόγειο, τα Βαλκάνια και τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, δημιουργεί βάσιμες ελπίδες για ουσιαστικές προοπτικές και αποτελέσματα.

Αξίζει ακόμα να σημειωθεί ότι η συμμετοχή του Ο.Π.Ε.Π. στο Πρακτορείο Πολιτιστικής Ανάπτυξης και το Μεσογειακό Δίκτυο Πολιτιστικών Ανταλλαγών, προσφέρει διεξόδους και συμμαχίες πολύτιμες. Επιπλέον σημαντική κίνηση του Οργανισμού, ήταν η εγγραφή του ως μόνιμο μέλος στα μεγαλύτερα πολιτιστικά δίκτυα και Arts Markets⁸⁰ που αποτελούν έναν ισχυρό συνδετικό κρίκο ανάμεσα σε κρατικούς, εθνικούς, διεθνείς και ιδιωτικούς οργανισμούς και μια μοναδική πηγή πληροφόρησης σχετικά με έρευνες, νέα προγράμματα, πρωτοβουλίες στον ευρύτερο τομέα του Πολιτισμού. Στα παραπάνω δίκτυα, μετέχουν ως μέλη οι πλέον αξιόλογοι πολιτιστικοί Οργανισμοί και φορείς, στους οποίους παρέχεται η δυνατότητα άμεσης επαφής και συνεργασίας, προβολής νέων καλλιτεχνικών project, σχημάτων και δημιουργών, τόσο στα μεγάλα συνέδρια όσο και στις υπόλοιπες, μικρότερης εμβέλειας αλλά εξίσου σημαντικές, συναντήσεις που διοργανώνουν.

Ένα από τα βασικότερα προνόμια που απολαμβάνουν τα μέλη των Δικτύων αυτών, είναι η άμεση προβολή των δραστηριοτήτων τους τόσο στην ιστοσελίδα των δικτύων όσο και στις εκδόσεις τους, καθώς και η δυνατότητα παρουσίασης της καλλιτεχνικής δημιουργίας της χώρας τους στις διάφορες συναντήσεις, σε προθήκες και περίπτερα. Στόχος της συμμετοχής του Οργανισμού είναι η μεγαλύτερη δυνατή παρουσία του Ο.Π.Ε.Π. στα πολιτιστικά Δίκτυα, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για ένα σύστημα πολιτιστικών ανταλλαγών και συνεργασιών για την παρουσίαση ολοκληρωμένων ελληνικών καλλιτεχνικών παραγωγών στο Εξωτερικό,

⁸⁰ Στο ISPA, στο IFEA, στο IETM, στο IFACCA, στο APAP, στο INCD, στο ITI, στο EFAH, στο CINARS και σε πολλά άλλα.

και να διασφαλιστούν η συμμετοχή και η σύμπραξη φορέων της χώρας μας σε κοινές δράσεις πολιτιστικής ανάπτυξης.

Για πρώτη φορά μάλιστα ο Ο.Π.Ε.Π ανέλαβε τον Ιούνιο του 2006 την οργάνωση στη Θεσσαλονίκη του " 1st Balkan Performing Arts Market" που αποτελεί μια στρατηγική πρωτοβουλία της Ελλάδας, η οποία προσφέρει την ευκαιρία για μια αποφασιστική διεύρυνση των οριζόντων της σύγχρονης βαλκανικής καλλιτεχνικής δημιουργίας στο χώρο των σκηνικών τεχνών. Η πρωτοβουλία αυτή, είναι καρπός γόνιμου προβληματισμού, αξιοποιεί τη γεωγραφική μας θέση στο σύνορο Ανατολής και Δύσης και προβάλλει το γεγονός ότι η Ελλάδα διαθέτει όλες τις προδιαγραφές να αποτελέσει επίκεντρο πολιτιστικής δραστηριότητας για ολόκληρη την περιοχή των Βαλκανίων.

Πρωτεύοντα στόχο της πρωτοβουλίας αυτής αποτελεί η διασύνδεση της βαλκανικής πολιτιστικής δημιουργίας με τη διεθνή σκηνή, το πώς δηλαδή οι Βαλκάνιοι καλλιτέχνες θα έχουν τη δυνατότητα να προβάλλουν το έργο τους στο διεθνές κοινό. Η δυνατότητα αυτή αποκτά στις μέρες μας διαστάσεις αξιώματος, αν αναλογιστούμε τις αλλαγές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση στις μέχρι πρότινος παγιωμένες πρακτικές και τακτικές στον χώρο του πολιτισμού.

Καθώς η διεθνής αγορά ενδιαφέρεται περισσότερο για να ανακαλύψει και να διερευνήσει ενόπτητες γεωγραφικές, καλλιτεχνικές, κλπ., *«όλα αυτά τα στοιχεία που ενώνουν διαχρονικά τους βαλκανικούς λαούς και τους διακρίνουν από τον υπόλοιπο κόσμο, μπορούν να προκαλέσουν έντονο ενδιαφέρον και μεγάλη ανταπόκριση στους ξένους αγοραστές, μέσα από την παρουσίαση μιας ενότητας διευρυμένης, πλούσιας και ιδιαίτερης»*⁸¹. Η διοργάνωση του " 1st Balkan Performing Arts Market" ήταν βαλκανική μόνο ως προς την παρουσίαση σχημάτων. Ως προς την παρακολούθηση, συμμετοχή και πώληση ήταν παγκόσμια. Η δομή του κατά τα διεθνή πρότυπα χωριζόταν σε τρία μέρη. Το «πολιτικό» συνεδριακό, το «καλλιτεχνικό» με τις ζωντανές παραστάσεις και το «οικονομικό»-εκθεσιακό. Επιπρόσθετο κέρδος ήταν σίγουρα η εμπειρία που αποκτήθηκε, η περαιτέρω εξ επαφής διαδίκτυωση -εσωτερική και εξωτερική - , οι προοπτικές ανταλλαγών, η δυναμική κατανόηση των διαφορών, η καταγραφή των χωρών μας αλλά και της γεωγραφικής μας περιοχής στον παγκόσμιο

⁸¹ Γεωργία Ηλιοπούλου, Διευθύνουσα Σύμβουλος Ο.Π.Ε.Π., εισήγηση στο συνέδριο: «Η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, η Βαλκανική Ενδοχώρα και το Διεθνές Πολιτιστικό Τοπίο», 1st Balkan Performing Arts Market.

χάρτη της σύγχρονης δημιουργίας ως παίκτη, παραγωγού, εξαγωγέα, πωλητή και όχι μόνο ως παθητικού καταναλωτή.

Στην ανάγκη να στηριχθεί τόσο ειδικότερα η Ελληνική, όσο και γενικότερα η Βαλκανική Αγορά Παραστατικών Τεχνών και να εξελιχθεί σε σημείο αναφοράς ενός Δικτύου σταθερής συνεργασίας των πολιτιστικών φορέων και οργανισμών της Βαλκανικής, που αναζητούν το δικό τους παράθυρο προς τον κόσμο, συμφώνησαν οι συμμετέχοντες στο συνεδριακό μέρος της διοργάνωσης, αλλά και οι καλλιτέχνες που είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τη δουλειά τους στο “ειδικό” κοινό της διοργάνωσης. Στην 1^η Βαλκανική Αγορά Παραστατικών Τεχνών σύμφωνα με τον απολογισμό που δόθηκε στη δημοσιότητα συμμετείχαν 3.000 καλλιτέχνες περίπου, από 170 σχήματα, προερχόμενα από 12 χώρες⁸². Τις 170 παραστάσεις διάρκειας 30 λεπτών, παρακολούθησαν στελέχη εταιρειών παραγωγής, εταιρειών εκπροσώπησης καλλιτεχνών, διεθνών φεστιβάλ και πολιτιστικών οργανισμών, τόσο από την Ευρώπη, όσο και από την Αμερική.

Από όλα όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με τους στόχους αλλά και τις δράσεις που έχει αναλάβει από τη ίδρυση του ο Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι αποτελεί έναν ακόμα πολύ σημαντικό μοχλό για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του θεωρήθηκε από πολλούς ότι οι στόχοι του συνέπιπταν με αυτούς του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού. Ωστόσο μετά τη λεπτομερή αναφορά στους δύο φορείς και στις δράσεις τους έγινε σαφές ότι και οι επιδιώξεις τους στρέφονται προς διαφορετικές κατευθύνσεις αλλά και ότι ο ρόλος που καλούνται να διαδραματίσουν έχει πλέον αποσαφηνιστεί.

⁸² Γεωργία Ηλιοπούλου, Διευθύνουσα Σύμβουλος Ο.Π.Ε.Π., «Απολογισμός του 1st Balkan Performing Arts Market».

4.3 Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών

Το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών⁸³ αποτελεί έναν ακόμα πολύ σημαντικό φορέα που μέσα από τις πολιτιστικές του δράσεις συνεισφέρει στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού. Ιδρύθηκε το 1977 με νόμο της Βουλής των Ελλήνων, μετά από πρωτοβουλία του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και βρίσκεται υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο σκοπός του Κέντρου είναι η «εξυπηρέτησις διεθνούς πολιτιστικού συμφέροντος» και «η ανάπτυξις των κοινών πολιτιστικών στοιχείων, τα οποία ενώνουν τους λαούς της Ευρώπης» με «σύνταξιν μελετών Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, διοργανώσιν συναντήσεων και πάσης φύσεως δραστηριοτήτων πολιτιστικού περιεχομένου».

Όργανα του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών είναι το Διοικητικό του Συμβούλιο και ο Διευθυντής που διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και έχουν τριετή θητεία με δυνατότητα ανανέωσης. Εξ αξιώματος στο Διοικητικό συμβούλιο περιλαμβάνονται ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και εκπρόσωποι των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού. Ο προϋπολογισμός του Κέντρου προέρχεται από επιχορήγηση του ΥΠ.ΠΟ.

Οι δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών οργανώνονται στο Συνεδριακό Κέντρο του στους Δελφούς και περιλαμβάνουν θέματα που αφορούν συνολικά στον ευρωπαϊκό πολιτισμό, ενώ σαφείς είναι οι αναφορές της θεματολογίας που επιλέγεται στην ελληνική πολιτιστική κληρονομιά αλλά και στο σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό. Αξίζει να γίνει αναφορά στις Διεθνείς Συναντήσεις Αρχαίου Ελληνικού Δράματος οι οποίες ξεκίνησαν το 1984, ενώ από το 1995 οργανώνονται ανά διετία, σε συνεργασία με διεθνή φεστιβάλ, θεατρικούς οργανισμούς και άλλους καλλιτεχνικούς φορείς. Επίσης διοργανώνονται συμπόσια, συνέδρια, σεμινάρια και ημερίδες με ευρεία θεματολογία όπως Μουσική και Μουσικολογία, Χορός, Κινηματογράφος, Φιλοσοφία, Αρχιτεκτονική, Περιβάλλον, Αρχαιολογία και Ιστορία.

Συγκεκριμένα ως προς τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού χρήσιμη θα ήταν η αναφορά στη Συνάντηση «Ελλάδα-Ινδία» το 1984, στο Αρχαιολογικό συμπόσιο «Ελληνισμός και Ανατολή» το 1986, στα Συμπόσια Βυζαντινών Σπουδών

⁸³ Βλ. www.eccd.gr

«Κωνσταντίνος Ζ΄ ο Πορφυρογέννητος» το 1985 και «Βυζάντιο και Ευρώπη» το 1986 και τέλος στο Διεθνές Συνέδριο «Αθήνα-Μόναχο: οι Βαυαροί στην ανοικοδόμηση του ελληνικού κράτους» το 2000. Η παραπάνω αναφορά είναι ενδεικτική και αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος ενώ οι υπεύθυνοι του Υπουργείου Πολιτισμού θεωρούν σημαντική τη συνεισφορά του στην προβολή και την προώθηση του ελληνικού πολιτισμού.

4.4 Εθνικό Κέντρο Βιβλίου

Το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Ε.ΚΕ.ΒΙ.) ιδρύθηκε με το άρθρο 9 του Ν. 2273/94 όπου προβλέπεται ότι «αποτελεί κοινωφελές νομικό πρόσωπο και έχει ως σκοπό τον καθορισμό, το σχεδιασμό και τη εφαρμογή εθνικής πολιτικής για την προώθηση του βιβλίου ως μορφωτικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού μέσου⁸⁴». Συγκεκριμένα το Ε.ΚΕ.ΒΙ. ασχολείται με την προώθηση της ανάγνωσης στην Ελλάδα μέσα από δράσεις σε σχολεία αλλά και εκδηλώσεις όπως η Παγκόσμια γιορτή βιβλίου, θεματικές ημερίδες, αφιερώματα σε μεγάλους λογοτέχνες, εκθέσεις βιβλίου, καθιέρωση του βραβείου αναγνωστών και το φεστιβάλ πρωτοεμφανιζόμενων συγγραφέων. Το Ε.ΚΕ.ΒΙ. σε συνεργασία πάντα με το Υπουργείο Πολιτισμού μεριμνά ακόμα για την προβολή του ελληνικού βιβλίου στο εξωτερικό συμμετέχοντας σε διεθνείς εκθέσεις βιβλίου στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου της Θεσσαλονίκης (την οποία οργανώνει το Ε.ΚΕ.ΒΙ. σε συνεργασία με το ΥΠ.ΠΟ.), φροντίζοντας για την παρουσίαση Ελλήνων συγγραφέων στο εξωτερικό, για την ελληνική συμμετοχή σε διεθνείς εκδηλώσεις και για τη γνωριμία του ελληνικού βιβλίου σε ξένους φορείς.

Ο έλεγχος και η εποπτεία που ασκεί το ΥΠ.ΠΟ. στο Ε.ΚΕ.ΒΙ. έχουν να κάνουν καταρχάς με το γεγονός ότι το εννεαμελές Δ.Σ. αλλά και ο διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου διορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ενώ στα μέλη του Δ.Σ. συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικά ο εκάστοτε προϊστάμενος της Δ/σης Γραμμάτων του Υπουργείου. Εκδότες, συγγραφείς και μεταφραστές, βιβλιοθηκονόμοι και βιβλιοπώλες, συμμετέχουν στο κέντρο αποφάσεων και συνεργάζονται στενά για την εκπλήρωση των στόχων του Ε.ΚΕ.ΒΙ. Με την εκπροσώπησή τους στο Δ.Σ., παρεμβαίνουν στον καθορισμό των μεγάλων θεμάτων της πολιτικής του.

Με σκοπό τη διεθνή προβολή του ελληνικού βιβλίου⁸⁵ το ΕΚΕΒΙ συνεργάζεται με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών Βιβλιοχαρτοπωλών (ΠΟΕΒ) και συμμετέχει στις ακόλουθες διεθνείς εκθέσεις βιβλίου: Μαδρίτη/Βαρκελώνη, Βελιγράδι, Κωνσταντινούπολη, Παρίσι, Μπολόνια⁸⁶. Στις εκθέσεις όπου δεν υπάρχει

⁸⁴ Άρθρο 9, § 2, Ν. 2273/94

⁸⁵ Οι πληροφορίες για τις δράσεις του Ε.ΚΕ.ΒΙ. στο εξωτερικό αναλυτικά στην ιστοσελίδα του κέντρου www.ekebi.gr

⁸⁶ Αναλυτικότερα για την ελληνική συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις βιβλίου βλ. Σταυρούλα Μεταξά, Η Εμπορική και Πολιτιστική Διάσταση του Ελληνικού Βιβλίου στην Ελλάδα και το Εξωτερικό,

ελληνικό περίπτερο το Ε.ΚΕ.ΒΙ. παρευρίσκεται με εκπροσώπους του (Λονδίνο, Λειψία, Τορίνο, Τίρανα, Βουκουρέστι, κ.α.). Επιπλέον, το Κέντρο εκπροσωπεί την Ελλάδα σε μια προσπάθεια άσκησης κοινής πολιτικής για το βιβλίο που αναλαμβάνοντας για πρώτη φορά τέσσερις Ευρωπαϊκές χώρες (Γερμανία, Γαλλία, Πολωνία και η Ελλάδα), ενώνουν τις δυνάμεις τους και ταξιδεύουν με κοινό περίπτερο στις σημαντικότερες εκθέσεις του κόσμου: Μπουένος Άιρες (Αργεντινή), Γουαδαλαχάρα (Μεξικό), Σάο Πάολο (Βραζιλία) κ.α. Διευρύνοντας το κοινό του ελληνικού βιβλίου, το Ε.ΚΕ.ΒΙ. συμμετέχει επίσης, για πρώτη φορά, στην Έκθεση Βιβλίου στο Πεκίνο (Σεπτέμβριος). Επιπλέον η Ελλάδα φιλοξενήθηκε ως τιμώμενη χώρα σε διεθνείς εκθέσεις βιβλίου, προβάλλοντας τη σύγχρονη πολιτιστική της ταυτότητα. Αξίζει να σημειωθούν η Έκθεση της Φραγκφούρτη το 2001, η Έκθεση της Γενεύης το 2003, η Έκθεση στο Τορίνο το 2004, στη Μπολόνια το 2004, στη Μαδρίτη το 2005. Επίσης στη Θεσσαλονίκη κάθε άνοιξη η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει Έλληνες και ξένους εκδότες και αποτελεί ένα διεθνές ελληνικό άνοιγμα στη νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο.

Επιπρόσθετα το Ε.ΚΕ.ΒΙ. δίνει την ευκαιρία στους Έλληνες συγγραφείς να ταξιδέψουν και να παρουσιάσουν τα μεταφρασμένα τους έργα στο εξωτερικό αποδεχόμενοι την πρόσκληση των εκδοτών, των βιβλιοπωλών, των πανεπιστημίων, των πολιτιστικών συλλόγων, κ.ά., ενώ υποστηρίζει με επιχορηγήσεις και την οργάνωση εκδηλώσεων, που αφορούν στο βιβλίο και στην ελληνική λογοτεχνία στο εξωτερικό. Το Ε.ΚΕ.ΒΙ. προσκαλεί ακόμα στην Ελλάδα ξένους φορείς του βιβλίου για συνάντηση γνωριμίας με την πρόσφατη ελληνική παραγωγή: τους λογοτεχνικούς πράκτορες, τους βιβλιοπώλες, που αναλαμβάνουν να αφιερώσουν μια εβδομάδα στην παρουσίαση μεταφρασμένων ελληνικών βιβλίων στις βιτρίνες τους, τους βιβλιοθηκονόμους, που αναλαμβάνουν να διοργανώσουν ελληνικές εβδομάδες στις βιβλιοθήκες τους. Οι περισσότερες συναντήσεις γίνονται στο «Σπίτι της Λογοτεχνίας» στην Πάρο, καθώς και στο πλαίσιο της Διεθνούς Έκθεσης Βιβλίου Θεσσαλονίκης.

Το Ε.ΚΕ.ΒΙ. συμμετέχει επίσης στην πρωτοβουλία του ΕΚΕΜΕΛ για τη διοργάνωση συναντήσεων ενημέρωσης μεταξύ εκδοτών, κριτικών λογοτεχνίας και μεταφραστών, αλλά και αφιερωμάτων στους αρχαίους Έλληνες κλασικούς με σκοπό τη διεθνή κινητοποίηση γύρω από τα αρχαία κείμενα. Οργανώνει έτσι κάθε δύο

χρόνια στην Ελλάδα ένα συνέδριο με συμμετοχές Ελλήνων και ξένων ερευνητών, ιστορικών, συγγραφέων. Είναι μια ενθάρρυνση και μια αναγνώριση των ανθρώπων που ασχολούνται με τα ελληνικά γράμματα, αλλά και μια ευκαιρία να έρθει στο προσκήνιο η επικαιρότητα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Τέλος το Ε.ΚΕ.ΒΙ. δραστηριοποιείται στον εκδοτικό χώρο εκδίδοντας περιοδικό αφιερωμένο στη σύγχρονη ελληνική βιβλιοπαραγωγή (ITHACA–Books from Greece), το οποίο κυκλοφορεί δύο φορές το χρόνο, την άνοιξη και το φθινόπωρο, λίγο πριν από τις μεγάλες διεθνείς εκθέσεις βιβλίου. Στόχος είναι η έκδοσή του να επεκταθεί σε περισσότερες γλώσσες εκτός από τα αγγλικά (γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά). Αποστέλλεται δωρεάν σε επαγγελματίες του βιβλίου και σε αναγνώστες. Εκδίδει ακόμα την εφημερίδα «ΒΙΒΛΙΟνέα», μια έκδοση που παρέχει κάθε μήνα πληροφορίες σχετικά με όσα συμβαίνουν γύρω από το βιβλίο, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (από το Μάρτιο του 2005).

4.5 Ίδρυμα Ωνάση

Με σκοπό την προώθηση του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό δραστηριοποιούνται εκτός από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς και τα εποπτευόμενα από αυτούς νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και ιδιωτικοί φορείς που ενισχύουν συγκεκριμένες δράσεις και προγράμματα. Ένας από αυτούς τους φορείς με σημαντική δράση στον τομέα του πολιτισμού είναι το Κοινωφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης⁸⁷.

Στο πλαίσιο λοιπόν αυτό, σύμφωνα με στοιχεία από την ιστοσελίδα του, το Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης ανέλαβε, το Νοέμβριο του 1996, και χρηματοδότησε την κατασκευή, τον εξοπλισμό και τη λειτουργία μιας εξειδικευμένης βιβλιοθήκης αφιερωμένης στην Αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή Τέχνη στο Metropolitan Museum of Art της Νέας Υόρκης, η οποία άρχισε να λειτουργεί το έτος 2000. Το έργο αυτό ονομάστηκε The Onassis Library for Hellenic and Roman Art in the Department of Greek and Roman Art και αποτελεί μέρος του φιλόδοξου γενικού σχεδίου του Μουσείου για την ανακαίνιση και νέα παρουσίαση των αιθουσών Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Τέχνης. Η Βιβλιοθήκη Ωνάση για την Ελληνική και Ρωμαϊκή Τέχνη καταλαμβάνει χώρο 685 τ.μ. ενώ η συλλογή βιβλίων της βιβλιοθήκης αυτής (χωριστής από τη γενική Βιβλιοθήκη του Μουσείου), η οποία δημιουργήθηκε το 1931, είναι σήμερα ιδιαίτερα πλούσια σε έργα πρώιμης γραμματείας, σπάνιες εκδόσεις, καταλόγους από τις πρώτες δημοπρασίες που έγιναν στην Ευρώπη και σύγχρονες μελέτες.

Επιπλέον το Ίδρυμα εκτιμώντας την προσφορά των Πανεπιστημιακών Εδρών Ελληνικών Σπουδών εκτός Ελλάδος και τις αντικειμενικές δυσκολίες που αυτές αντιμετωπίζουν, συνδράμει, είτε αυτοτελώς είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς με παράλληλη δραστηριότητα, θεσμοθετημένα Πανεπιστημιακά Προγράμματα Ελληνικών Σπουδών που έχουν να παρουσιάσουν αξιόλογο και σταθερό έργο. Το Ίδρυμα έχει κατά καιρούς ενισχύσει περί τις 45 Έδρες, Προγράμματα, Κέντρα Ελληνικών Σπουδών εκτός Ελλάδος και Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης στο εξωτερικό όπου διδάσκεται η ελληνική γλώσσα. Το Ίδρυμα χρηματοδοτεί συγκεκριμένες Έδρες για συγκεκριμένα προγράμματα και για ορισμένη χρονική περίοδο εφ' όσον το Πανεπιστήμιο συμμετέχει και το ίδιο στην σχετική δαπάνη κατόπιν ειδικής συμβάσεως.

⁸⁷ Βλ. Ιστοσελίδα του Ιδρύματος, www.onassis.gr

Επίσης το Κοινωφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης έχει πραγματοποιήσει κατά καιρούς αποστολές έργων ελληνικής γραμματείας σε αρκετές Έδρες πανεπιστημίων του εξωτερικού, ενώ ενισχύει με βασικά βιβλία, εγχειρίδια διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και τεχνικό εξοπλισμό βιβλιοθήκες σχολεία κέντρων της ομογένειας, με έμφαση σε αυτά που αντιμετωπίζουν αντίξοες συνθήκες.

Τέλος το Ίδρυμα έχει ήδη προσφέρει από ένα πλήρες σύστημα ηλεκτρονικού εκδοτικού εξοπλισμού στην Αρχιεπισκοπή Αλβανίας καθώς και σε ορισμένες κοινότητες (Ρωσίας, Ουκρανίας, Γεωργίας), οι οποίες είναι σε θέση να αναπτύξουν αυτόνομη εκδοτική δραστηριότητα.

Ενότητα 5. Προβολή του ελληνικού πολιτισμού μέσα από το Διαδίκτυο

Στην εποχή μας καθώς η χρήση των νέων τεχνολογιών έχει γίνει αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας, θα ήταν παράλειψη να μη χρησιμοποιηθούν οι δυνατότητες που αυτές προσφέρουν και για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού, σε συνδυασμό πάντα με τους παραδοσιακούς τρόπους και τις δράσεις όλων των φορέων που προαναφέρθηκαν. Οι ψηφιακές δράσεις και το Διαδίκτυο ως σύγχρονα μέσα επικοινωνίας προσφέρονται για να αξιοποιηθούν στην προσπάθεια προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού. Οι δυνατότητες διαδραστικότητας που το Διαδίκτυο προσφέρει το καθιστούν προσιτό σε διαφορετικές ομάδες χρηστών, οι οποίοι βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία, καλύπτοντας αντίστοιχα διαφορετικές ανάγκες. Είναι λοιπόν χρήσιμο στα πλαίσια της παρούσας εργασίας να γίνει αναφορά στις προσπάθειες που γίνονται για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού και να προβληθούν οι φορείς που έχουν να επιδείξουν έργο στον τομέα αυτό.

Όσον αφορά στις δράσεις των κρατικών φορέων αξίζει να αναφερθεί ότι κατά την περίοδο 1994 – 1999 το ΥΠ.ΠΟ χρηματοδότησε από εθνικούς πόρους, επιλεκτικά έργα τόσο στον τομέα της υποδομής σε ΤΠΕ όσο και στον τομέα της προβολής και ανάδειξης του Ελληνικού Πολιτισμού στην Κοινωνία της Πληροφορίας⁸⁸:

- Δημιουργία και λειτουργία του πολιτιστικού κόμβου ΟΔΥΣΣΕΥΣ στο Διαδίκτυο. Ο κόμβος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους σε πολιτιστικό περιεχόμενο κόμβους σε παγκόσμιο επίπεδο και έχει λάβει σημαντικές διακρίσεις. Δέχεται μηνιαία 200.000 περίπου επισκέψεις από όλον τον κόσμο (το 80% εκτός Ελλάδας) και έχει στόχο ενημερωτικό, ψυχαγωγικό, εκπαιδευτικό και έμμεσα τουριστικό.
- Κατάρτιση συστηματικού και συντονισμένου επιχειρησιακού σχεδίου για την ενεργό παρέμβαση του Υπουργείου Πολιτισμού στην ΚτΠ, το οποίο οδήγησε στην ανάπτυξη και εξέλιξη του Ενιαίου Πολιτιστικού Πληροφοριακού Συστήματος (Ε.Π.Π.Ο.Σ.). Το πρώτο έργο στο πλαίσιο του Ε.Π.Π.Ο.Σ. ήταν η δημιουργία και λειτουργία της πρώτης φάσης του πανελλαδικού πολιτιστικού

⁸⁸ Βλ. www.infosoc.gr

ενδοδικτύου μέσω του οποίου έχει πραγματοποιηθεί η διασύνδεση των διάσπαρτων σε όλη την χώρα υπηρεσιακών μονάδων του ΥΠ.ΠΟ (150 στον αριθμό) σε ιδιωτικό δίκτυο δεδομένων ευρείας περιοχής με δυνατότητες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και πρόσβασης στο Διαδίκτυο και στον Παγκόσμιο Ιστό.

Κατά το διάστημα αυτό υλοποιήθηκαν και άλλα μικρότερα έργα τόσο από πολιτιστικούς οργανισμούς όσο και από ιδιωτικές εταιρείες (εκδοτικές, πληροφορικής) τα οποία αφορούσαν κατά κύριο λόγο στην παραγωγή ηλεκτρονικών εκδόσεων με πολιτιστικό αντικείμενο. Τα έργα αυτά είτε προέκυψαν ως αποτέλεσμα κάποιας συγχρηματοδοτούμενης δράσης από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους είτε προέκυψαν από καθαρά ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Στην ελληνική αγορά κυκλοφορούν αυτή τη στιγμή περίπου 20 ηλεκτρονικές εκδόσεις (με την μορφή CD-ROM) με αντικείμενο γύρω από τον Ελληνικό Πολιτισμό και την Ιστορία, χωρίς όμως να έχουν καταφέρει να παρουσιάζουν ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά και σοβαρές πωλήσεις στην Ελλάδα και κυρίως στο εξωτερικό.

Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στον Οργανισμό Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού καθώς όπως προαναφέρθηκε τρεις είναι οι κύριες ενότητες ενεργειών και δράσεων του: πολιτιστικές, αναπτυξιακές και ψηφιακές⁸⁹. Για τις πολιτιστικές και τις αναπτυξιακές δράσεις του Ο.Π.Ε.Π. έγινε λόγος σε προηγούμενη ενότητα. Εδώ θα γίνει αναφορά στις ψηφιακές δράσεις του Οργανισμού. Πρωταρχικό στόχο στην ενότητα αυτή αποτελεί η κατάρτιση και εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου δράσεων και έργων ως το τέλος του 2006, στο πλαίσιο του προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας». Συγκεκριμένα οι δράσεις που αναπτύσσονται είναι:

- Εκτεταμένες ψηφιακές εκδόσεις και εφαρμογές πληροφόρησης για το διαδίκτυο.
- Σχεδιασμός, ανάπτυξη, τεχνική υποστήριξη και καθημερινή ενημέρωση του πολιτιστικού κόμβου www.cultureguide.gr που παρουσιάζει την πολιτιστική δραστηριότητα σε όλη τη χώρα.
- Παρουσίαση σημαντικών πτυχών της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς με σύνθεση καινοτόμων ψηφιακών διαδραστικών τεχνολογιών⁹⁰.

⁸⁹ Βλ. Ενημερωτικό έντυπο του ΥΠ.ΠΟ. με τίτλο «Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, Ταξιδεύοντας τον Ελληνικό Πολιτισμό σε όλο τον κόσμο».

⁹⁰ Π.χ. Ψηφιακή έκθεση της ιστορίας των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων, Ψηφιακή παρουσίαση της πορείας του Μ. Αλεξάνδρου.

- Πολύγλωσσες ηλεκτρονικές εκδόσεις σε DVD-ROM που παρουσιάζουν τα σημαντικότερα μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους της Επικράτειας.

Αξίζει τέλος να αναφερθούν οι ψηφιακές δράσεις του Ο.Π.Ε.Π στα πλαίσια της αναμόρφωσης των πωλητηρίων των Μουσείων και των Αρχαιολογικών χώρων που ο Οργανισμός έχει αναλάβει, δράσεις που έχουν να κάνουν με συστήματα και υποδομές πληροφόρησης των επισκεπτών σε 50 μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους αλλά και με την ανάπτυξη συστημάτων αυτόματης πώλησης εισιτηρίων και εφαρμογών υποδομής για την εμπορική προώθηση ελληνικών πολιτιστικών αγαθών στο διαδίκτυο.

Σημαντική δράση για την προβολή του ελληνικού πολιτισμού μέσα από το διαδίκτυο αναπτύσσει και το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (I.M.E). Το I.M.E. είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελή, πολιτιστικό, μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Την ίδρυση του κύρωσε με νόμο το 1993 η Βουλή των Ελλήνων. Σκοπός του Ιδρύματος σύμφωνα με την ιστοσελίδα του⁹¹ είναι η διάσωση και η διάδοση της ιστορικής μνήμης και παράδοσης, η συνειδητοποίηση της οικουμενικής διάστασης του Ελληνισμού, καθώς και η συμβολή του στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Στόχος του είναι *«η επαφή του ελληνικού αλλά και του παγκόσμιου κοινού με την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και η κατανόηση του παρελθόντος, ως σημείου αναφοράς για τη διαμόρφωση του παρόντος και του μέλλοντος σε μια προσπάθεια να εμπνευστεί η σύγχρονη σκέψη από το ελληνικό πνεύμα»*.

Το κυριότερο έργο του I.M.E. στο διαδίκτυο είναι η παρουσίαση της ελληνικής ιστορίας από την Εποχή του Λίθου ως σήμερα, σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει πιστοποιηθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ξεπερνά τις 30.000 ιστοσελίδες και αποτελεί τον κεντρικό κορμό της διαχρονικής παρουσίασης της ελληνικής ιστορίας.

Έναν ιδιαίτερο κόμβο αποτελεί επίσης το Πρόγραμμα «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες διαμέσου των αιώνων», το οποίο παρουσιάζει τους Ολυμπιακούς αγώνες τόσο της αρχαιότητας όσο και της σύγχρονης εποχής στην ιστορική τους διάσταση.

Η εμπειρία του Ιδρύματος σε προγράμματα που συνδέουν την πολιτιστική/ιστορική πληροφορία με τη νέα τεχνολογία καθώς και η ανάπτυξη πρωτοποριακών μέσων στο χώρο της νέας τεχνολογίας έχει αναγνωριστεί εντός και εκτός Ελλάδας. Μάλιστα στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων έρευνας,

⁹¹ Βλ. www.ime.gr

πολιτισμού και εκπαίδευσης το I.M.E. συνεργάζεται με δεκάδες σημαντικούς ερευνητικούς και πολιτιστικούς φορείς, πανεπιστήμια, μουσεία, Υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες και ιδιωτικές εταιρείες στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθούν και οι διεθνείς διακρίσεις του Ιδρύματος που υπογραμμίζουν το ρόλο του στην διεθνή προβολή του ελληνισμού κυρίως μέσα από το διαδίκτυο: Τιμητική συμμετοχή του I.M.E. στο συνέδριο «Best in Heritage» ως ένα από τα 24 σημαντικότερα ευρωπαϊκά μουσεία και πολιτιστικά ιδρύματα (Ντουμπόβρινκ, Κροατία, Σεπτέμβριος 2002), Βραβείο «Best Organization Site 1999» και «Best Compatibility 1999» για τις σελίδες του I.M.E. στο διαδίκτυο, Βραβείο «Best of Europe» και εύφημη μνεία για τις σελίδες του I.M.E. στο διαδίκτυο (1999), Βραβείο «Findlink Award» για τις ιστοσελίδες του I.M.E. και Βραβείο από το δικτυακό τόπο Pathfinder, που προτείνει καθημερινά την καλύτερη ελληνική δικτυακή σελίδα.

Αξιόλογη δράση όσον αφορά στην προβολή κυρίως των ελληνικών γραμμάτων μέσω του διαδικτύου έχει να επιδείξει και το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου. Το Ε.ΚΕ.ΒΙ.⁹² ανέλαβε την υλοποίηση του έργου για την προβολή των Ελληνικών Γραμμάτων στο Διαδίκτυο (2004-2007), με στόχο την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στον τομέα του βιβλίου. Το Ε.ΚΕ.ΒΙ. συμμετέχει έτσι, από κοινού με 146 πολιτιστικούς φορείς, στην προσπάθεια που συντονίζει το Υπουργείο Πολιτισμού με στόχο την προβολή του ελληνικού πολιτισμού στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Το έργο περιλαμβάνει:

- Την αναδρομική ψηφιοποίηση του περιεχομένου σημαντικών λογοτεχνικών περιοδικών.
- Τη δημιουργία πολύγλωσσου δικτυακού τύπου για την προβολή της Ελληνικής Ποίησης.
- Τον εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της δικτυακής θύρας του Ε.ΚΕ.ΒΙ.

Επίσης θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε στη BIBLIONET, το ηλεκτρονικό περιοδικό που έχει δημιουργήσει το Ε.ΚΕ.ΒΙ. και το οποίο σε συνεργασία με τους Έλληνες εκδότες παρουσιάζει κάθε δυο μήνες τις νέες κυκλοφορίες στους ξένους ομολόγους τους και στους λογοτεχνικούς πράκτορες. Αφορά σε όλες τις κατηγορίες του βιβλίου (έναρξη λειτουργίας: Μάρτιος 2005). Το Ε.ΚΕ.ΒΙ. συλλέγει και διαθέτει στους ενδιαφερόμενους χρήσιμες πληροφορίες που αφορούν στη διεθνή βιβλιαγορά (κατάλογοι εκδοτών που εκδίδουν ελληνικά βιβλία

⁹² Βλ. Ιστοσελίδα του Ιδρύματος, www.ekebi.gr

στο εξωτερικό, κατάλογοι μεταφραστών, Εδρών Νεοελληνικών Σπουδών, συλλόγων φίλων της Ελλάδας). Η BIBLIONET είναι η βιβλιογραφική βάση αναφοράς για τον εντοπισμό όλων των βιβλίων που έχουν εκδοθεί στην Ελλάδα (και όσων είναι υπό έκδοση), καθώς σ' αυτή εμπεριέχονται 110.000 τίτλοι βιβλίων στην ελληνική γλώσσα με αναλυτικό δελτίο με όλες τις γενικές (τίτλος βιβλίου, όνομα συγγραφέα, εκδότης, θέμα, ISBN, τιμή, φωτογραφία εξωφύλλου, βιογραφικό σημείωμα, φωτογραφία και εργογραφία του συγγραφέα), αλλά και τις εμπορικές πληροφορίες του βιβλίου (εκδότης, διακινητής, κεντρική διάθεση, κλπ). Η BIBLIONET παρέχει τις υπηρεσίες της δωρεάν στο διαδίκτυο στα ελληνικά (<http://www.biblionet.gr/>) και στα αγγλικά (<http://www.greekbooksinprint.gr/>, <http://www.gbip.gr/>).

Επιπλέον το E.KE.BI. με το ηλεκτρονικό αρχείο «Μεταφρασμένα ελληνικά βιβλία» καταγράφει όλα τα ελληνικά βιβλία τα οποία έχουν μεταφραστεί και κάθε χρόνο παρουσιάζει τα συμπεράσματα αυτής της έρευνας. Μέχρι σήμερα το αρχείο περιλαμβάνει περισσότερες από 40 γλώσσες (πρόσβαση στο www.ekebi.gr και στη βιβλιοθήκη του E.KE.BI).

Τέλος στην προσπάθεια που καταβάλλεται τόσο από κρατικούς όσο και από ιδιωτικούς φορείς για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών κρίνεται απαραίτητο να γίνει αναφορά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας»⁹³ το οποίο αποτελεί τον κύριο μοχλό υλοποίησης της συνολικής εθνικής στρατηγικής για την πορεία προς την Κοινωνία της Πληροφορίας. Το έργο συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Διαρθρωτικό Ταμείο (Ε.Τ.Π.Α.) και κατά 25% από το Υπουργείο Πολιτισμού, ενώ ο άξονας προτεραιότητας που αφορά τον πολιτισμό είναι ο άξονας «Παιδεία και Πολιτισμός», και το Μέτρο 1.3 «Τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού». Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2000-2006 και έχει ως τελικούς δικαιούχους το Υπουργείο Πολιτισμού, τον Οργανισμό Προβολής του Ελληνικού Πολιτισμού (Ο.Π.Ε.Π. Α.Ε), πολιτιστικούς φορείς και οργανισμούς (Ν.Π.Ι.Δ. και Ν.Π.Δ.Δ.) εποπτευόμενους από το Υπουργείο Πολιτισμού, δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, Ακαδημαϊκά Ερευνητικά Ιδρύματα, που κατέχουν ή διαχειρίζονται σημαντικές σε αριθμό και αξία συλλογές και αρχεία πολιτιστικών τεκμηρίων του Ελληνικού Πολιτισμού ή αναπτύσσουν σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα ή παράγουν πολιτιστικά προϊόντα, την Κ.τ.Π. Α.Ε. και

⁹³ Βλ. www.infosoc.gr

τέλος τη Βουλή των Ελλήνων. Σκοπός του μέτρου είναι η συντονισμένη και συστηματική τεκμηρίωση, ανάδειξη και αξιοποίηση του Ελληνικού Πολιτισμού με την εφαρμογή και χρήση των ΤΠΕ. Η επιδίωξη αυτού του σκοπού αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά στην ποιοτική αλλά και ποσοτική αναβάθμιση της σχέσης του "παγκόσμιου πολίτη" της ΚτΠ με τον Ελληνικό Πολιτισμό. Η αξιοποίηση αυτή περιλαμβάνει σειρά ενεργειών για τη γενικευμένη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει η ΚτΠ, με στόχους τόσο άμεσα οικονομικούς, όσο και επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς, ψυχαγωγικούς και επιμορφωτικούς.

Στις γενικές επιδιώξεις της στρατηγικής για τον πολιτισμό στην ΚτΠ περιλαμβάνονται αφενός η γενικότερη προώθηση του πολιτισμού και της πολιτιστικής εκπαίδευσης, μέσω της συστηματικής τεκμηρίωσης και ανάδειξης της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς και μέσω της ενεργοποίησης του πολιτιστικού ανθρώπινου δυναμικού (δημιουργών, ειδικών επιστημόνων, νέων καθώς και του οποιουδήποτε πολίτη) και αφετέρου η ενίσχυση της βιομηχανίας περιεχομένου, μέσω της ανάπτυξης πολιτιστικών υπηρεσιών και προϊόντων προστιθέμενης αξίας και συναφών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Περιλαμβάνει έργα και δράσεις που οδηγούν στη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών Τ.Π.Ε. για την ψηφιοποίηση και επιστημονική τεκμηρίωση του Ελληνικού Πολιτισμού. Τα αποτελέσματα των έργων θα απευθύνονται κατά κύριο λόγο στην παγκόσμια επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα αλλά ταυτόχρονα θα αποτελούν εύκολα προσβάσιμο πρωτογενές ψηφιακό υλικό για την δημιουργία δευτερογενών προϊόντων και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας.

Οι δράσεις και τα έργα αυτής της κατηγορίας πράξεων αποτελούν την αιχμή της στρατηγικής για τον πολιτισμό στην ΚτΠ για τα επόμενα χρόνια. Περιλαμβάνει έργα και δράσεις που απευθύνονται στον πολίτη της ΚτΠ και επιδιώκουν την ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού και την πολιτιστική επικοινωνία. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται τα εξής:

- Η δημιουργία και η προώθηση ηλεκτρονικών πολύγλωσσων εκδόσεων για τα σημαντικότερα μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και Πινακοθήκες της χώρας.
- Η δημιουργία και η προώθηση ηλεκτρονικών πολύγλωσσων εκδόσεων με σύνθετα θέματα που αναδεικνύουν και προβάλλουν διάφορες πτυχές του Ελληνικού Πολιτισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

- Η ανάπτυξη πολύγλωσσων εκπαιδευτικών πολιτιστικών εφαρμογών με θέματα γύρω από την Πολιτιστική Κληρονομιά και τον Σύγχρονο Πολιτισμό.
- Η εξέλιξη του πολιτιστικού πληροφοριακού κόμβου ΟΔΥΣΣΕΑ σε Πύλη του Ελληνικού Πολιτισμού στο Διαδίκτυο ως σημείο αναφοράς και ως πηγή ολοκληρωμένης πολιτιστικής πληροφόρησης και προβολής σε πλαίσιο που εξασφαλίζει την επιστημονική αρτιότητα, την ποιότητα και την πολύγλωσση παρουσία του περιεχομένου.
- Η δημιουργία κόμβων πληροφόρησης των σημαντικότερων και πλέον επισκέψιμων μουσείων και χώρων της Ελλάδας και η ανάπτυξη θεματικών Διαδικτυακών τόπων. Επίσης η δημιουργία και η προώθηση καθολικών ψηφιακών πολιτιστικών οδηγών που θα παρέχουν τουριστικής φύσεως πληροφόρηση για πολιτιστικά αξιοθέατα και χώρους της Ελλάδας.
- Η δημιουργία του Ψηφιακού Μουσείου του Ελληνικού Πολιτισμού που θα αποτελείται από ένα σύνολο επιμέρους θεματικών «εικονικών» μουσείων και εκθέσεων και στο οποίο θα παρέχεται πρόσβαση μέσω Διαδικτύου.
- Η ανάπτυξη «Μουσείων και Εκθέσεων Αντίληψης» εντός αρχαιολογικών χώρων και μουσείων με τη σύνθεση φυσικών εκθεμάτων και ψηφιακών μέσων.
- Η ανάπτυξη προηγμένων συστημάτων πληροφόρησης του κοινού στα πλέον επισκέψιμα μουσεία και χώρους.
- Η ανάπτυξη συστημάτων μετάδοσης και προβολής σε πραγματικό χρόνο, πολιτιστικών εκδηλώσεων σε χώρους ανά την Ελλάδα όπου είναι δυνατή η προβολή στο ευρύ κοινό.

Χαρακτηριστικοί είναι οι δύο πίνακες που ακολουθούν για να παρακολουθήσει κανείς τόσο τις εκροές όσο και τα τελικά αναμενόμενα αποτελέσματα του μέτρου:

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας. Μέτρο «Τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού»

	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	2006
Αριθμός οργανωμένων μονάδων - κέντρων ψηφιακής τεκμηρίωσης	0	30
Αριθμός καθολικών ψηφιακών συλλογών πολιτιστικών τεκμηρίων	αμελητέος	50
Αριθμός νέων και βελτιωμένων κόμβων πολιτιστικής πληροφόρησης και "ψηφιακών κοινοτήτων"	5	25
Αριθμός Μουσείων και Αρχαιολογικών χώρων με συστήματα πληροφόρησης του κοινού	0	40
Αριθμός μελετών	0	7
Αριθμός ψηφιακών προϊόντων και ηλεκτρονικών εκδόσεων με πολιτιστικό περιεχόμενο	αμελητέος	120

Πηγή: www.infosoc.gr

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας. Μέτρο «Τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού»

	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	2006
Ποσοστό επισκεπτών μουσείων και αρχαιολογικών χώρων που καλύπτονται με συστήματα πληροφόρησης ΤΠΕ	αμελητέο	80%
Αριθμός ηλεκτρονικών εκδόσεων που παρήχθησαν από την ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου, στο τέλος του Προγράμματος, εκ των οποίων οι ιδιωτικές θα φθάσουν τουλάχιστον το 25%	0	90
Αριθμός χρηστών πληροφοριακών συστημάτων τεκμηρίωσης	10	200

Πηγή: www.infosoc.gr

Ενότητα 6. Άλλοι τρόποι διεθνούς προβολής του ελληνικού πολιτισμού

Εκτός από τα όσα προαναφέρθηκαν στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού συμβάλει και η δορυφορική τηλεόραση. Η τηλεόραση θεωρείται ένα από τα πιο αποδοτικά διαφημιστικά μέσα. Με σκοπό την προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης δημιούργησε τηλεοπτικά μηνύματα στα αγγλικά, ελληνικά, γαλλικά και γερμανικά με το σλόγκαν «Ζήσε το μύθο σου στην Ελλάδα»⁹⁴. Επίσης η διαφημιστική εκστρατεία του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης περιλαμβάνει και καταχωρήσεις στον τύπο 27 χωρών⁹⁵, ενώ η εκστρατεία αυτή περιελάμβανε για το 2005 και εξωτερική υπαίθρια διαφήμιση στις 27 αυτές χώρες με το σλόγκαν «Ζήσε το μύθο σου στην Ελλάδα».

Τέλος σημαντική είναι η συνεισφορά των μέσων μαζικής ενημέρωσης του Απόδημου Ελληνισμού⁹⁶. Τα ομογενειακά ΜΜΕ των υπερπόντιων χωρών είναι μια βασική πηγή πληροφόρησης των ομογενών για Ελληνικά θέματα. Ο ρόλος τους αναδεικνύεται ότι είναι πολυδιάστατος. Έτσι:

- Επιτελούν οργανωμένη προσπάθεια ενημέρωσης του Ελληνισμού, συχνά σε καθημερινή βάση, για όλα τα θέματα που τον αφορούν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπάρχει για τα πολιτικά και εθνικά θέματα.
- Αποτελούν συνεκτικό κρίκο ανάμεσα στα μικτά-πολυδύναμα πολιτισμικά πρότυπα της ομογένειας και στον Ελληνικό πολιτισμό.
- Εργάζονται για την εδραίωση της ελληνικής ταυτότητας των ομογενών δεύτερης και τρίτης γενιάς μέσω της διατήρησης του ελληνικού πολιτισμού, όπως η γλώσσα, η θρησκεία, η παράδοση κλπ.
- Ενημερώνουν το Ελληνικό κοινό και την Ελληνική Πολιτεία για όσα διαδραματίζονται στις υπερπόντιες χώρες και γράφονται στα εκεί ΜΜΕ.
- Είναι φορείς των Ελληνικών θέσεων στις υπερπόντιες χώρες, ενημερώνοντας την εκάστοτε τοπική κοινότητα και τα τοπικά ΜΜΕ.

⁹⁴ Ιωάννα Λαχανά, Η εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό και η επικοινωνιακή στρατηγική, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ Έκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.

⁹⁵ Οι χώρες αυτές είναι αλφαβητικά: Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ισραήλ, Ιταλία, Καναδάς, Κίνα, Κύπρος, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρωσία, Σλοβακία, Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία.

⁹⁶ Τα στοιχεία είναι από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού, www.ggae.gr

- Είναι συνδεδετικός κρίκος ανάμεσα στους ίδιους τους ομογενείς. Συνιστούν, επίσης, μέσα προβολής και διαφήμισης των ομογενών στις Ελληνικές παροικίες.

Οι κυριότερες πηγές πληροφόρησης των ΜΜΕ ομογενειακού ενδιαφέροντος είναι οι εξής:

- Τα Γραφεία Τύπου του εξωτερικού. Τα γραφεία αυτά υπάγονται στην αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών.
- Η Υποδιεύθυνση Απόδημου Ελληνισμού (ΥΑΕ) της ΕΡΤ. Η Υποδιεύθυνση αυτή συστάθηκε και άρχισε να λειτουργεί από το Μάη του 1982. Μέχρι τότε λειτουργούσε στην ΕΡΤ η "Φωνή της Ελλάδας", που είχε ως έργο της τη μετάδοση ειδησεογραφικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων στο εξωτερικό. Επίσης, διοχετεύονται τηλεοπτικά προγράμματα σε σταθμούς του εξωτερικού, τα οποία είναι παραγωγές της ΕΡΤ και η διοχέτευσή τους γίνεται μέσω εταιρειών με τις οποίες η ΕΡΤ έχει σχετικές συμβάσεις
- Οι Πρεσβείες, τα Προξενεία και τα υποπροξενεία που λειτουργούν σε πολλές πόλεις της Αυστραλίας, του Καναδά και των ΗΠΑ.
- Οι Ελληνικές εφημερίδες και τα περιοδικά, που αν και αποστέλλονται μάλλον τακτικά, λόγω διαφοράς ώρας δεν είναι πάντα τόσο πρόσφατα όσο απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες πληροφόρησης.
- Οι ανταποκριτές των ΜΜΕ στην Ελλάδα, αν και λόγω των οικονομικών δυσχερειών ελάχιστα ΜΜΕ είναι σε θέση να διατηρούν μόνιμους ανταποκριτές στην Ελλάδα.
- Ελληνικά περιοδικά που εκδίδονται ειδικά για την ομογένεια (πχ. το περιοδικό "Νόστος").
- Τα ξένα ειδησεογραφικά πρακτορεία ή οι ανταποκριτές τους στην Ελλάδα.

Ενότητα 7. Απόδημος Ελληνισμός

Δε θα μπορούσε να θεωρηθεί ολοκληρωμένη μια εργασία που αναφέρεται στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού αν δεν κλείσει με τη συμβολή του Ελληνισμού της διασποράς. Με τον όρο «ελληνική διασπορά» αναφερόμαστε στο τμήμα του ελληνικού πληθυσμού που έχει μεταναστεύσει από τους τόπους καταγωγής του για να εγκατασταθεί σε διάφορες ανά την υφήλιο χώρες⁹⁷. Για το ίδιο φαινόμενο χρησιμοποιούμε και τους όρους Απόδημος Ελληνισμός ή ομογένεια. Σήμερα επικρατεί η αντίληψη ότι τα έθνη που μπορούν να ενισχύσουν τη θέση τους στο διεθνές γίνεσθαι είναι εκείνα που εντάσσουν στην πορεία τους τη Διασπορά τους, στο πλαίσιο ενός κράτους που αντλεί μέρος της ισχύος του από τη δράση του στο παγκόσμιο γίνεσθαι. Κατά συνέπεια η αναφορά στον Απόδημο Ελληνισμό στα πλαίσια της παρούσας εργασίας κρίνεται απαραίτητη καθώς οι Έλληνες του εξωτερικού αποτελούν για τη χώρα μας μια πολύτιμη δύναμη που, με την κατάλληλη συσπείρωση και ενεργοποίηση, μπορεί να συντελέσει αποτελεσματικά στην προώθηση των εθνικών μας θέσεων και στη βελτίωση των διεθνών σχέσεων της χώρας μας.

Εκτιμήσεις μελετητών και υπηρεσιών υπολογίζουν το σύνολο της ελληνικής διασποράς μεταξύ 3 και 4 εκατομμυρίων ατόμων⁹⁸, αναλυτική κατανομή των οποίων υπάρχει στο Παράρτημα. Οι Έλληνες αυτοί μπορούν να προβάλουν τις ελληνικές θέσεις σε σημαντικά ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, να ασκήσουν πίεση προς τις Κυβερνήσεις των χωρών στις οποίες διαμένουν και να επηρεάσουν θετικά την κοινή γνώμη των χωρών αυτών. Όντας οι ίδιοι φορείς του ελληνικού πολιτισμού μπορούν τελικά να προωθήσουν και να προβάλουν με τον πιο ζωντανό και ηχηρό τρόπο την πολιτιστική μας κληρονομιά αλλά και το σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό.

Δεν είναι μόνο η ιστορική μνήμη των πρώτων μεταναστών, που διατηρούν ανέπαφη οι επόμενες γενιές, αλλά είναι και οι σημερινοί Απόδημοι και Ομογενείς, νέοι, γυναίκες, επιχειρηματίες επιστήμονες, πολιτικοί, άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών. Οι Απόδημοι και οι Ομογενείς αποτελούν μια δεξαμενή απ' όπου η Ελλάδα αντλεί δυνάμεις για τη διαμόρφωση ενός κοινού μέλλοντος του Ελληνισμού

⁹⁷ Χρήστος Γιανναράς, Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού, εκδ. Ίκαρος, 2001, σελ. 171-286.

⁹⁸ Αντώνης Κόντης, Η διασπορά: μέσο άσκησης εξωτερικής πολιτικής, άρθρο στο βιβλίο 30 χρόνια ελληνικής εξωτερικής πολιτικής 1974-2004, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, εκδοτικός οίκος Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 2005 (σελ.254-294).

στον 21ο αιώνα. Αποτελούν γέφυρες διαπολιτισμικού διαλόγου και διεθνικής συνεργασίας. Οι Έλληνες πολίτες του κόσμου με τον πολιτισμό τους έχουν οικουμενικές διαστάσεις. Έλληνας είναι ο κάθε άνθρωπος που γίνεται κοινωνός της ελληνικής παιδείας. Βασική ωστόσο προϋπόθεση για την επίτευξη των παραπάνω είναι η διατήρηση και ενίσχυση της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας και συνείδησης της ομογένειας. Οι Έλληνες της διασποράς στα πλαίσια της σημερινής πορείας της παγκοσμιοποίησης πρέπει να ενισχυθούν από την ελληνική πολιτεία στην προσπάθειά τους να διαφυλάξουν την πολιτιστική τους ταυτότητα και συνείδηση. Επιπλέον απαραίτητο κρίνεται η ομογένεια να είναι ενωμένη και καλά οργανωμένη για να είναι και αποτελεσματική. Ωστόσο σύμφωνα με το Ν. Δημάδη⁹⁹ θα ήταν λάθος να προσπαθήσουν οι ελληνικές κυβερνήσεις να προσδιορίσουν από την Αθήνα τις μορφές οργάνωσης του απόδημου ελληνισμού. Αντίθετα θα πρέπει σεβόμενες τις μορφές οργάνωσης που επέλεξαν οι Έλληνες του εξωτερικού, οι ελληνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να τις ενισχύσουν και να βοηθήσουν στο συντονισμό τους. Τέλος η ελληνική διασπορά για να μπορέσει να προβάλει τις ελληνικές θέσεις αλλά και τον ελληνικό πολιτισμό θα πρέπει να γνωρίζει τους στόχους της ελληνικής πολιτείας στον τομέα αυτό, οι οποίοι θα πρέπει να είναι σαφείς και καθορισμένοι.

Στη νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων των ανοιχτών συνόρων, της υπερεθνικής συνεργασίας και της μετακίνησης μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων η αμεσότητα της επικοινωνίας είναι συνεχής και καταγιγιστική. Υπό αυτές τις συνθήκες τα σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα και οι διασπορές των εθνών παίρνουν σήμερα διαστάσεις πολύ μεγαλύτερες από εκείνες που οι Έλληνες της Διασποράς βίωσαν στο παρελθόν. Αποτελούν πολιτισμικές ομάδες που όχι μόνο διατηρούν αλλά και εμπλουτίζουν την ταυτότητά τους με στοιχεία από τους πολιτισμούς των χωρών καταγωγής τους και των κοινωνιών των νέων τους πατρίδων.

Στο νέο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον η Ελλάδα διαθέτει μια πολύτιμη παρακαταθήκη, τον πολιτισμό της. Το όραμα της ισχυρής ελληνικής κοινωνίας του μέλλοντος κτίζεται πάνω στην βάση των ελληνικών παραδοσιακών κοινωνικών αξιών και εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία διατηρώντας τις αρχές της ανεκτικότητας, του διαλόγου και του σεβασμού κάθε διαφορετικής πολιτιστικής παράδοσης. Σε αυτήν την προσπάθεια η συνδρομή των Αποδήμων και των Ομογενών μας είναι ουσιαστική.

⁹⁹ Ν. Δημάδης, Η ελληνική διασπορά στην εξωτερική πολιτική, άρθρο στο βιβλίο Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Εσωτερικές και Διεθνείς Παράμετροι, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, εκδ. Οδυσσέας, 1994

Έχοντας συνειδητοποιήσει τα παραπάνω τις τελευταίες δεκαετίες η Ελληνική Πολιτεία μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών επιδεικνύει μεγαλύτερο ενδιαφέρον από παλιότερα για τον Ελληνισμό της Διασποράς. Η καθημερινή στήριξη του Ελληνισμού της Διασποράς, όπου κι αν αυτός ζει, για τη δυναμική του ενσωμάτωση στις χώρες υποδοχής, η εκπόνηση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προγραμμάτων και πολιτικών για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και πολιτιστικής και γλωσσικής κληρονομιάς των Ελλήνων της Διασποράς, η σύσφιγξη των δεσμών, της επικοινωνίας και της δικτύωσης των Αποδήμων Ελλήνων τόσο με την Ελλάδα όσο και μεταξύ τους και η καλλιέργεια φιλελληνισμού στις χώρες υποδοχής αποτελούν βασικούς άξονες πολιτικής του Υπουργείου Εξωτερικών για τον Ελληνισμό της Διασποράς¹⁰⁰. Το Υπουργείο Εξωτερικών προωθεί προγράμματα και δράσεις σε τομείς όπως η Παιδεία, ο Πολιτισμός, η Επικοινωνία, κ.ο.κ., που αγκαλιάζουν τους οργανωμένους και μη Έλληνες σε όλα τα μήκη και πλάτη, ιδιαίτερα δε όσους δοκιμάζονται, όπως αυτοί των χωρών της πρώην ΕΣΣΔ.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αποστολή της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού (Γ.Γ.Α.Ε.)¹⁰¹ του Υπουργείου Εξωτερικών, η οποία αποτελεί το επιτελείο υλοποίησης των κυβερνητικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης ομογενειακής στρατηγικής που έχει εκπονήσει η Ελληνική Κυβέρνηση από το 1983. Πρωταρχικοί στόχοι της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού παραμένουν η διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας των Ελλήνων ανά τον κόσμο, η διατήρηση και ενίσχυση των δεσμών τους με την πατρίδα και μεταξύ τους, η αρμονική επανένταξη στην ελληνική κοινωνία όσων επαναπατρίζονται και η ενίσχυση του κινήματος του φιλελληνισμού ανά τον κόσμο.

Η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού (Γ.Γ.Α.Ε.) ιδρύθηκε το 1983¹⁰². Είναι ο επιτελικός φορέας για τη χάραξη, την εφαρμογή και τον συντονισμό της κυβερνητικής πολιτικής για τον Ελληνισμό της Διασποράς. Η ΓΓΑΕ λειτουργεί ως αυτοτελής δημόσια Υπηρεσία, στο πλαίσιο του Υπουργείου Εξωτερικών με προϊστάμενο τον αρμόδιο για θέματα Απόδημου Ελληνισμού Υφυπουργό Εξωτερικών, οποίος χειρίζεται τα θέματα αυτά με τη βοήθεια του Γενικού Διευθυντή και του Αναπληρωτή Γενικού Διευθυντή της Γ.Γ.Α.Ε. Έχει δικό της οργανισμό

¹⁰⁰ Βλ. Ιστοσελίδα του ΥΠ.Ε.Ε., www.mfa.gr

¹⁰¹ Βλ. www.ggae.gr

¹⁰² Οι αρμοδιότητες, η διάρθρωση και η οργανωτική της δομή καθορίζονται με το Π.Δ. 122/2003 και τον Ν. 3259/2004.

λειτουργίας και διαθέτει τακτικό προϋπολογισμό από τον οποίο καλύπτονται αποκλειστικά όλες οι δαπάνες. Πρωταρχικοί στόχοι της ΓΓΑΕ είναι:

- η διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας των Ελλήνων σε όλον τον κόσμο,
- η διατήρηση και ενίσχυση των δεσμών των Αποδήμων Ελλήνων με την πατρίδα,
- η διατήρηση και ενίσχυση των δεσμών των Αποδήμων Ελλήνων μεταξύ τους,
- η βελτίωση των όρων εργασίας, των συνθηκών ζωής καθώς και η προάσπιση των δικαιωμάτων των Αποδήμων στον τόπο που ζουν,
- η αρμονική επανένταξη στην ελληνική κοινωνία όσων επιθυμήσουν να επιστρέψουν,
- η ενίσχυση του φιλελληνισμού ανά τον κόσμο.

Για την πραγματοποίηση των στόχων αυτών η ΓΓΑΕ αναπτύσσει ανεξάρτητες και ολοκληρωμένες δραστηριότητες, υλοποιεί προγράμματα, και συνεργάζεται με άλλα Υπουργεία και Οργανισμούς όταν πρόκειται για ειδικά θέματα, όπως π.χ. θέματα ασφάλισης, φορολογικές απαλλαγές, κλπ.

Επίσης, θα ήταν παράλειψη να μη γίνει αναφορά στο Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού (Σ.Α.Ε.)¹⁰³, το οποίο έχει πλέον αναγνωριστεί και κατοχυρωθεί συνταγματικά ως φορέας που είναι σε θέση να προτείνει λύσεις για θέματα των Αποδήμων και των Ομογενών μέσα από τη συνεργασία της Διασποράς με την Ελληνική Πολιτεία. Το Σ.Α.Ε. είναι ένας παγκόσμιος, αυτόνομος, μη κυβερνητικός οργανισμός που ενώνει Έλληνες και Φιλέλληνες και λειτουργεί από το 1996 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Τα μέλη- εκπρόσωποι του Σ.Α.Ε. είναι οι ορισμένοι εκπρόσωποι από τις κυριότερες ανά τον κόσμο οργανώσεις της Ομογένειας. Οι οργανώσεις επιλέγονται από τον Υφυπουργό Εξωτερικών και το Γενικό Γραμματέα Απόδημου Ελληνισμού σε συνεργασία με το Προεδρείο Σ.Α.Ε. Βάση της γεωγραφικής κατανομής, τα μέλη καλούνται να συμμετέχουν κάθε δύο χρόνια στη Θεσσαλονίκη στην Παγκόσμια (Τακτική) Συνέλευση του Σ.Α.Ε., η οποία οργανώνεται βάση του σχετικού Προεδρικού Διατάγματος, από το Υπουργείο Εξωτερικών και τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού σε συνεργασία με το Προεδρείο του Σ.Α.Ε. Την ευθύνη του γενικού συντονισμού και της λειτουργίας του Σ.Α.Ε. σε παγκόσμιο επίπεδο την έχει το 11-μελές Προεδρείο του Σ.Α.Ε. Το Προεδρείο είναι η μόνη

¹⁰³ Για λεπτομέρειες βλ. Ιστοσελίδα του Σ.Α.Ε, www.sae.gr

οντότητα του Σ.Α.Ε. μετά τη Γενική Συνέλευση (Παγκόσμια Συνέλευση), η οποία και έχει το δικαίωμα να παίρνει αποφάσεις. Όλα τα μέλη του Προεδρείου εκλέγονται από την Παγκόσμια Συνέλευση του Σ.Α.Ε. κάθε δύο χρόνια.

Το Σ.Α.Ε. έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα για θέματα Αποδημίας-Παλιννόστησης. Ιδρύθηκε βάσει του Νόμου 1867 (άρθρο 17) του 1989, οι σκοποί, η σύνθεση και η λειτουργία του ορίζονται με το υπ. αριθμ. 196/30-5-95 σχετικό Προεδρικό Διάταγμα. Ο ρόλος του ΣΑΕ στην προσέγγιση Ελλήνων και στη δημιουργία μιας παγκόσμιας δικτύωσης για την προώθηση των φιλοδοξιών και των ενδιαφερόντων τους, κατανοείται καλύτερα μέσω των δύο βασικών ρόλων που αποτελούν την αποστολή του ΣΑΕ:

- Ο ρόλος του ως Γνωμοδοτικό και Συμβουλευτικό όργανο προς την Ελληνική Πολιτεία για θέματα σχετικά με την Ομογένεια,
- Ο ρόλος του στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων προς το συμφέρον της Ομογένειας.

Όπως αναφέρεται στο Προεδρικό Διάταγμα 196/30-5-95 βασικοί στόχοι του Σ.Α.Ε. είναι:

- Να ενώσει και να προβάλλει τον Ελληνισμό ώστε να αναπτυχθεί σε μια σημαντική δύναμη επιρροής ανά τον κόσμο.
- Να υποστηρίξει τις προσπάθειες των Ελλήνων για την κάλυψη των αναγκών τους και να βελτιώσει τη οικονομική, κοινωνική και πολιτική τους θέση.
- Να εμπνεύσει και να παρακινήσει τον κάθε Έλληνα και Φιλέλληνα να συμμετέχει και να υποστηρίξει τις προσπάθειες του Σ.Α.Ε.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω η σημασία του απόδημου πολιτισμού για την εξωτερική μας πολιτική γενικά αλλά και για την προβολή του ελληνικού πολιτισμού ειδικότερα είναι πολύ μεγάλη. Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως οι Έλληνες ομογενείς αποτελούν μια αξιόλογη, πολυδιάστατη και δυναμική παρουσία του ελληνικού έθνους στο εξωτερικό και ιδιαίτερα στις μεγάλες μεταναστευτικές χώρες, τις Η.Π.Α, τον Καναδά και τη Αυστραλία. Είναι όμως σύμφωνα με το Γεώργιο Χριστογιάννη¹⁰⁴ «λάθος να εκλαμβάνονται ως ενιαίο, συγκροτημένο και πειθαρχημένο σύνολο ατόμων, που είναι δυνατό να καθοδηγείται από τη μητροπολιτική Ελλάδα». Αποστολή της ελληνικής πολιτιστικής διπλωματίας στο

¹⁰⁴ Γεώργιος Ι. Χριστογιάννης, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα.

χώρο του Απόδημου Ελληνισμού θα πρέπει να είναι «να ενισχύει ηθικά και υλικά και με συνέπεια και διακριτικότητα τους θεσμούς και τα έθιμα που οι ομογενείς έχουν δημιουργήσει ή κληρονομήσει».

Συμπεράσματα και προτάσεις

Φαίνεται πως έχει πλέον και στη χώρα μας γίνει αντιληπτό πως παράλληλα με τα παραδοσιακά διπλωματικά μέσα, η πολιτιστική ταυτότητα και ιδιαιτερότητα των λαών αποτελεί ισχυρό όπλο για την προώθηση των πολιτικών θέσεων στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Σύμφωνα με τη Ζωή Κοσμίδου¹⁰⁵ «Ένα κοινό χαρακτηριστικό των επτά μεγάλων (ΗΠΑ, Βρετανία, Καναδάς, Γερμανία, Γαλλία, Ιαπωνία και Ιταλία), εκτός της οικονομικής δύναμής τους, είναι η προτεραιότητα που δίνουν στον πολιτισμό τους και τη διάδοσή του. Και οι επτά έχουν εντάξει τον πολιτισμό, με την ευρύτερη έννοια, στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής με σκοπό την προβολή του, τη διάδοση της γλώσσας τους και την ενεργό συμμετοχή τους στο διεθνές πολιτιστικό γίγνεσθαι.» Μάλιστα σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, με πρώτη τη Γαλλία στην Ευρώπη, που διαθέτει το 35% του προϋπολογισμού του υπουργείου Εξωτερικών στην πολιτιστική διπλωματία, οι χώρες της Δύσης επενδύουν πολύ μεγάλα ποσά στην παραγωγή, ενίσχυση και διάδοση των πολιτιστικών αγαθών στο εξωτερικό.

Η Ελλάδα φαίνεται ότι έχει αντιληφθεί τη σημασία του πολιτισμού στην άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής και καταβάλλει προσπάθειες για τη διεθνή προβολή και προώθησή του μέσα από τις δράσεις τόσο κρατικών φορέων, όσο και εποπτευόμενων νομικών προσώπων, δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων και οργανισμών. Επιπλέον όντας μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μια ισχυρή δύναμη στο βαλκανικό χώρο η Ελλάδα επιχειρεί με τη συμμετοχή της σε διεθνή θεσμικά όργανα και πολιτιστικά δίκτυα να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια και να αποτελέσει το συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις βαλκανικές χώρες. Ο πολιτισμός, ο οποίος εμπεριέχει λόγω της γεωγραφικής της θέσης τόσο ευρωπαϊκά όσο και βαλκανικά αλλά και ανατολίτικα στοιχεία, αποτελεί το όχημα για την επίτευξη των στόχων που προαναφέρθηκαν.

Παρά τις προσπάθειες ωστόσο που είδαμε ότι γίνονται, σημαντικά προβλήματα που αφορούν στη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού συνεχίζουν να υπάρχουν. Στην παρούσα εργασία έγινε αναφορά σε αρκετά από αυτά. Χρήσιμο θα ήταν στο σημείο αυτό να αναφερθεί το γεγονός ότι τα δύο βασικά συναρμόδια

¹⁰⁵ Ζωή Κοσμίδου, Πολιτιστική διπλωματία, Το ΒΗΜΑ, 30/08/1998, tovima.dolnet.gr

Υπουργεία, Εξωτερικών και Πολιτισμού, έχουν συχνά κοινές και επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες χωρίς ωστόσο τις περισσότερες φορές να υπάρχει κοινός στρατηγικός σχεδιασμός και μακροπρόθεσμη στόχευση. Επιπλέον μετά από την κατάργηση του κλάδου των μορφωτικών συμβούλων του Υπουργείου Εξωτερικών έντονη ανακύπτει η έλλειψη εξειδικευμένων σε πολιτιστικά θέματα στελεχών για τη στελέχωση τόσο της Ε1 Διεύθυνση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων του ΥΠΕΞ όσο και των πρεσβειών μας στο εξωτερικό. Η ύπαρξη εξάλλου αρκετών ιδρυμάτων που έχουν ως στόχο την προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό από τη μια μεριά δείχνει ένα εντεινόμενο ενδιαφέρον για τα θέματα του πολιτισμού, από την άλλη όμως καθιστά πολλές φορές ασαφείς και συγκεχυμένους τους στόχους τους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Ε.Ι.Π. και του Ο.Π.Ε.Π. Κατά την αρχική περίοδο σύστασής τους οι στόχοι τους κατά πολλούς συνέπιπταν. Αυτή τη στιγμή πάντως τα δύο Ιδρύματα έχουν αποσαφηνίσει τους ρόλους τους και μπορούν καθένα από την πλευρά του να συνεισφέρουν σημαντικά στην προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Ωστόσο τα όσα προαναφέρθηκαν αποτελούν πτυχές μόνο των προβλημάτων στην άσκηση της ελληνικής πολιτιστικής πολιτικής. Επειδή πάνω από όλα εξωτερική πολιτιστική πολιτική σημαίνει τη σχεδιασμένη και ιεραρχημένη διάδοση του πολιτισμού, σε όλα τα επίπεδα, από τα αριστουργήματα της τέχνης ως και τη μόδα, την κουζίνα και τη βιομηχανία της κουλτούρας, αυτό που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι το γεγονός ότι η ιεράρχηση των στόχων και η μακροπρόθεσμη και λεπτομερής σχεδίαση της εξωτερικής πολιτιστικής πολιτικής είναι κάτι που όσον αφορά στην Ελλάδα είναι απαραίτητη. Σίγουρα προσπάθειες γίνονται ενώ τα στελέχη των συναρμόδιων Υπουργείων που ασχολούνται με τα θέματα αυτά έχουν κάθε διάθεση να συνεισφέρουν ώστε ο πολιτισμός να γίνει το υπ' αριθμόν ένα όπλο στην άσκηση της εξωτερικής μας πολιτικής. Λείπει ωστόσο η πολιτική απόφαση να αναγορευτεί ο πολιτισμός σε μείζον πολιτικό κεφάλαιο για τη χώρα μας. Αρκεί κανείς να ρίξει μια ματιά στις πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού για το Υπουργείο Πολιτισμού για να καταλάβει πόσο πολύ υπολείπονται αυτών για τα υπόλοιπα Υπουργεία. Ωστόσο το ζήτημα δεν είναι μόνο οικονομικό. Καθώς είναι αλήθεια πως η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας απαιτεί μετρημένες κινήσεις και περιοριστική οικονομική πολιτική, το ζητούμενο για τον ελληνικό πολιτισμό είναι να γίνουν οι σωστές κινήσεις και να εκμεταλλευτεί η Ελληνική Πολιτεία τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που κατέχει στον τομέα αυτό.

Προς την κατεύθυνση αυτή δεν απαιτούνται απαραίτητα πομπώδεις και πανάκριβες πολιτιστικές εκδηλώσεις στο εξωτερικό. Όπως τονίζει ο Γιάγκος Ανδρεάδης¹⁰⁶ «Χρειάζεται η αξιοποίηση όλου του πνευματικού κεφαλαίου μας, που εκκινεί από τον αρχαίο πολιτισμό και τη γλώσσα για να φθάσει ως τη βυζαντινή οικουμενικότητα και τους κορυφαίους του νέου ελληνισμού, όπως ο Παπαδιαμάντης και ο Καβάφης ή ο Ελύτης, που είναι κορυφαίοι διπλωμάτες μας ακόμη και όταν τους λησμονούμε. Χρειάζεται επίσης να αξιοποιηθεί εκτατικά αλλά κυρίως ποιοτικά ο άλλος παραμελημένος πρέσβης μας, ο μείζων ελληνισμός. Σε μια γλώσσα όμως ενήμερη των διεθνών ρευμάτων του στοχασμού, της τέχνης, της πολιτικής και της κοινωνικής ζωής ευρύτερα. Υπό την τελευταία αυτή έννοια, η πολιτιστική διπλωματία οφείλει να είναι σε αποφασιστικό βαθμό επικοινωνιακή διπλωματία, αφού η εμβέλεια του πολιτιστικού μηνύματος εξαρτάται αποφασιστικά από την επικοινωνιακή προβολή του». Είναι ανάγκη σ' αυτή την προσπάθεια να συμμετέχουν οι Έλληνες ομογενείς. Η ελληνική διασπορά, έχοντας πρώτα κατανοήσει τους στόχους της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και με τον απαραίτητο συντονισμό και την ενίσχυση της ελληνικής πολιτείας, μπορεί να αποτελέσει το φορέα διάδοσης της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας στις χώρες διαμονής της.

Επιπλέον σημαντική προκύπτει η ανάγκη διατήρησης και ενίσχυσης των εδρών και των τμημάτων νεοελληνικών σπουδών σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, αλλά και η συνέχιση προγραμμάτων όπως το πρόγραμμα θερινών μαθημάτων ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού που οργανώνεται που οργανώνεται εδώ και τριάντα χρόνια στη Βόρεια Ελλάδα και χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Πολιτισμού. Οι ξένοι φοιτητές, οι ερευνητές και οι επιστήμονες που λαμβάνουν μέρος σε τέτοια προγράμματα μπορούν να αποτελέσουν εν δυνάμει πρεσβευτές του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Επιπλέον για την προβολή της ελληνικής πολιτισμικής παρουσίας και δημιουργίας στο εξωτερικό, παράλληλα με τη δραστηριότητα που αναπτύσσεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού, χρήσιμη κρίνεται και η δυναμική παρουσία των Γραφείων Τύπου και Ενημέρωσης της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης που έχουν ως αρμοδιότητα μεταξύ των άλλων και «την ενημέρωση της διεθνούς κοινής γνώμης για τις πολιτιστικές εξελίξεις στη χώρα,

106 Ανδρεάδης Γιάγκος, Ο πολιτισμός και οι διεθνείς σχέσεις, Το ΒΗΜΑ, 30/03/1997, Σελ.: Α16, Κωδικός άρθρου: Β12422Α163, tovima.dolnet.gr.

καθώς και η συνδιοργάνωση με επιστημονικούς φορείς πολιτιστικών εκδηλώσεων¹⁰⁷».

Τέλος θα ήταν ακόμα παράλειψη να μη γίνει αναφορά και στις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες και κυρίως του διαδικτύου για την προβολή της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της σύγχρονης πολιτιστικής παραγωγής. Στον τομέα αυτό γίνονται κάποια βήματα τα τελευταία χρόνια κυρίως από μη κρατικούς φορείς όπως είναι ο Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου και το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού. Μεγάλο στοίχημα προς την κατεύθυνση αυτή αλλά και μοναδική ευκαιρία που πρέπει να εκμεταλλευτούν οι αρμόδιοι φορείς αποτελεί όπως είδαμε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας». Είναι ένα μεγαλεπήβολο Πρόγραμμα που με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφέρει νέες ευκαιρίες και ανοίγει νέους δρόμους για τη διεθνή προβολή του ελληνικού πολιτισμού.

Είναι λοιπόν σαφές από τα όσα προαναφέρθηκαν ότι ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και ο συντονισμός των προσπαθειών όλων των εμπλεκόμενων επίσημων φορέων μπορούν να συμβάλλουν στην εκδίπλωση όλων των δυνατοτήτων της χώρας μας και στη διεθνή προβολή του πολιτισμού της.

¹⁰⁷ Νόμος υπ' αριθμ. 3166/2003, άρθρο 4.

Επίλογος

Με την ανάλυση που προηγήθηκε επιχειρήθηκε να δοθεί μια όσο το δυνατό πιο ξεκάθαρη και πλήρης εικόνα των προσπαθειών που καταβάλλει η Ελλάδα, τα τελευταία κυρίως χρόνια, να προβάλλει σε διεθνές επίπεδο τον πολιτισμό της και να τον χρησιμοποιήσει ως επιχείρημα στην άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής.

Η παρούσα εργασία χωρίς να εξαντλήσει το θέμα της προβολής του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό προσπάθησε να εξετάσει τις πτυχές που αφορούν στις δράσεις που έχει αναλάβει η επίσημη ελληνική πολιτεία, τα εποπτευόμενα από αυτή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και κάποιοι αντιπροσωπευτικοί ιδιωτικοί φορείς, να καταδείξει τα όποια προβλήματα ανακύπτουν, να καταγράψει τα κακώς κείμενα όπως αυτά προκύπτουν από τη σχετική βιβλιογραφία και αρθρογραφία και να ερευνήσει αν και κατά πόσο μπορούν αυτά να διορθωθούν.

Θα ήθελα τελειώνοντας να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την επιβλέπουσα μου κ. Άννα Αναγνωστοπούλου για τη βοήθεια και την καθοδήγησή της καθόλη τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας, καθώς την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού κ. Άλκηστη Σουλογιάννη, αλλά και όλα τα στελέχη των αρμόδιων Διευθύνσεων των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού για τα στοιχεία και τις πληροφορίες που μου παρείχαν και κυρίως για το χρόνο που μου αφιέρωσαν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Braudel Fernand, Γραμματική των Πολιτισμών, μετάφραση Άρης Αλεξιάκης, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2002, σελ. 51-94.
- Βενιζέλος Ευάγγελος, Για έναν πολιτισμό των πολιτισμών, Ελληνικότητα και οικουμενικότητα, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002.
- Βενιζέλος Ευάγγελος, Διαχρονία και συνέργια. Μια πολιτική πολιτισμού, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- Βουτσά Αικατερίνη, Πολιτικές διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ'Εκπαιδευτική σειρά, Αθήνα 2005.
- Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος, Αλείφαντης Στέλιος, Διεθνείς Σχέσεις στα Βαλκάνια, Ιστορία, πολιτικό σύστημα, εξωτερική πολιτική, εκδ. Δανία, 1987.
- Γιανναράς Χρήστος, Πολιτιστική Διπλωματία, Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού, εκδ. Ίκαρος, 2001 (σελ. 13-46).
- Δημάδης Ν., Η ελληνική διασπορά στην εξωτερική πολιτική, άρθρο στο βιβλίο Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Εσωτερικές και Διεθνείς Παράμετροι, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, εκδ. Οδυσσέας, 1994.
- Δημόσια διοίκηση και πολιτιστική διαχείριση, Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, Τομέας Πολιτισμού, Σύρος 10/07-14/07/2006.
- Ενημερωτικό έντυπο του ΥΠ.ΠΟ, «Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού, Ταξιδεύοντας τον Ελληνικό Πολιτισμό σε όλο τον κόσμο».
- Δελτίο τύπου για τον επίσημο απολογισμό του ΟΠΕΠ και της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, Αθήνα 22 Δεκεμβρίου 2004.
- Διεθνές Δίκτυο για την Πολιτιστική Πολιτική, 3^η Ετήσια Υπουργική Διάσκεψη, Σαντορίνη 26-28 Σεπτεμβρίου 2000, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 2001.
- Κόνσολα Ντόρα, Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 1995.

- Κόντης Αντώνης, Η διασπορά: μέσο άσκησης εξωτερικής πολιτικής, άρθρο στο βιβλίο 30 χρόνια ελληνικής εξωτερικής πολιτικής 1974-2004, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, εκδοτικός οίκος Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 2005 (σελ254-294).
- Κοσμίδου Ζωή, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, άρθρο στο Βιβλίο Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Μια Συνολική Προσέγγιση, τόμος Α΄, εκδ. Ι. Σιδέρης (σελ. 363 – 394).
- Κρανιδιώτης Γιάννος, Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική, Σκέψεις και Προβληματισμοί στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 1999.
- Λαχανά Ιωάννα, Η εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό και η επικοινωνιακή στρατηγική, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ΄Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.
- Μακρής Σπύρος, Παγκοσμιοποίηση και πολιτισμός, Νέα Εστία, 2001.
- Μεταξά Σταυρούλα, Η Εμπορική και Πολιτιστική Διάσταση του Ελληνικού Βιβλίου στην Ελλάδα και το Εξωτερικό, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ΄Εκπαιδευτική σειρά, Αθήνα 2005.
- Μουτσάκη Ελένη, Πολυμερής και περιφερειακή πολιτιστική διπλωματία και ο συναφής ρόλος της Ελλάδας, διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ΄Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα 2005.
- Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Ευρώπη, Πρακτικά Συνάντησης των Ευρωπαίων Νεοελληνιστών, Αθήνα 31.03-04.04.1995, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.
- Παπαμανώλης Νικόλαος, Η ευρωπαϊκή πολιτική για το θεσμό της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης». Προϋποθέσεις, όροι και κριτήρια ανάδειξης. Μελέτη περίπτωσης: Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006», διπλωματική εργασία για την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, ΙΣΤ΄Εκπαιδευτική σειρά, Αθήνα 2005.
- Πολιτιστική στρατηγική και προοπτικές χρηματοδότησης από την Ε.Ε., Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, Τομέας Πολιτισμού, Ταύρος 03/07-05/07/2006.
- Χριστογιάννης Γεώργιος, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα, σελ. 75-84.

ΑΡΘΡΑ-ΟΜΙΛΙΕΣ

- Αγγελικόπουλος Βασίλης, «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» χωρίς... φιλοσοφίες και εμβλήματα, Η Καθημερινή, 11.07.2001.
- Αγγελικόπουλος Βασίλης, Το μεγάλο φαγοπότη της Πολιτιστικής, Η Καθημερινή, 14.11.2004.
- Αγγελικόπουλος Βασίλης, 21 εκατ. ευρώ για προβολή, Η Καθημερινή, 14.11.2004.
- Αγγελικόπουλος Βασίλης, 20 εκατ. ευρώ για εκθέσεις και συλλογές, Η Καθημερινή, 14.11.2004.
- Αγγελικόπουλος Βασίλης, «Τι πέτυχε και πού απέτυχε η «Πολιτιστική»», Η Καθημερινή (Τέχνες και Γράμματα), 28.11.2004.
- Αγγελικόπουλος Βασίλης, 20 χρόνια «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες», Η Καθημερινή, 08.05.2005.
- Αγγελικόπουλος Β., Ξύπνησε το ΕΠΙ και... δαγκώνει!, Η Καθημερινή, 15.10.2005.
- Ανδρεάδης Γιάγκος, Ο πολιτισμός και οι διεθνείς σχέσεις, Το ΒΗΜΑ, 30/03/1997, Σελ.: Α16, Κωδικός άρθρου: Β12422Α163, tovima.dolnet.gr.
- Βενιζέλος Ευάγγελος, άρθρο για τον Πολιτισμό, βλ www.evenizelos.gr
- Βουλγαράκης Γιώργος, «Μάνατζερ για τη βαριά βιομηχανία του πολιτισμού», συνέντευξη στη Μαρία Θέρμου, Το ΒΗΜΑ, 02/07/2006.
- Βουλγαράκης Γιώργος, Ομιλία Στην Παγκόσμια Συνάντηση για τον Ο.Η.Ε στο πλαίσιο της «Πολιτιστικής Αμφικτιονίας 2006».
- Γιώργος Βουλγαράκης, Ομιλία στο Συνέδριο του 1st Balkan Performing Arts Market με θέμα «Η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία εντός δικτύου».
- Ελληνικές «εστίες» παντού, Η Καθημερινή, 19.07.2006.
- Ηλιοπούλου Γεωργία, Διευθύνουσα Σύμβουλος Ο.Π.Ε.Π., 1st Balkan Performing Arts Market, εισήγηση στο συνέδριο «Η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, η Βαλκανική Ενδοχώρα και το Διεθνές Πολιτιστικό Τοπίο».
- Ηλιοπούλου Γεωργία, Διευθύνουσα Σύμβουλος Ο.Π.Ε.Π., «Απολογισμός του 1st Balkan Performing Arts Market».
- Κοντράρου-Ρασσιά Ν., «Χρέη, αβέβαιο μέλλον, κριτική στους πρώην», Ελευθεροτυπία, 23.12.2004.

- Κοσμίδου Ζωή, Πολιτιστική διπλωματία, Το ΒΗΜΑ, 30/08/1998, tovima.dolnet.gr.
- Μπαμπινιώτης Γ., «Η γλώσσα ως πρόσβαση στον πολιτισμό», το ΒΗΜΑ, Νέες Εποχές, 2.07. 2006-Αρ. Φύλλου 14802.
- Μόσκοβος Σπ., Οι νεοελληνιστές στον ευρωπαϊκό στίβο, Το ΒΗΜΑ, 11.10.1998.
- Μπίστικα Ελένη, Ένα όραμα, πολιτική πολιτισμού, Η Καθημερινή, 24.06.2001.
- Πανούσης Ιωάννης, Πολιτιστική Ολυμπιάδα, Ειρήνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.biopolitics.gr/HTML/PUBS/olympia/Panousis.html>
- Παπασταθοπούλου Χριστίνα, Με κοινή προσπάθεια μπορούμε πολλά», ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ – 30.08.2004.
- Παπανδρέου Γιώργος , πρόλογος για το βιβλίο του Πρέσβη ε.τ. κ. Γεωργίου Ι. Χριστογιάννη, Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία, εκδ. Ι. Σιδέρης, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Αθήνα.
- Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, "Ανοργάνωτη η προβολή μας στο εξωτερικό", συνέντευξη στον Ι. Κ. Πρετεντέρη, tovima.dolnet.gr
- Σελλά Όλγα, Ένας θεσμός αναζητεί ρόλο επί έξι χρόνια, Η Καθημερινή, 24.06.2001.
- Σιώτης Ντ., Ευνοϊκή συγκυρία για πολιτιστική διπλωματία, Το ΒΗΜΑ, 28/05/2000, tovima.dolnet.gr
- Σωμερίτης Ριχάρδος, «Το πολιτιστικό μηδέν», Το ΒΗΜΑ, 21/11/2004.
- Τζιόβας Δημήτρης, Πολιτιστική διπλωματία, Για να βελτιωθεί η διεθνής εικόνα της Ελλάδας δεν αρκεί να βελτιωθεί μόνο η υποδομή της, Το ΒΗΜΑ, 22.08.2004, tovima.dolnet.gr
- Τζιόβας Δημήτρης, Με αφορμή ένα συνέδριο, Το ΒΗΜΑ, 27.11.2005

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.unesco.com,
- www.europa.eu.int (Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
- http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/euromed_foundation/index.htm (Ευρωμεσογειακό Ίδρυμα Διαλόγου των Πολιτισμών)
- www.aseminfoboard.org (Ευρασιατικός διάλογος)
- www.hfc.gr (Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού)

- www.hfc-alex.com (Ε.Ι.Π.-Παράρτημα Αλεξάνδρειας)
- www.griechische-kultur.de (Ε.Ι.Π.-Παράρτημα Βερολίνου)
- www.hfcodessa.org, (Ε.Ι.Π.-Παράρτημα Οδησσού)
- www.foundationhellenicculture.com, (Ε.Ι.Π.-Παράρτημα στη Νέα Υόρκη)
- www.hfcmow.com, (Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού στην Μόσχα)
- www.mfa.gr, (Ιστοσελίδα Υπουργείου Εξωτερικών)
- www.culture.gr, (Ιστοσελίδα Υπουργείου Πολιτισμού)
- www.yperth.gr (Ιστοσελίδα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων)
- www.isocrates.gr, (Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης)
- www.keg.gr, (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)
- www.eccd.gr, (Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών)
- www.ekebi.gr (Εθνικό Κέντρο Βιβλίου)
- www.onassis.gr, (Ίδρυμα Ωνάση)
- www.ime.gr, (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού)
- www.infosoc.gr, (Κοινωνία της Πληροφορίας)
- www.ggae.gr, (Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού)
- www.sae.gr, (Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού)

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ, ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ, ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ ΤΥΠΟΥ

- Οργανισμός ΥΠ.ΕΞ, ν. 2594/1998.
- Οργανισμός ΥΠ.ΠΟ, Προεδρικό Διάταγμα 191/2003
- Δήλωσης των Τυράνων κατά τη διάρκεια του 8^{ου} Συμβουλίου της Πρωτοβουλίας Αδριατικής-Ιονίου, το Μάιο του 2006.
- Κοινή δήλωση των κρατών-μελών της πρωτοβουλίας Αδριατικής-Ιονίου για πολιτιστικά θέματα τον Απρίλιο του 2005.
- Σύμβαση της UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972).
- Σύμβαση της UNESCO για τη Διαφύλαξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2003).

- Σύμβαση της UNESCO για την Προστασία και την Προώθηση της Ποικιλίας της Πολιτιστικής Έκφρασης (2005).
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2729^η σύνοδος, Παιδεία, Νεολαία και Πολιτισμός, ανακοινωθέν τύπου, Βρυξέλλες, 18-19 Μαΐου 2006.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΗΛ. 210-8201787

ΕΔΡΕΣ-ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΕ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
2005

A/A	ΧΩΡΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ / ΤΗΛΕΦΩΝΑ
1.	AFRICA	Rand Afrikaans University Section of Modern Greek Studies P.O. Box 524 2006 Auckland Park SOUTH AFRICA	Prof. Benjamin Hendrickx Tel. +2711-4893008/9 Fax.+2711-4893057 e-mail: dvdm@bestuur.rau.ac.za web: www.rau.ac.za
2.	ALBANIA	Universitet "Eqerem Cabej" Departamenti I Gjuhes Dhe Letersise Greke] Gjirokaster ALBANIA	Prof. Yannis Yannis
3.	ARGENTINA	Universidad Nacional del Sur Departamento de Humanidades Lectorato de Griego Moderno 12 De Octubre y San Juan 8000 Bahia Blanca, Buenos Aires ARGENTINA	Prof. Mario Ritacco Tel.: +54 291 4595150 Fax.:+54 291 4595151 Tel.: +54 291 4534544 e-mail : mritacco@criba.edu.ar marioritacco@hotmail.com
4.	AUSTRALIA	La Trobe University <i>National Center for Hellenic Studies and Research (E.K.E.M.E.)</i> Bundoora, Victoria 3086 AUSTRALIA	Prof. Anastasios Tamis Tel. +61 394793177 Fax +61 394793355 e-mail: hellenic@latrobe.edu.au web: www.latrobe.edu.au/www/nhc
5.	AUSTRALIA	La Trobe University Greek Studies Programme School of European Studies Faculty of Humanities Bundoora, Victoria 3086 AUSTRALIA	Prof. Stathis Gauntlett Tel. +61394792347 Fax.+61394791453 e-mail. e.gauntlet@latrobe.edu.au
6.	AUSTRALIA	RMIT University Faculty of Education Language And Community Services City Campus 209 Lansdate Street GPO Box 2476V Melbourne 300, Victoria	Prof. Eugenia Arvaniti Tel.: +61 396392153 +61 396623171 Fax.:+61 396633325 e-mail: greekcenter@rmit.edu.au http://greekcenter.rmit.edu.au

		AUSTRALIA	
7.	AUSTRALIA	University of Sydney Institute Building H03 Department of Modern Greek Studies Sydney, NSW 2006 AUSTRALIA	Prof. Vrasidas Karalis Tel.: +61 2 9351 7252 +61 2 955 224 687 Fax.:+61 2 9351 3543 e-mail.: vras@arts.usyd.edu.au
8.	AUSTRALIA	The Flinders University of South Australia School of Languages-Modern Greek GPO BOX 2001 Adelaide S.A. 5001 AUSTRALIA	Prof. Michalis Tsianikas Tel.: +618820 38 50 / + 82012016 Fax.:+618 8201 2784 e-mail: Michael.tsianikas@flinders.edu.au
9.	AUSTRIA	Universitat Wien Institut fur Byzantinistik und Neugrazistik Postgasse 7/1/3 A-1010 Wien AUSTRIA	Prof. Maria Stassinopoulou Tel.: +431 427742001 Fax.:+431 42779420 maria.stassinopoulou@univie.ac.at
10.	BELGIQUE	Universiteit Antwerpen H.I.V.T. 41, Schildersstraat 2000 Antwerpen BELGIQUE	Prof. Ioannis Georgakopoulos Tel. +32 389833 Fax +32 481907 e-mail: i.georgakopoulos@hivt.ha.be) mob. 0032.486706510
11.	BELGIQUE	Frije Universiteit Brussel (V.U.B.) Interfacultair Department voor Taalonderwijs Pleinlaan 2 / 1050 Brussel BELGIUM	Prof. Zoe Patala Tel.: +322 629 26 07 Fax.:+322 629 26 91
12.	BELGIQUE	Universiteit GENT Blandiznberg 2 B-9000 Gent BELGIUM	Prof. Gunnar De Boel Tel.: +329264 40 94 Fax. +329264 41 64 e- mail : GUNNAR.DEBOEL@UGENT.BE
13.	BELGIQUE	Institut Libre Marie-Haps Section de Langue Grecque 11, Rue d' Arlon 1050 Bruxelles BELGIQUE	Prof. Afroditi Maravelaki Tel.: +302 511 92 92 Fax.: +302 511 98 37
14.	BELGIQUE	Université Catholique de Louvain Institut des Langues Vivantes Traversé d'Esopé I Louvain – La-Neuve BELGIQUE	Prof. Mrs. V. Somers Tel. : +1047 43 64 Fax.: +104743 66
15.	BELGIQUE	ILT Katholieke Universiteit Leuven Dpt. Klassieke Studies Blijde Inkomtsstraat 21 3000 Leuven BELGIQUE	Prof. Carin Vande Ostijne Tel.: 016 32 49 17 Fax.: 016 32 49 15
16	BRAZIL	Universidade Estadual Paulista	

		Faculdade de Ciencias e Letras Campus de Araraquara Dep. Linguistica (Alea grego) Rod. Araraquara km1. CEP 14.800.9001 C.P. 174 Sao Paulo, BRAZIL	
17.	BRAZIL	Universidade de Sao Paulo Faculdade de Filosofia Letras e Ciencias Humanas Curso de Lingua e Literatura Neohellenica Av. Brigadeiro Luis Antonio 3030 (Apto 1408) Jd. Paulista – SP-0142 000 BRAZIL	Prof. Dimitrios Anagnostopoulos ((55) – (11) 81250565, mob. 6978658673 e-mail dimitrios@giro.com.br
18.	BULGARIA	New Bulgarian University Modern Greek and Management Department of Applied Linguistics 21, Montevideo Str. Sofia 1618 BULGARIA	Prof. Stoyana Poromanska Tel.: 003592811 0371 003592811 0371 E-mail: poromanska@yahoo.com Mob. 00359 (0)8888 74300
19.	BULGARIA	Plovdiv University Paissii Hilendarski Faculty of Philology Modern Greek Studies 21, Tsar Assen Str. Plovdiv 4000, BULGARIA	Prof. Stoyana Poromanska Tel./Fax: 0035 932630955 0035 932261250 e-mail.: philfac@pu.acad.bg
20.	BULGARIA	Sofia University Modern Greek Philology 15 Tsar Osvoboditel Bd. 1000-Sofia BULGARIA	Prof. Stoyana Poromanska Tel. 0035 929308 341 0035 929308 332 Fax:0035 928465143 0035 929460255
21.	CANADA	Université de Montreal Faculté des Arts et Sciences Dpt. Des Litteratures et des Langues Modernes Case Postale 6128 Succ. A Montreal P.Q H3C 3J7, CANADA	Prof. Jacques Bouchard Tel. : ++514343-7097 E-mail: Jacques.bouchard@umontreal.ca
22.	CANADA	Dawson College Hellenic Studies Center 3040 Sherbrooke street West Westmount, Quebec H3Z 1A4, CANADA	Prof. Eleni Karanikas
23.	CANADA	Simon Fraser University Hellenic Studies, 8888 University Drive Burnaby, BC (Vancouver) Canada VSA 156	Prof. : 1) Andrew Gerolymatos 2) Panayiotis Pappas tel. : +604 291–5514 fax : +604 291–4929
24.	CHILE	Universidad de Chile	

		Facultad de Filosofia y Humanidades Centro de Estudios Griegos Bizantinos y Neoellenikos «Fotios Malleros» Ignacio Carrera Pinto 1025 Casilla 10136, Santiago, CHILE	Prof. : Miguel Castillo Didier Tel/Fax.: +56 22392292 +56 25513668 e-mail : micastil@uchile.cl
25.	CHILE	Universidad de Playa Ancha Facultad de Filosofia Centro de Estudios Helenicos Avda Playa Ancha 850 Casilla 34 – V Valparaiso, CHILE	Prof.: Hugo Cifuentes Salinas Tel. +56 32 500188 Fax.+56 32 281120
26.	CHINA	Shanghai International Studies University Greek Department 550 Dalian Rd.(w) Shanghai 200083 CHINA	Prof.: Zhu Shengpeng Tel.: +86 21 6531900 Fax.:+86 21 6520225 e-mail.: wangxioying@hotmail.com
27.	CROATIA	University of Zagreb Faculty of Philosophy Department of Classics Ivana Lučica 3 10 000, Zagreb, Hrvatska CROATIA	Prof.: Marina Bricko (V.C.Kurelec, Ξανθή Ζαφειράκη) Tel.: +38 516002334 +38 516002335 +38 5989434685 (Ζαφειράκη) Fax.:+38 51 612 0096 e-mail.: xanthiz@hotmail.com
28.	CROATIA	University of Split Faculty of Philosophy Dpt. Classical Studies, Ancient Greek Obala Kralja Petra Kresimira 23000 Zadar CROATIA	Prof. Milenko Loncar
29.	CUBA	University of Havana Faculty of Arts and Letters Group of Hellenic Studies Zapata & G. Streets, Velado Havana CUBA	Prof.: Ana Maria Sautié E-mail: Anamaria@fayl.uh.cu
30.	CZECH REPUBLIC	University Karlova v Praze Fakulta Humanitnich Studii U Křiže 8, 159 00 Praha 5 CESKA REPUBLIK	Prof. Kyriaki Chabova Tel. ++420 251 080212 Fax ++42 251620611 e-mail. dekan@fhs.cuni.cz
31.	CZECH REPUBLIC	Masarykova Univerzita y Brné Filosoficka Fakulta Ustav Klasickykh Studii 60200 Brno - A.Novaka 1 CESKA REPUBLIK	Prof. Antonin Bartonek Ruzena Dostalova Tel. 549491501, 541213026 fax 549491545 e-mail kksf@fthil.uniba.sk
32.	DENMARK	Kobenhavns Universitet	Prof.: S. Engberg

		Dpt. Of East European Studies Modern Greek Section Snorresgade 17-19 DK- 2300 Copenhagen DENMARK	
33.	FINLAND	University of Helsinki Institut of Classical Philology Vaarikatu 3A 50100- Helsinki FINLAND	Prof. S. Korhonen
34.	FRANCE	Université de Bordeaux III U.E.R. des Lettres et Arts Section de Grec Moderne 3405 Talence, FRANCE	Prof. R. Paule Debaisieux Zemour
35.	FRANCE	Universite de Bourgogne UER Lettres et Philosophie 2,Brd Gabriel 2100- Dijon, FRANCE	Prof. Laurent Leidwanger
36.	FRANCE	Ecole des Hautes Etudes et Sciences Sociales Centre de Recherches Historiques 54, Rue Boulevard Raspail 75270 – Paris, Cedex 06 FRANCE	Prof. : Georges Dertilis Tel. : 014954 2442 / 0149 542574 Fax. : 0149 5423 99 e-mail : crh@msh-paris.fr dertilis@ehess.fr
37.	FRANCE	Ecole Normale Supérieure Paris 45 rue d'Ulm 75230 Paris – Cedex 05 Tél. : 0144 32 30 00 FRANCE	Prof. : Stéphane SAWAS Tél. : ++33 145 32 59 81 e-mail : stephaww@camarail.com
38.	FRANCE	Université de Franche-Comté Lettres et Sciences Humaines 30, Rue Megevand 25030 Besançon France	Prof. C. Daude-Panagopoulos
39.	FRANCE	INALCO Paris Institut National des Langues et Civilisations Orientales 2, Rue de Lille 75343 -Paris, (Cedex 07) France	Prof.: Sophie Vassilaki Tel. : 3301 46134891,49264200 Fax.: 3301 49264299 e-mail: sophie.vassilaki@wanadoo.fr
40.	FRANCE	Université Charles-De-Gaulle Lille 3 Ufr d' Etudes Romanes, Slaves et Orientales Domaine Universitaire du «Pont de Bois» BP 149, 59653 Villeneuve d' Ascq. Cedex France	Prof. Constantin Bombas Tel. : ++3303 20 41 61 48 Fax. : ++3303 20 41 62 91 e-mail. : bobas@univ-lille3.fr
41.	FRANCE	Université Jean Moulin-Lyon III Faculté des Langues	Prof. Vassiliki Coavoux Tel.: (+33) 4 78 78 72 50

		Department de Grec Modern 6 Cours Albert Thomas BP8242 - 69355 – Lyon cedex 08 FRANCE	Fax. : (+33) 4 78 78 72 50 e-mail : vcoanoux@hotmail.com web : http://www.univ-lyon3.fr
42.	FRANCE	Université Paul Valéry-Montpellier III U.E.R. des Langues Anciennes Grec Moderne B.P. 5043 Route de Mende 34032 Montpellier FRANCE	Prof. Marie-Paule Masson
43.	FRANCE	Université de Nancy II Lettres et Sciences Humaines Institut de Grec Moderne 3, Rue Godefroy de Bouillon, B.P. 3397 54015 Nancy Cedex FRANCE	Prof. Andréas Chatzisavas Tel/Fax: ++33 383967104 e-mail: andreas.chatzisavas@manadoo.fr
44.	FRANCE	Université Paris X- Nanterre U.F.R. Litteratures, Langages et Philosophie Bât. L. Départ. de Grec 200 Avenue de la République 92001 Nanterre Cedex France	Prof. Anna Olvia Jacovides Andrieu Tel, Fax.: ++33 1 40 977200 Tel.: ++33 1 47001569 e-mail.: chantal.fouilland@u-paris10.fr
45.	FRANCE	Université de Nice Faculté des Lettres-Grec Moderne 98 Brd Edouard Herriot 06007 Nice FRANCE	Prof. René Bouchet
46.	FRANCE	Université de Poitiers Faculté des Lettres - Grec Moderne 8, Rue René Descartes 86022 Poitiers FRANCE	Prof. Geneviève Puig
47.	FRANCE	Université de Provence (Aix – Marseille I) Centre d' Aix-en-Provence Section des Etudes Néohelleniques 29, Avenue Robert Schuman 13621 Aix-en-Provence cdx 1 FRANCE	Prof. Hélène Cotta Tel. : ++33 442 95 33 41 Fax.: ++33 442 52 43 82 Web : www.up.univ-mrs.fr
48.	FRANCE	Université Rennes II-Haute- Bretagne UFR Langues, Dpt. Multi Langues 6,Rue Gaston Berger 35043-Rennes FRANCE	Prof. Irène Papatheodorou Tel. ++299141000 ++0299141728 Fax ++299141605 e-mail : lrini.papatheodorou@uhb.fr
49.	FRANCE	Université de Saint-Etienne Lettres et Sciences Humaines 2, Rue Tréfilerie 42023 Saint – Etienne FRANCE	Prof. Georges Blin

50.	FRANCE	Université Paris IV Sorbonne Institut Néohellénique 1, rue Victor Cousin 75005 Paris France	Prof. Henri Tonnet Tél.: ++30 14 046 2748, 140462211 Fax: ++30 14 046 25 60 e-mail.: grec@paris4.sorbonne.fr web : www.paris4.sorbonne.fr
52.	FRANCE	Université Toulouse II -Le Mirail 5, Allée Antonio Machado 31058 – Toulouse FRANCE	Prof. Ch. Orfanos Tel. : ++33140304407 Φαξ : ++33561504182
53.	FRANCE	Université François Rabelais Tours 3, Rue des Tanneurs 37041 – Tours FRANCE	Prof. Chryssanthi Avlami
54.	FRANCE	Université Marc Bloch – Strasbourg II UFR des Langues Vivantes 22 rue René Descartes 67084 Strasbourg Cedex FRANCE	Prof.: I. Tsamadou –Jacobberger Tel./Fax. : (+33) 388 41 73 94 e-mail : jacoberg@umb.u-strasbourg.fr
55.	GEORGIA	Tbilisi State Univ. Charcharadze Ave 1 380028 – Tbilisi GEORGIA	Prof. Rismag Gordeziani
56.	GERMANY	Freie Universität Berlin Byzantinisch-Neugriechisches Seminar Podbielskiallee 60 D – 14195- Berlin GERMANY	Prof. Kostas Dimadis Tel.: ++49 30 838 529- 34(Παν/μιο) Fax : ++49 30 838 532 38 Mob. 6974595666 e-mail : dimadis@zedat.fu-berlin.de web: http://www.fu-berlin.de/byzneogr/
57.	GERMANY	Ruhr – Universität Bochum Neugriechische und Byzantinische Philologie Universitätsstr. 150 D – 44401 Bochum GERMANY	Prof. Georgios Makris Tel. ++49 234 32 22 763, 32 25 732, 32 22 446. Fax: 3214526 mail: Georgios.Makris@ruhr-uni-bochum.de web: www.ruhr-uni-bochum.de/ngrubyz-phil
58.	GERMANY	Rheinische Friedrich - Wilhelms - Universität Bonn Philologisches Seminar Am Hof 1e, D – 53113 Bonn GERMANY	Prof. Thomas Schmitz Tel. +4922873 3963 Fax +4922873 7748 e-mail: thomas.schmitz@uni-bonn.de . Web www.philologie.uni-bonn.de
59.	GERMANY	Universität Dusseldorf	Prof. A. Schipke

		Philosophische Fakultät Universitätsstr. 1 40225 Düsseldorf GERMANY	
60.	GERMANY	Johann-Wolfgang-Göthe- Universität Frankfurt am Main Institut für Klassische Philologie Neugriechische Sprache 60054 – Frankfurt am Main GERMANY	Prof. S. Maniatis Tel. ++496979832452
61.	GERMANY	Universität Mainz-Germersheim Christian - Albrechts Arbeitsbereih Neugriechisch FASK IASPK des FASK DE – 76711- Germersheim GERMANY	Prof. Hans Ruge (retired) Tel: ++49 7274 508 35 113/115 Fax:++49 7274 508 35 413 e-mail.: winter@mail.fask.uni-mainz.de
62.	GERMANY	Justus-Liebig Universität Giessen Institut für Altertumwissenschaften Neugriechische Abteilung Otto-Behaghel-Str. 10 D – 35394 Giessen GERMANY	Prof.: Theodora Dimitroulia - Kohlhaas Tel.: ++49 641 992 80 50 / 51 Fax: ++49 641 992 80 59 Web: www.uni-giessen.de/archaeologie
63.	GERMANY	Georg-August-Universität Göttingen Seminar für Klassische Philologie Byzantinische und Neugriechische Philologie 19, Humboldtallee 37073 – Göttingen, GERMANY	Prof. Alexander Sideras Τηλ.: ++49-394745 Fax: ++49-394682 e-mail: asidera@phil.uni-goettingen.de Web: www.goettingen.de/byzantinistik-neograezistik
64.	GERMANY	Universität Hamburg Institut für Griechische und Lateinische Philologie Byzantinistik und Neugriechische Philologie Von-Melle-Park 6 D-20146 Hamburg GERMANY	Prof.: Moennig Ulrich Tel. ++49 40 428382672 428383653 fax: 428384764 e-mail: Neograezistik@uni-hamburg.de Ulrich.Moennig@uni-hamburg.de
65.	GERMANY	Universität Heidelberg Seminar für Klassische Philologie Marstallhof 2-4, Sudostturm 69117 Heidelberg GERMANY	Prof. M. Christmann-Petropoulou Tel.: ++496221542265, Fax.: ++496221543381 e-mail.: gd2@ix.urz.uni-heidelberg.de
66.	GERMANY	Friedrich-Schiller- Universität Jena Institut für Slawistik Ernst – Abbe - Platz 8 07743 – Jena GERMANY	Prof. Dr Gabriella Schubert Tel.: ++49 3641 944 725/-944700 Fax: ++49-3641-944702 e-mail : g.schubert@uni-jena.de

67.	GERMANY	Christian-Albrechts-Universität zu Kiel Institut für klassische Altertumskunde Leibnizstrasse 8 24098 – Kiel GERMANY	Prof. Kyriaki Chrysomalli – Henrich Tel: ++49 431 8802273 fax: ++49431 8802286 e-mail: klalt@email.unikiel.de web: www.uni-kiel-de/klassalt
68.	GERMANY	Universität zu Köln Abteilung Byzantinistik und Neogräzistik Institut für Altertumskunde Albertus Magnus-Platz D – 50923 Köln GERMANY	Prof. Ioanna Mylonaki Tel.: ++49 221 470 3004 Fax.: +49 221 470 5937 e-mail.: ioanna.mylonaki@uni-koeln.de web: www.uni-koeln.de/phil-fak/ifa/byzneograez
69.	GERMANY	Universität Leipzig Institut für Klassische Philologie und Komparatistik Abt. Byzantinische und Neugriechische Philologie Beethovenstrabe 15 04107 Leipzig, GERMANY	Prof. Ursula Novotny Tel.: ++341- 97 37 700 Fax: ++41 – 97 37 749 e-mail: hbrandt@rz.uni-leipzig.de
70.	GERMANY	Johannes-Gutenberg- Universität Mainz Seminar für Klassische Philologie 55099 Mainz GERMANY	Prof. Dietram Müller Tel.: ++49 6131 39 2335 Fax: ++49 6131 39 4797 Tel.: ++49 611 370 691 e-mail: dmueller@mail-uni-mainz.de
71.	GERMANY	Universität Marburg FB 10 Fremdsprachliche Philologien Seminar für Klassische Philologie Ludwig - Maximilians 35032 Marburg GERMANY	Prof.: Theodora Dimitroulia – Kohlhaas Tel: ++49-6421-2824753 ++49-6421-2824850 e-mail: heassfhie@staff.uni-marburg.de dimitrou@staff.uni-marburg.de
72.	GERMANY	Ludwig-Maximilians- Universität München Institut für Byzantinistik Und Neugriechische Philologie Geschwister-Scholl-Platz 1 80539 München GERMANY	Prof.: Marie – Elisabeth Mitsou Tel. ++498921805477 21802399 Fax. : 21803578 e-mail. : mitsou@lrz.uni-muenchen.de marilisa_mitsou@hotmail.com
73.	GERMANY	Westfälische Wilhelms Universität Münster Arbeitsstelle Griechenland Seminar für Byzantinistik Schlaunstrasse 2 D-48143 – Münster GERMANY	Prof. Georgios Makris Tel.: 0251) 83-24367/24094 Fax 83-24363 Web: www.uni.muenster.de
74.	GERMANY	Friedrich-Alexander- Universität	

		Erlangen-Nürnberg Institut für Alte Sprachen Lehrstuhl für klassische Philologie Griechisch Kochstrasse 4/1 91054 Erlangen GERMANY	Prof. Stephan Schröder Tel.: ++9131 8522409 Fax: ++9131 8526480 e-mail.: snschroe@phil.uni-erlangen.de
75.	GERMANY	Albert-Ludwigs Universität Tübingen Philosophisches Seminar Der Universität Tübingen Wilhelmstraße 36 72074 Tübingen GERMANY	
76.	HUNGARY	Eötvös Loránd University Dep. Greek Language H – 1364 Budapest P.O Box 107 HUNGARY	Prof. András Mohay
77.	INDIA	Jawaharlal Nehru Univ School of Language Literature and Culture Studies New Delhi 110067 INDIA	
78.	ITALIA	Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neoellenici Via Noto 34 90141 Palermo ITALIA	Prof. Vincenzo Rotolo Tel.: ++91/6259541 Fax.: ++91/308996
79.	ITALIA	Istituto Ellenico di Studi Bizantini e Postbizantini di Venezia Castello 3412 – 30122 Venezia ITALIA	Prof. Hryssa Maltezoú Tel : ++39 0415 22 65 81 Fax: ++0415 23 82 48 e-mail: info@istitutoellenico.org web : www.istitutoellenico.org
80.	ITALIA	Università di Bari Facoltà Lingue e Letterature Straniere Cattedra di Lingua e Letteratura Neogreca Via Garruba 6, 70122 Bari ITALIA	Prof. Maria Perlorenzou Tel.: ++39 080 571 7450 Fax: ++39 080 571 74 29 e-mail.: m.perlorenzou@lingue.uniba.it
81.	ITALIA	Università della Calabria Dpt. Filologia 87036 Arcavacata di Rende ITALIA	Prof. Yannis Korinthios
83.	ITALIA	Università degli Studi di Lecce Istituto di Studi Bizantini e Neocreci Via Taranto 2 73100 Lecce ITALIA	Prof. Demetrio Michailidis
84.	ITALIA	Università degli Studi di Milano Dpt Scienze dell' Antichità Lettorato di Lingua Neogreca	Prof. Amalia Kolonia Tel.:0250312794/1 Fax:0250312614

		Via Festa del Perdono 7 20122 Milano ITALIA	
85.	ITALIA	Università degli Studi di Napoli "L' orientale" Dipartimento di Studi Dell' Europa Orientale Lingua e Letteratura Neogreca Via Duomo 219, 80138 Napoli ITALIA	Prof. Constantino Nikas Tel.: ++39 081 6909908 (γραφείο) mob.: 0030 340 7161 443 Fax: ++39 0815630220 e-mail: dipeo@iuo.it
86.	ITALIA	Università di Padova Dpt. di Scienze dell' Aritichità Piazza Capitaniato 7 35139 Padova ITALIA	Prof. Massimo Peri Tel. : 049/8274609 Fax.: 049/8274613 e-mail.: massimo.peri@unipd.it
87.	ITALIA	Università di Palermo Cattedra di Lingua e letteratura neogreca Dipartimento AGLAIA di Studi Greci, Latini e Musicali. Facoltà di Lettere, Viale delle Scienze 90128, Palermo ITALIA	Prof. Renata Lavagnini Tel.: ++39 091 489128 / 6560290 / 6560226 Fax.: ++39 091 6560217 e-mail: relav@unipa.it
88.	ITALIA	Università di Roma « La Sapienza” Facolta di Lettere e Filosofia Dipartimento di Filologia Greca e Latina Sezione Bizantino – Neoellenico Piazzale Aldo Moro, 5 00185 Roma ITALIA	Prof. Alkistis Proiou Tel.: ++3906-49913586 Fax: ++3906-4451393 e-mail: proiou@cisadu2.let.uniroma1.it pminucci@pelagus.it
89.	ITALIA	Università degli Studi di Roma «Tor Vergata» Facoltà di lettere Letteratura Neogreca Dpt. di Anticita e tradizione Classica Via Columbia 1 00133 Roma ITALIA	Prof. Cristiano Luciani Tel: ++672595167 Fax: ++39 06 7259 20 23 571 e-mail. Clucianni@inwind.it
90.	ITALIA	Università degli Studi di Trieste LiLe Ra Me Via Lazzaretto Vecchio 8 34123 Trieste ITALIA	Prof. Mrs. L. Marcheselli-Loukas Tel.:040 5587275 Fax:040 305872 e-mail: < marchelu@units.it >
91.	ITALIA	Università di Venezia Dipartimento di Scienze dell' Antichità e del Vicino Oriente San Sebastiano - Dorsoduro 1687 30123 Venezia ITALIA	Prof. Caterina Carpinato Tel.: ++30.041.234.7339 347.9827091 Fax.: ++30.041. 5210048 e-mail: carpinat@unive.it

92.	JORDAN	University of Jordan Greek Language Section. Amman JORDAN	Prof. Vassilios Ikonomidis Tel.: ++96265355000 – Ext 3430 (Fax:++9626 5696591(Ελλην Πρεσβεία στο Αμμάν) mob. 00962 77219700 e-mail : vass_ikonomidis@hotmail.com
93.	KOREA	Hankuk University of Foreign Studies Department of Greek and Balkan Languages 270 Imun - Dong, Dongdaemun-Gu Seoul, Korea	Prof. Dr. Amvrosios Zografos (Director : Jaewon Yu)
94.	LETTONIA	Latvijas Universitate Filologijas Fakultate, Hellenistikas Centrs Raina Bulv.19 LV – 1586 Riga LATVIJA	Prof. Ilze Rumniece Tel.: ++371 7034 341 Fax ++ 371 7226 601 e-mail: filfak@anet.lv
95.	LITHUANIA	VILNIS UNIVERSITY Faculty of Philology Department of Classical Philology Universtiteto 5, 2734 Vilnius, Lithuania	Prof. Eugenija Ulcinaite tel.: ++3702687220 fax: ++3702687208
96.	MEXICO	Universidad Nacional Autonoma de Mexico Circuito Mario de la Cuera, Ciudad de la Investigación en Humanidades, Zona Cultural, Ciudad Universitaria, C.P. 04510 Coyocau D.F. MEXICO	Prof. Lamprini Kolioussi (Moreleon: Tel. & fax: ++52.55.56.83.43.16)
97.	THE NETHERLAN DS	Universiteit van Amsterdam Nieuwgriekse taal- en letterkunde en Byzantinologie Spuistraat 210 1012 VT Amsterdam The Netherlands	Prof. Marc Lauxtermann Tel.: ++31 20 525 28 89 Tel.: ++31 20 525 2987 Fax.:++31 20 525 2986 e-mail.: m.d.lauxtermann@uva.nl
98.	POLAND	University of Warsaw OBTA Ul. Nowy Swiat 69 00-046 – Warsaw POLAND	Prof. Malgorzata Borowska Tel.: ++48 22 828 0284, 552 01 31 Fax.: ++48 22 828 02 85 e-mail hobbit@obta.uvv.edu.pl web: http://www.obta.uvv.edu.pl
99.	PORTUGAL	University Faculdade de Ciencias Sociais e Humanas. Grego Moderno Av. Berna 26 – C 1069 – 061 Lisboa PORTUGAL	Prof. Dr. Jose Antonio Costa Ideias Tel. : ++21 7931 519 Fax : ++21 27 61 320
100.	ROMANIA	Universitatea Al. I Kuza Lectoratul de Neogreaca Facultatea de Letere Bd. Copou 11	Prof. Stella Karali

		6600-Iasi ROMANIA	
101.	ROMANIA	Universitatea Bucuresti Facultatea de Arhivistica 73371, Bucuresti ROMANIA	Prof. Olga Cicanci
102.	RUSSIA	Moscow Lomonosov University MGU, 1 st Corpus of Humanities Faculty of History Dpt. of Foreign Languages Vorobiovy Gory, Room 653 Moscow 119 899 RUSSIA	Prof. Eftyhia Farmaki – Dovankova Tel. : ++7095 / 939 55 77 Fax : ++7095 / 939 23 90
103.	RUSSIA	Moscow Lomonosov University MGU, 1 st building of Humanities Faculty of Letters Dpt. of Byzantine and Modern Greek Studies Vorobiovy Gory, Room 1053 (1051) 119889 – Moscow RUSSIA	Prof. D. A. Yalamas Tel.: ++7095 939 20 06 Fax.: ++7095 939 55 96 & -939 56 02 e-mail : dayalvnomgu@mail.ru
104.	RUSSIA	Moscow «V. Lomonosov» MGU, <i>Faculty of Journalism</i> Moscow 103914 10, ul. Mokhovaya, RUSSIA	Prof.: K.P. Balditsina
105.	RUSSIA	St. Petersburg University Faculty of Letters General Linguistics Dpt. of Modern Greek Studies 11, Universitetskaya nab. 133034 St. Petersburg RUSSIA	Prof. Fatima Eloeva Tel.: ++78 12 326 9516 ++7812 5711916 Fax.:007812 328 9765 Mob.007945 6549 e-mail.: greek@genling.lang.pu.ru feloeva@FE1396.spb.edu
106.	RUSSIA	Kuban State University Greek Department Faculty of Letters room 304 Krasnodar 350040 149, Stavropolskaya str. RUSSIA	Prof. Igor A. Khaman Tel.: ++78 612699 561 336 871 8.8612 Fax.: ++78 612 699 561 - 339 887 e-mail : greekdpt@mail.ru
107.	RUSSIA	State University of International Relations Moscow MGIMO Ελληνικό Τμήμα 76, Vernadsk Prospekt Moscow 119454 RUSSIA	Prof. : Marina Ritova Tel. : ++7095 434 92 68 Fax.: ++7095 434 92 68 ++7095 434 9066 e-mail: scand@mgimo.Ru Συνεργάτης: Tolstikova Irina mob. (007916) 696034 Tel. Ritova: ++70951385304
108.	RUSSIA	Theological University Moscow Academia Lavra 141300 Sergiev – Posad Moscow area RUSSIA	Prof: A. Sololiuk Υπεύθυνος Τμήματος : Διονύσιος (Σλιόνωφ) Tel. ++725442 343 Fax:++70999730823

109.	SERBIA AND MONTENE- GRO	University of Belgrade Faculty of Philology Department of Greek Language and Literature Studentski trg 3 11000 Belgrade SERBIA AND MONTENEGRO	Prof. Predrag Mutavdzic Maria Kremmyda (mob. 6977 500421) <i>Director.</i> : Milena Jovanović Tel.: ++38 111 638666 Fax: ++38 111 630039 ++381638805923 e-mail.: neohelenske@fil.bg.ac.yu
110.	SLOVAKIA	Univerzity Komenskeho Bratislava Filozofica Fakulta Katedra Klasickej Filologie Gondova 2, SK-818 01 Bratislava SLOVAKIA	Prof: Daniel Skoviera Web.: www.fphil.uniba.sk e-mail: kksf@fphil.uniba.sk
111.	SPAIN	Universidad Almeria Filologia Griega Canada de San Urbano E 04120 - Almería ESPAÑA	Prof. Juan Luis López-Cruces Tel.: ++34 950 01 57 36 Fax.: (+34) 950 01 54 66 e-mail.: juanluis@val.es
112.	SPAIN	Universitat de Barcelona Facultat de Filologia Dpt. de Filologia Grega Gran via de les Corts Catalanes,585 08007 Barcelona ESPAÑA	Prof. Ernest Marcos Hierro Tel. : ++34 934035707 Fax.: ++34 934035596 e-mail. : emarcos@ub.edu
113.	SPAIN	Escuela Oficial de Idiomas Barcelona Seminario Griego Moderno Avda. Drassanes, s/n. 08007 Barcelona ESPAÑA	Prof. M.T. Magadan Olives
114.	SPAIN	Universidad Complutense Facultad de Filología <i>Departamento de Filología Griega y Lingüística Indoeuropa.</i> Edificio A -35 -28040, Madrid ESPAÑA	Prof.: Penelope Stavrianopoulou Tel.: ++34 913945283 e-mail: Penelope@filol.ucom.es
115.	SPAIN	Universidad Complutense <i>Facultad de Filologia Centro Superior de Idiomas Modernos</i> Ciudad Universitaria 28040 – Madrid – Despacho 35 ESPAÑA	Prof. Penelope Stavrianopoulou
116.	SPAIN	Universidad de Granada <i>Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas</i> C/Gran Via, 9-2 18001 Granada ESPAÑA	Prof. Moschos Morfakidis Tel./Fax: 34 958 220874
117.	SPAIN	Universidad de La Laguna Facultad de Filologia	Prof. Isabel Garcia Galvez Tel. :0034 922317580

		Dpto.Filologia Clasica y Arabe Campus de Guajara E-38 207 La Laguna Tenerife ESPAÑA	Fax :0034 922317611 E-mail :isagalve@ull.es
118.	SPAIN	Escuela Oficial de Idiomas Comunidad de Madrid Dpt. de Griego Moderno Avenida Islas Filipinas Jesus Maestro s/n 28003 Madrid ESPAÑA	Prof. Elias Danelis Rokka C/Arroyo del Olivar 41,20 D 28018 Madrid Tel.: ++34 914778471 ++34 915346214 Fax: ++34 915335331 e-mail.: elias.danelis@wanadoo.es
119.	SPAIN	Universidad Autónoma de Madrid Departamento de Filologia Clasica 28049 Madrid ESPAÑA	Prof.: Antonio R. Revuelta+ Puigdollers Tel.: ++34 913974534 ++34 917515096 Fax.:++34 913974539
120.	SPAIN	Universidad de Malaga Facultad de Filosofia y Letras Departamento de Traducccion e interpretacion 29071 Malaga ESPAÑA	Prof. Ioanna Nicolaidou Tel. ++34 952133403/4 e-mail. ainicolaidou@uma.es
121.	SPAIN	Universidad de Salamanca Filologia Classica Plaza de Anaya 5/n 37001-Salamanca ESPAÑA	Prof. A. Kanarakis de Juan
122.	SPAIN	Universidad de Sevilla Instituto de idiomas Área de Griego Avenida Reina Mercedes S/N 41012 SEVILLA ESPAÑA	Prof. Raquel Pérez Mena Tel.: ++34. 95 455 1156 95455 1155 Fax.: ++34 95 455 1450 e-mail. raquel@us.es
123.	SPAIN	Universidad de Valladolid Facultad Filosofia y Letras Departamento de Filologia Clasica Plaza Campus s/n 4º E 470 11 Valladolid ESPAÑA	Prof. Amor Lopez Jimeno Tel.: ++34 983423779 Fax.: ++34 983423005 Tel. Prof: ++34 983268450 Mob.: 0034606130250 Fax.: ++34 983183825 e-mail: amor@fyl.uva.es , www.uva.es
124.	SPAIN	Universidad del Pais Vasco Facultad de Filologia y Geografia e Historia Departamento de Estudios Clasicos P.O. BOX 2111 01080 Victoria – Gasteiz ESPAÑA	Prof : Javier Alonso Aedama tel. : ++34945013928 fax : ++34945013309 e-mail : ecpalalj@vc.ehu.es
125.	SPAIN	Universidad de Zaragoza Instituto de Idiomas / Neogreco Seccion Griego Moderno	Prof. Emanouil Giatsidis Ignatiadis Τηλ.: ++976 76 10 33 ++976 76 10 00 ext. 3112

		c/ Pedro Cerbuna , 12 50009 Zarangoza ESPAÑA	Fax: ++976 76 10 25 e-mail: giatsidi@posta.unizar.es
126.	SUISSE	Universität Bern Institut für Sprachwissenschaft Abteilung für Angewandte Linguistik Länggas-strasse 49 CH - 3000- Bern 9 SUISSE	Prof. Marianthe Stavridou Tel.: ++41 316313604 Fax. ++41 316313603 e-mail: marianthe.Stavridou@aal.unibe.ch web: www.aal.unibe.ch
127.	SUISSE	Université de Fribourg Département d' anglais et de Slavistique charge de grec moderne Missericorde CH – 1700 FRIBOURG Suisse	Prof. Ekkehard W. Bornträger tel:++41-263007902 fax ++41-263009787 e mail : vibeke.Ernst@unifr.ch
128.	SUISSE	Universität Zürich Sprachenzentrum der Universität und der ETH Zurich Predigergasse 9 8001 – Zürich SUISSE	Prof. Agni Rassidakis-Kastrinidis Tel. ++41 446322958 e-mail : agni.rassidakis@access.unizh web: www.sprachenzentrum.unizh.ch
129.	SUISSE	Université De Genève Faculté Des Lettres Unité De Grec Moderne 3, Rue De Candolle CH – 1211 Genève 4 SUISSE	Prof. Michel Lassithiotakis Tel. ++041 223797235 (ή 37) Fax.:++41 227057281 e-mail.: michel.lassithiotakis@lettres.unige.ch
130.	SWEDEN	Stockholms Universitet Institutionen Klasiska språk 106 91 Stockholm SWEDEN	Prof. Eva Hedin Tel. ++468 163461 Fax ++468 155389 e mail evahed@ling.su.se
131.	SWEDEN	Lunds Universitet Klassiska Institutionen Nygrekiska Sölveg. 2 223 62 Lund SWEDEN	Prof. Vassilios Sabatakakis Tel.: ++46 462228384 Fax.: ++46 462224227 e-mail.: vassilios.sabatakakis@klass.lu.se
132.	SWEDEN	Göteborgs Universitet Classical Studies / Modern Greek Box 200, SE 405 30 Göteborg SWEDEN	Prof. Bo -Lennart Eklund (έως Σεπτέμβριο 2005) Tel.: ++46 31 773 45/79 ++46 31 773 19 80 Fax: ++46 31 773 51 99 e-mail.: bo-lennart.eklund@class.gu.se
133.	TURKEY	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Çağdas Yunan Dili ve Edebiyatı 6100 Sıhhiye Ankara 06100 TURKEY	Prof.: Dr. Melek Delilbasi Tel.: ++90 3123103280/1071(office) (mob.)5335509112 e-mail : mdelilbasi@yahoo.com

134.	TURKEY	Bogazici (Bosphorus) University Faculty of Arts and Sciences 34342 Bebek Istanbul TURKEY	Prof. Chrisi Sidiropoulou Fax.: ++90 2122 872469 Mobile : 6944457778 e-mail : avrasia@yahoo.gr
135.	UKRANIA	University of Lvov Dpt. Classics and Modern Greek Ul. Universitetska 1 79.000 Lvov UKRAINA	Prof. Hlushchenko Lina
136.	UKRANIA	Pryazovskyi State Technical University Ul. Universitetska 7 87 500 – Maripol UKRAINA	Prof. Alexandros Dellidis Tel.: ++380629 / 316965 (γρ.) Fax.: ++380629-529924
137.	UKRANIA	Odessa University Filological School Center of Modern Greek Studies Frantousky Brd. 24/26 Odessa – 65058 UKRAINA	Prof. Nanouchka Podgovyroff tel: ++380482 357136 fax ++380482 346640
138.	UNITED KINGDOM	University of Birmingham Institute of Archeologie & Antiquity Centre for Byzantine, Ottoman & Modern Greek Studies Birmingham B15 2TT UK	Prof.: Dimitris Tziovas Tel.: ++44 121 41 45769 Fax.: ++44 121 41 43595 e-mail.: d.p.tziovas@bham.ac.uk
139.	UNITED KINGDOM	University of Bristol The Institute of Hellenic and Roman Studies 11 Woodland Road Bristol BS8 1TB U K	Prof.: Robert L. Flower Tel.: +44(0)1179288256 Fax.: +44(0)1179288678 e-mail : Robert.Flower@bristol.ac.uk
140.	UNITED KINGDOM	University of Cambridge Faculty of Modern & Medieval Languages Modern Greek Section Sidwick Avenue Cambridge CB3 9DA UK	Prof. David Holton Tel.: ++44 1223.335869 ++44 1223.33.50.38 Fax.: ++44 1223.33.50.62 e-mail.: rc264@cam.ac.uk
141.	UNITED KINGDOM	University of East Anglia NORWICH School of Modern Language And European History Languages and Literature Norwich , NR4 7TJ U K	Dr. Helen Anagnostopoulou Banaka Tel : ++44 1603 456161 Direct Dial 01603 59 Fax: ++44 1603 250599 e-mail hanagnostopoulou@uea.ac.uk web : http://www.llt.uea.ac.uk
142.	UNITED KINGDOM	King's College London University of London	Prof.: Roderick Beaton

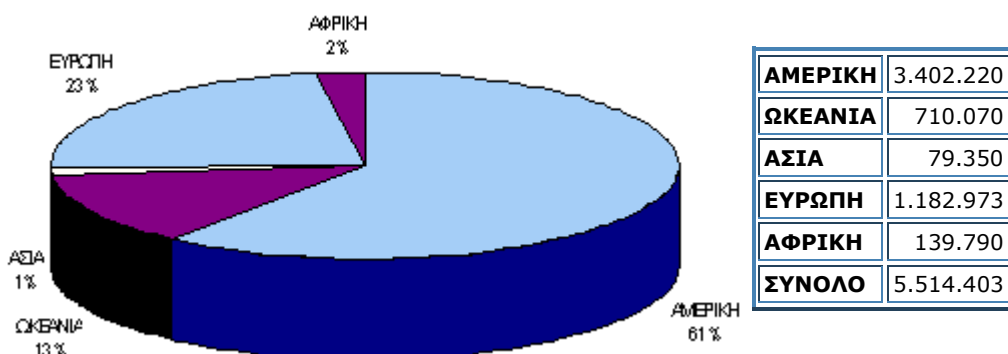
		<i>Department of Byzantine and Modern Greek Studies</i> Strand, London WC2R 2LS UK	e-mail: rod.beaton@kcl.ac.uk
143.	UNITED KINGDOM	King' s College London University of London Robert Browning Foundation School of Humanities Department of Byzantine and Modern Greek Studies London WC2R 2LS U K	Prof. Judith Herrin Tel.: ++44 2078482330 /2088 e-mail: judith.herrin@kcl.ac.uk Deputy Director : Charlotte Roueché Tel.: ++44 2078482515 Fax.:++44 207848 2830 e-mail : charlotte.roueche@kcl.ac.uk web : www.kcl.ac.uk Director : Dr Karim Arafat Tel : ++44 207848 20 88
144.	UNITED KINGDOM	University of Oxford <i>Faculty of Modern Languages</i> <i>Department of Modern Greek</i> 47 Wellington Square Oxford OXI 2JF UK	Prof. Elizabeth Jeffreys Tel.: +44 1865 270750 Fax.:+44 1865 2707 57 Internet.: www.mod-langs.ox.ac.uk
145.	UNITED KINGDOM	University of Oxford <i>Centre for the Study of Ancient Documents</i> 67 st. Giles, Oxford OX1 3LK U.K.	Director: Alan Bowman tel.: ++44 1865 288 180 ++44 1865 288 266 e-mail: alan.bowman@chch.ox.ac.uk Web: www.csad.ox.ac.uk
146.	U.S.A.	University of Arizona Department of Classics & Modern Greek Learning Services Bldg. # 205 1512 East First Street Tucson, AZ 85721-0105 U. S. A.	Prof.Gonda A. H. Van Steen Tel.: ++520 6217421 ++520 6213678
147.	U.S.A.	Boston University Institute for the Advancement of the Social Sciences Program Hellenism and Modernity 745 Commonwealth Ave., Boston Massachussets 02215 U.S.A.	Prof. Nicolas Prevelakis Tel. ++1 617 353 4020 Fax. ++1 617 353 5084
148.	U.S.A.	Boston College Department of Classical Studies 140 Commonwealth Ave. (Carney Hall 155), Chestnut, Massachusetts 02467 3806 USA	Prof.:Dia M. Philippides tel.: ++617-552-3664 fax: ++617-552-6974 e-mail: Dia.Phillippides@bc.edu
149.	U.S.A.	The University of Chicago Chair Department of Classical Languages and Literatures	Chair : Christofer Faraone (Prof. Kostas Kazazis has retired)

		1010 East 59th Street Chicago, IL. 606371512 U. S .A	
150.	U.S.A.	Columbia University Greek Studies 1130 Amsterdam Avenue New York, N.Y.10027 Hamilton Hall, room 617 U.S.A.	Prof. Karen Van Dyck Tel.: ++212 854 2189 Fax.:++212 854 7856 Tel.: ++212 854 3902 Fax.:++212 854 7856 e-mail : vandyck@columbia.edu
151.	U.S.A.	Dartmouth College Modern Greek Section 80 Lyme rd., APT 171 Hanover, NH. 03755 – 1230 U. S .A	Prof. P. Bien Tel. : ++6036435524 Fax.: ++6036432072 e-mail. : peter.bien@dartmouth.edu
152.	U.S.A.	Georgetown University Hellenic Studies Chair Box 571253 Washington DC 20057-1253 U. S .A	
153.	U.S.A.	Harvard University Department of Classics George Seferis Chair 319 Boylston Hall, 2 nd floor Cambridge, Massachusetts 02138 U. S .A	Prof. Panagiotis Roilos Tel.: ++6174957783 e-mail.: www.roilos@fas.harvard.edu
154.	U.S.A.	Holy Cross Greek Orthodox School of Theology 50 Goddard Avenue Brookline MA 02445 Boston U. S .A	Prof. Lily Macrakis Tel. ++614 8501253 Fax. ++614 8501477 e-mail: makrakis@hchc.edu
155.	U.S.A.	Kent State University Modern and Classical Language Studies KENT , OHIO 44242 U. S .A	Prof. V. Papacosmas
156.	U.S.A.	Queen's College The City University of New York Center for Byzantine and Modern Greek Studies Flushing, New York 11367 - 1597 U. S .A.	Prof. Christos Ioannides tel.:++ 718 9974520 fax:++718 9974529
157.	U.S.A.	Loyola Marymount University Basil P. Caloyeras Center One LMU Drive, Suite 3700 Los Angeles. Cal. 90045-2659 U. S .A	Prof. Demetrios Liappas Tel: ++310 338-4463 Fax:++310 338-1947 e-mail.: dliappas@lmu.edu
158.	U.S.A.	University of Maryland Department of Classics 2407, Mary Mount Hall University of Maryland College Park, 20742	Prof. Mary Pittas-Herschbach Tel.: ++301405.0356 Fax.: ++301.314.9084 e-mail: mh77@umail.umd.edu

		U.S.A.	
159.	U.S.A.	University of Michigan Chair of Modern Greek Studies Dpt. Of Classical Studies 2160 Angell Hall Ann Arbor, MI 48109 – 1003 U. S. A.	Prof: Vassilis Lambropoulos Tel.: ++7349366099 Fax.: ++7347634959 e-mail: Classical_Studies@umich.edu web: www.lsa.umich.edu/modgreek
160.	U.S.A.	University of Minnesota Modern Greek Studies Department of History 325 Social Sciences Building 267 19 th Avenue South Minneapolis, MN 55455 U.S.A.	Prof. Th. Stavrou Tel.: ++612 624 4526 Fax.: ++612 626 2242 e-mail : mqsp@tc.umn.edu http://mgs.cla.umn.edu
161.	U.S.A.	University of Missouri - St. Louis 8001 Natural Bridge Road St. Louis Mo 63121 - 4499 U. S. A	Prof. - Panayotis Bosnakis - Michalis Kosmopoulos tel.: 314 5166241 fax: 314 5167235 e-mail: cosmopoulos@unst.edu
162.	U.S.A.	New York University The A.S.Onassis Program in Hellenic Studies 4 Washington Square North, RM 234 New York, NY 10003 U. S. A.	Prof. L. Theodoratou Tel.: ++1 212 998-3990 Fax: ++1 212 998-3985 Phillip Mitsis Tel.: 2129988599 e-mail.: phillip.mitsis@nyu.edu
163.	U.S.A.	The Ohio State University Modern Greek Program University Hall 230, N. Oval Mall Columbus, Ohio 43210 -1319 U. S . A.	Prof. Georgios Anagnostou Tel.: ++ 614 4887587 Fax.: ++614 2927835 e-mail: anagnostu.1@osu.edu
164.	U.S.A.	Princeton University 013 East Pyne Princeton, New Jersey 08544 U.S. A	Prof. Dimitri Gondicas Tel. : (609) 258 3339 Fax: (609) 258 2137
165.	U.S.A.	San Francisco State University The Nikos Kazantzakis Chair Center for Modern Greek Studies College of Humanities 1600 Holloway Avenue San Francisco, CA 94132 U.S.A.	Prof. Martha Kironomos Tel.++ 415 3381892 Fax. ++415 3380932 e-mail. modgreek@sfsu.edu
166.	U.S.A.	Stanford University Greek Language Literature and Culture Special Language Program Stanford, C.A. 94305-200 U.S.A.	Prof. Eva Prionas tel.: (650) 725-0011 e-mail: eprionas@stanford.edu
166		Stanford University <i>K.Mitsotakis chair</i> Stanford, C.A. 94305-200 U.S.A.	(Tsakopoulos endowment)
167.	U.S.A.	Tufts University <i>Constantine Karamanlis</i>	Prof. : George Prevelakis

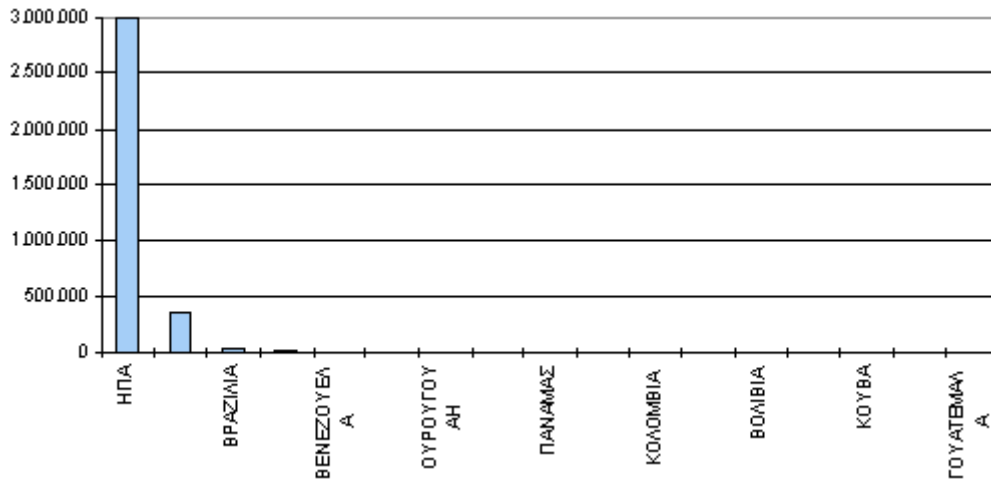
		<i>Chair of Hellenic and Southeastern European Studies</i> The Fletcher School Medford MA 02155 U.S.A.	tel. : ++617 6273700 fax : ++617 6273712
168.	U.S.A.	University of Washington Hellenic Studies Program Department of History 212B Smith Hall, Box 353560 Seattle, WA 98195 U.S.A	Prof.: Carol G. Thomas Tel.: 206-543-1565 Fax: 206-543-9451 e-mail: carolt@u.washington.edu
168.	U.S.A.	Wayne State University Department of Classics, Greek and Latin Modern Greek Studies Detroit, Michigan 48202 U. S .A	Prof. Vassilis Kosmidis e-mail: ac6989@wayne.edu Tel. ++313-577324, 313-577032 Fax. ++248-4270747
169.	UZBEKISTAN	Uzbek State University of World Languages 7001 Vuzgorodok Tashkent UZBEKISTAN	Prof.: Georgios Triarchis Mob. 6976479712 (Greece) Mob. 00998931716647 (Tashkent) Tel. ++998 712460224 Fax ++998 711447728 e-mail rector@nuu.u2
		ASSOCIATIONS	
1.	EUROPE	European Association of Modern Greek Studies Σαπφούς 3-5, Πολιτεία Αθήνα 146 71	President Prof. Konstantinos Dimadis www.eens.org
2	U.S.A.	Modern Greek Studies Association (M.G.S.A.) Box 1826 New Haven, Connecticut 0650 U.S.A.	
3	AUSTRALIA / NEW ZEALAND	Modern Greek Studies Association of Australia and New Zealand (M.G.S.A. A.N.Z.) P.O. Box 4076 University of Melbourne Parkville Vic. 3052 A U S T R A L I A	
4.	SPAIN	Sociedad Hispanica Estudios Neogriegos P.O.Box 2111	

Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στις πέντε Ηπείρους

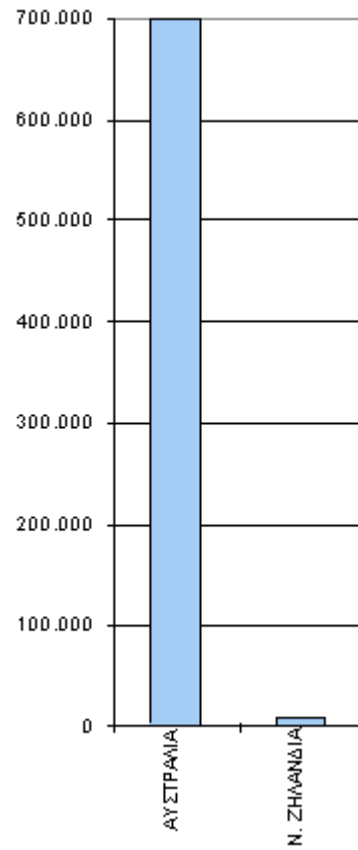
Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στην Αμερική

ΑΜΕΡΙΚΗ	
Αργεντινή	20.000
Βενεζουέλα	2.500
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	3.000.000
Καναδάς	350.000
Κολομβία	200
Κόστα Ρίκα	80
Μεξικό	1.000
Ουρουγουάη	1.000
Παναμάς	800
Χιλή	1.000
Βραζιλία	25.000
Περού	150
Κούβα	30
Παραγουάη	20
Ισημερινός	20
Βολιβία	100
Μπαχάμες	300
Γουατεμάλα	20
ΣΥΝΟΛΟ	3.402.220

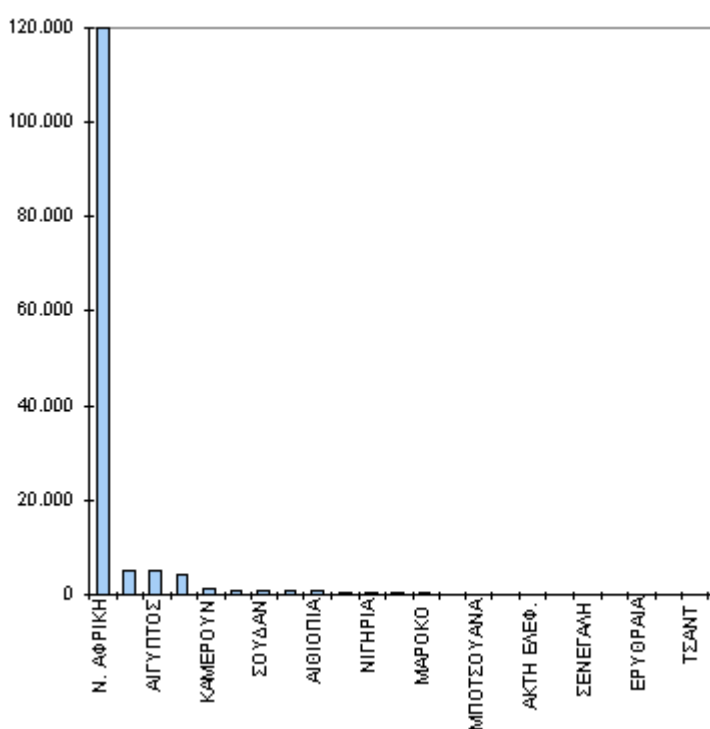
Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στην Ωκεανία

ΩΚΕΑΝΙΑ	
Αυστραλία	700.000
Νέα Ζηλανδία	10.000
Παπούα Νέα Γουινέα	70
ΣΥΝΟΛΟ	710.070

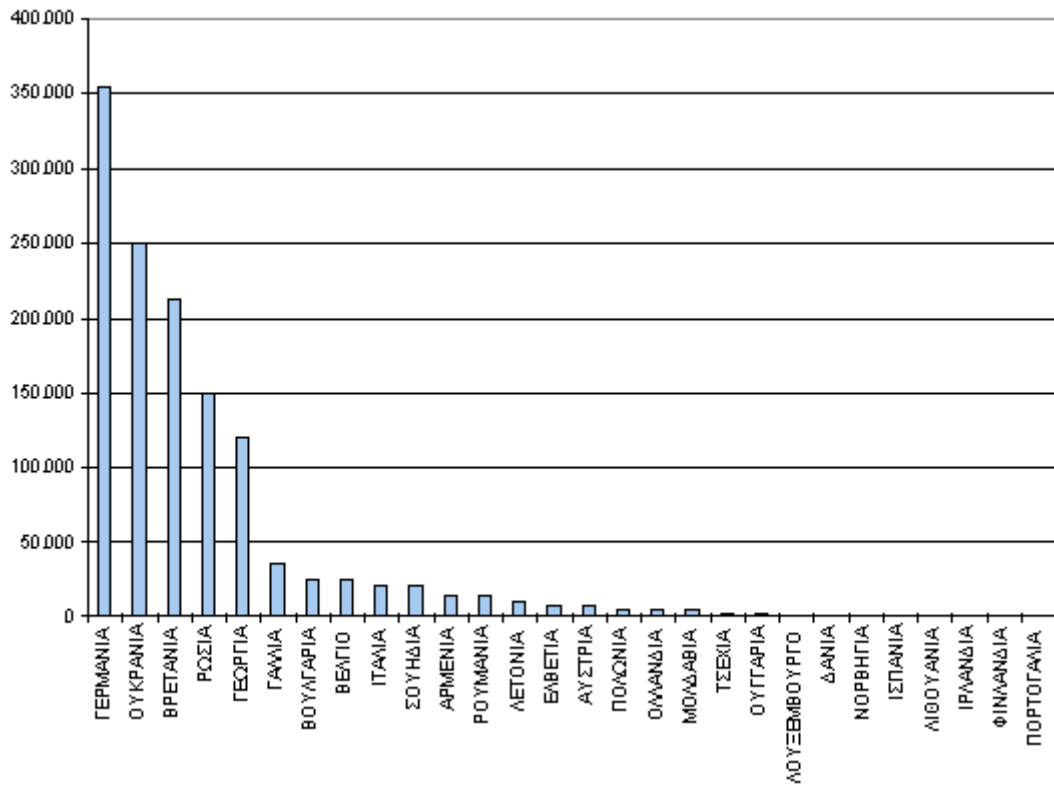
Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στην Αφρική

ΑΦΡΙΚΗ	
Αίγυπτος	5.000
Εθιοπία	700
Ερυθραία	30
Ζαΐρ	5.000
Ζάμπια	700
Ζιμπάμπουε	4.000
Καμερούν	1.200
Μαδαγασκάρη	60
Μαλάουι	800
Μαρόκο	180
Μποτσουάνα	150
Δημοκρατία του Νίγηρα	300
Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής	120.000
Σενεγάλη	50
Σουδάν	700
Τανζανία	300
Τζιμπουτί	150
Τυνησία	50
Αλγερία	30
Κένυα	200
Ακτή Ελεφαντοστού	60
Μοζαμβίκη	20
Ναμίμπια	20
Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής	40
Τσάντ	20
Δημοκρατία του Κόνγκο	10
Τόγκο	20
ΣΥΝΟΛΟ	139.790

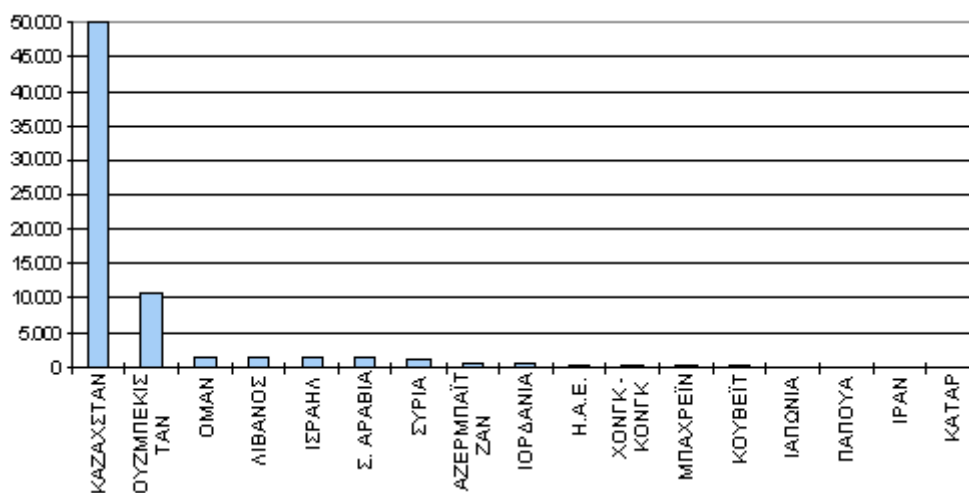
Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στην Ευρώπη

ΕΥΡΩΠΗ	
Ηνωμένο Βασίλειο	212.000
Αυστρία	6.500
Βέλγιο	25.000
Βουλγαρία	25.000
Γαλλία	35.000
Γερμανία	354.500
Σερβία και Μαυροβούνιο	1.100
Δανία	500
Ελβετία	8.500
Ιρλανδία	200
Ισπανία	300
Ιταλία	21.000
Λιθουανία	250
Λουξεμβούργο	1.200
Μολδαβία	4.000
Νορβηγία	350
Ολλανδία	12.448
Ουγγαρία	2.500
Ουκρανία	250.000
Πολωνία	4.300
Πορτογαλία	150
Ρουμανία	14.000
Ρωσία	180.000
Σουηδία	20.000
Φινλανδία	400
Τσεχική Δημοκρατία	2.500
Μάλτα	25
Λετονία	400
Σλοβακία	50
Λευκορωσία	750
Εσθονία	50
ΣΥΝΟΛΟ	1.182.973

Πληθυσμιακή Κατανομή του Απόδημου Ελληνισμού στην Ασία

ΑΣΙΑ	
Αζερμπαϊτζάν	250
Αρμενία	5.000
Ιαπωνία	100
Ιορδανία	400
Ιράν	60
Ισραήλ	1.500
Καζακστάν	20.000
Λίβανος	1.500
Ουζμπεκιστάν	6.000
Συρία	1.000
Σαουδική Αραβία	1.300
Χόνγκ Κόνγκ	150
Γεωργία	40.000
Κουβέιτ	150
Μπαχρέϊν	150
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	200
Κιργιζία	50
Ομμάν	1.500
Κατάρ	40
ΣΥΝΟΛΟ	79.350

Created by Bee

<http://www.sae.gr/gr/default.asp>